1. WSTĘP 9
1.1. PRZEDMIOT I ZAKRES OPRACOWANIA 9
1.2. POTRZEBA I CEL OPRACOWANIA 10
1.3. METODA OPRACOWYWANIA PLANU 10
2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY 13
2.1. PODSTAWOWE INFORMACJE 13
2.2. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE 14
2.3. UŻYTKOWANIE TERENU 14
2.4. WALORY KULTUROWE 16
2.5. PROCESY DEMOGRAFICZNE 16
2.6. STRUKTURA SIECI OSADNICZEJ 17
2.7. UWARUNKOWANIA GOSPODARCZE 18
2.8. GŁÓWNE PROBLEMY ROZWOJU GOSPODARCZEGO GMINY 19
2.9. ROLNICTWO 19
2.10. TURYSTYKA. 20
3. INFRASTRUKTURA 23
3.1. GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA 23
3.1.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ 23
3.1.1.1. KOMUNALNE UJĘCIA WÓD ZAOPATRUJĄCE SIEĆ WODOCIĄGOWĄ. 23
3.1.1.2. ZAKŁADOWE I PRYWATNE UJĘCIA WÓD 28
3.1.1.3. WODA UJMOWANA NA CELE PRZECIWPOŻAROWE (PPOŻ). 30
3.1.1.4. SIEĆ WODOCIĄGOWA. 30
3.1.1.5. JAKOŚĆ WÓD UJMOWANYCH I PRZEZNACZONYCH DO ZAOPATRZENIA MIESZKAŃCÓW DO CELÓW BYTOWYCH 35
3.1.2. GOSPODARKA ŚCIEKOWA 36
3.1.2.1. SIEĆ KANALIZACYJNA 36
3.1.2.1.1. KANALIZACJA BYTOWA 36

3.1.2.1.2. KANALIZACJA DESZCZOWA 42

3.1.2.2. SYSTEMY INDYWIDUALNE GOSPODARKI ŚCIEKOWEJ. 43

3.1.2.2.1. ZBIORNIKI BEZODPŁYWOWE 44

3.1.2.2.2. PRZYDOMOWE OCZYSZCZELNIE ŚCIEKÓW 48

3.1.3. OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW. 53

3.1.3.1. KOMUNALNA OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW W ŁABISZYNIE 53

3.2. SIEĆ TELEFONII KOMÓRKOWEJ 64

3.3. GAZOWNICTWO 64

3.4. CIEPŁOWNICTWO 65

3.5. SIEĆ ELEKTROENERGETYCZNA. 66

3.6. WYKORZYSTANIE ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII 68

3.6.1. ENERGIA WODY 68

3.7. KOMUNIKACJA 68

3.8. AWARIE I ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA 72

4. OCENA I ANALIZA ZASOBÓW I SKŁADNIKÓW ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO GMINY 73

4.1. RZEŹBA TERENU 73

4.1.1. PRZEKSZTAŁCENIA RZEŹBY TERENU I PRZYPOWIERZCHNIOWEJ WARSTWY SKORUPY ZIEMSKIEJ 74

4.1.2. BUDOWA GEOLOGICZNA 75

4.1.3. SUROWCE MINERALNE 75

4.1.3.1. EKSPLOATACJA SUROWCÓW MINERALNYCH JAKO ŹRÓDŁO PRZEOBRAŻEŃ ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO 75

4.1.4. GLEBY 80

4.1.4.1. DEGRADACJA GLEB 81

4.1.4.2. DEGRADACJA NATURALNA GLEB 81

4.1.4.3. DEGRADACJA CHEMICZNA GLEB 82

4.2. WODY PODZIEMNE 83

4.2.1. GŁÓWNE ZBIORNIKI WÓD PODZIEMNYCH (GZWP) 83

4.2.2. JAKOŚĆ WÓD PODZIEMNYCH 84

4.2.3. ŹRÓDŁA PRZEOBRAŻEŃ WÓD PODZIEMNYCH 85
4.2.4. MIEJSCA POBORU WÓD PODZIEMNYCH JAKO ŹRÓDŁA PRZEOBRAŻEŃ 85
4.3. WODY POWIERZCHNIOWE 87
4.3.1. SIEĆ RZECZNA....87
4.3.2. JEZIORA 88
4.3.3. OBWODY RYBACKIE 89
4.3.4. SYSTEMY MELIORACYJNE 89
4.3.5. STAN ZANIECZYSZCZENIA WÓD POWIERZCHNIOWYCH....91
4.3.6. KĄPIELISKA 92
4.3.7. ŹRÓDŁA I TENDENCJE PRZEOBRAŻEŃ WÓD POWIERZCHNIOWYCH 92
4.4. KLIMAT 93
4.5. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE 94
4.5.1. STAN CZYSTOŚCI POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO....94
4.5.2. ŹRÓDŁA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO 95
4.6. KLIMAT AKUSTYCZNY 96
4.7. PROMIENIOWANIE NIEJONIZUJĄCE 97
4.8. PRZYRODA OŻYWIONA....98
4.8.1. LASY 98
4.8.2. ZIELEŃ URZĄDZONA 100
4.8.3. PRZYCZYNY DEGRADACJI SZATY ROŚLINNEJ I PRZEOBRAŻEŃ FAUNY 101
4.8.4. FORMY OCHRONY PRZYRODY NA TERENIE GMINY 102
4.8.4.1. POMNIKI PRZYRODY 102
4.8.4.2. UŻYTKI EKOLOGICZNE 103
4.9. WSKAŹNIKOWA OCENA ROZWOJU GMINY 105
5. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE 107
5.1. WPROWADZENIE....107
5.2. CELE, KIERUNKI I ZADANIA DO REALIZACJI W RAMACH PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY....108
5.3. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA 108

5.4. ZASOBY PRZYRODNICZE 109

5.5. POWIERZCHNIA ZIEMI 109

5.6. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE 110

5.7. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE 110

5.8. HAŁAS 111

5.9. POLA ELEKTROMAGNETYCZNE 111

5.10. RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW NATURALNYCH 112

5.11. EDUKACJA EKOLOGICZNA 112

5.12. „GORĄCE PUNKTY" I PRZECIWDZIAŁANIE POWAŻNYM AWARIOM 113

5.13. . STRATEGIA REALIZACJI PRZYJĘTYCH CELÓW 113

6. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ EKOLOGICZNYCH 115

7. KONCEPCJA EDUKACJI EKOLOGICZNEJ 145

7.1. ZAŁOŻENIA OGÓLNE 145

7.2. POTRZEBA EDUKACJI EKOLOGICZNEJ 145

8. SYSTEM FINANSOWANIA 149

8.1. KRAJOWE I MIĘDZYNARODOWE PROGRAMY PROMUJĄCE ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY, INTEGRACJĘ I WSPÓŁPRACĘ MIĘDZYNARODOWĄ 149

9. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA 155

9.1. INSTRUMENTY PRAWNE 156

9.2. INSTRUMENTY FINANSOWE 156

9.3. INSTRUMENTY SPOŁECZNE 157

9.4. INSTRUMENTY STRUKTURALNE 159

9.5. MONITOROWANIE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA 159

9.6. ZASADY MONITORINGU 159

9.7. MONITOROWANIE ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW EKOLOGICZNYCH 161

1. WSTĘP

1.1. PRZEDMIOT I ZAKRES OPRACOWANIA

Przedmiotem opracowania jest Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Łabiszyn przyjętego uchwałą Nr XVI/ 130 /2004 Rady Miejskiej w Łabiszynie dnia 2 września 2004r.

Obowiązek sporządzenia Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska, nakłada na wójtów i burmistrzów gmin art. 17 i art. 18 *Ustawy Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity Dz. U. 2008 nr 25 poz. 150 z późn. zm.).

Niniejsze opracowanie prezentuje szeroko rozumianą problematykę ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego Gminy Łabiszyn (gmina miejsko-wiejska), położonej w powiecie żnińskim, województwie kujawsko-pomorskim.

Obejmuje ono zagadnienia związane z:

- określeniem możliwych sposobów finansowania, założonych celów i zadań;
- określeniem sposobów monitoringu pozwalającego na ocenę realizacji założonego Programu Ochrony Środowiska;
- charakterystyką obszaru gminy;
- analizą sytuacji demograficznej i gospodarczej;
- analizą obecnego stanu środowiska przyrodniczego z uwzględnieniem realizacji POŚ z 2004 r.;
- prognozowaniem zmian zachodzących w środowisku przyrodniczym analizowanego obszaru;
- wytyczeniem celów w zakresie ochrony tego środowiska;
- określeniem działań zmierzających do poprawy stanu środowiska przyrodniczego gminy;
- wytyczeniem konkretnych przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska i poprawą jego stanu, a także określenie harmonogramu ich realizacji;

1.2. POTRZEBA I CEL OPRACOWANIA

Rosnące zainteresowanie zagadnieniami związanymi z jakością i ochroną środowiska przyrodniczego wydaje się być jednym z najważniejszych wyzwań stojących obecnie przed rządami i społeczeństwami. Rozwiązywanie „problemów ekologicznych" odnoszących się do stosunku człowieka (jako istoty społecznej) do otaczającego go środowiska, jest jedną z głównych dróg prowadzących do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju.

Zasady zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska zostały uwzględnione w niniejszym opracowaniu ze wskazaniem kierunków i hierarchii działań zmierzających do ich wprowadzenia na terenie miasta i obszarze wiejskim gminy Łabiszyn.

Celem Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska jest przedstawienie wytycznych do racjonalnych działań programowych na dalsze lata i poprawa stanu środowiska przyrodniczego gminy Łabiszyn. Zawarte w nim rozwiązania organizacyjne oraz logistyczno – techniczne przyczynią się do właściwego, zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju gospodarowania zasobami przyrodniczymi.

Najpilniejszymi do rozwiązania kwestiami w zakresie racjonalnego gospodarowania w środowisku przyrodniczym są problemy gospodarki odpadami, gospodarki wodno-ściekowej, oraz stan czystości wód powierzchniowych.

Powyższe przesłanki, dają podstawę do zdefiniowania ekologicznych celów strategicznych gminy Łabiszyn. Natomiast realizacja poszczególnych celów strategicznych w powiązaniu z aktywnie wdrażanym programem edukacji ekologicznej społeczeństwa powinna zapewnić Gminie zrównoważony rozwój.

1.3. METODA OPRACOWYWANIA PLANU

Analiza istniejącego stanu środowiska przyrodniczego, ma na celu identyfikację problemów, które dotyczą całej gminy Łabiszyn.

Niniejszy program stanowi szczegółową diagnozę stanu środowiska przyrodniczego określając szanse i zagrożenia, przedstawia konkretne działania zmierzające do poprawy jego stanu, ustala harmonogram ich realizacji oraz przedstawia prognozę dalszych zmian w środowisku przyrodniczym miasta i gminy Łabiszyn w odniesieniu do regionu i kraju. Przy opracowywaniu programu korzystano także z zapisów zawartych w niżej wymienionych dokumentach:

- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2010 – uchwalony uchwałą Rady Ministrów nr 233 z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie krajowego planu gospodarki odpadami.
- Program Ochrony Środowiska z Planem Gospodarki Odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2007-2010 z perspektywą na lata 2011 – 2014 z 3 lipca 2008r;
- Program Ochrony Środowiska z Planem Gospodarki Odpadami dla Powiatu Żnińskiego na lata 2008 – 2011, z perspektywą na lata 2012 – 2015 oraz Powiatowy Program Usuwania Azbestu".
- Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Łabiszyn, wraz z Planem Gospodarki Odpadami na lata 2004-2007 z perspektywą na lata 2008-2011;
- Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2006 i 2007-2013
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju na lata 2006-2013
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy
- Wieloletni plan inwestycyjny dla Gminy Łabiszyn na lata 2007-2013 (Uchwała nr XX/152/08 Rady Miejskiej w Łabiszynie z dnia 5 listopada 2008 r.).

Niniejszy Program opiera się na dostępnej bazie danych GUS, WIOŚ w Bydgoszczy, Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu i Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy. Przy opracowaniu Programu wykorzystano materiały i informacje uzyskane z Urzędu Miejskiego w Łabiszynie, Starostwa Powiatowego w Żninie oraz informacje z jednostek działających na omawianym terenie.

Dokumentami nadrzędnymi wobec Zaktualizowanego Gminnego Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy są dokumenty poddane aktualizacji: Powiatowy Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Żnińskiego, Wojewódzki Program Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Krajowy Program Ochrony Środowiska.

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

2.1. PODSTAWOWE INFORMACJE

Gmina Łabiszyn położona jest w południowo-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w ziemskim powiecie żnińskim. Zajmuje obszar o powierzchni 16 700 ha, z czego 16 411 ha przypada na tereny wiejskie a 289 ha zajmuje miasto Łabiszyn. Gmina graniczy z sześcioma gminami: od północy z gminą Białe Błota i od północnego wschodu z gminą Nowa Wieś Wielka w powiecie bydgoskim, od wschodu z gminą Złotniki Kujawskie w powiecie inowrocławskim, od południa z gminami Barcin i Żnin w powiecie żnińskim oraz od zachodu z gminą Szubin w powiecie nakielskim. Gmina Łabiszyn położona jest w odległości 25 km od Bydgoszczy, 20 km od Żnina, 35 km od Inowrocławia i 70 km od Torunia.

Miasto Łabiszyn jest siedzibą władz gminnych. Obsługuje rejon sąsiadujących z nim bezpośrednio sołectw w zakresie potrzeb administracyjnych, usługowo-handlowych, oświatowych oraz obsługi rolnictwa. Łabiszyn pełni funkcje lokalnego centrum handlowo-usługowego (sklepy, banki, apteki, ośrodek zdrowia, baza gastronomiczna i noclegowa) oraz kulturalnego i oświatowego (dom kultury, biblioteka, szkoły, przedszkole). Na terenie całej gminy działają 2 przedszkola, 5 szkół podstawowych (2 niepubliczne, w tym 1 w trakcie likwidacji), 2 gimnazja, liceum profilowane oraz zasadnicza szkoła zawodowa. Potrzeby wyższego rzędu mieszkańcy gminy zaspokajają głównie w mieście powiatowym Żninie oraz w ośrodkach o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym – w Bydgoszczy oraz w Inowrocławiu. Łabiszyn zlokalizowany jest w centrum gminy, co daje dobre powiązania komunikacyjne z sołectwami.

Gmina Łabiszyn posiada status gminy miejsko-wiejskiej. Liczba ludności zamieszkująca gminę wynosi 9 756 osób (dane z 31.12.2007 roku). Miasto Łabiszyn liczy 4 570 mieszkańców, natomiast obszar wiejski zamieszkuje 5 186 osób. Liczba mieszkańców gminy wykazuje dużo niższy od krajowego (122 osoby/km^2 w 2007 roku) wskaźnik gęstości zaludnienia (58,4 osób/1 km^2). Sieć osadnicza gminy obejmuje 27 wsi zlokalizowanych w 15 sołectwach oraz miasto Łabiszyn.

2.2. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

Gmina ma kształt dość zwarty, wydłużony z południowego zachodu na północny wschód z niewielkim fragmentem bardziej wysuniętym w kierunku północnym stanowiącym klin między gminami Szubin i Białe Błota. Według podziału fizyczno-geograficznego Polski, obszar gminy Łabiszyn znajduje się na styku trzech mezoregionów geograficznych: Kotliny Toruńskiej, północnej części Pojezierza Gnieźnieńskiego oraz Równiny Inowrocławskiej. Zasadnicza część obszaru gminy leży w strefie krawędziowej wysoczyzny.

2.3. UŻYTKOWANIE TERENU

Gmina Łabiszyn jest typową gminą miejsko – wiejską o charakterze rolniczym. Cechą charakterystyczną jest wysoka w skali kraju i województwa lesistość gminy. Uproszczoną strukturę użytkowania gruntów na terenie gminy Łabiszyn na podstawie danych pochodzących z Urzędu Gminy przedstawia Tabela 1.

Tabela 1. Struktura użytkowania ziemi w Gminie Łabiszyn

Rodzaje gruntów	Powierzchnia ewidencyjna ogółem	Udział w ogólnej powierzchni	Powierzchnia ewidencyjna obszaru miasta	Udział w ogólnej powierzchni	Powierzchnia ewidencyjna obszaru wiejskiego	Udział w ogólnej powierzchni
	[ha]	[%]	[ha]	[%]	[ha]	[%]
Powierzchnia ogólna	16630,0	100,0	282,0	100,0	16348,0	100,0
Użytki rolne	10037,0	60,4	141,0	50,0	9896,0	60,5
grunty orne	6565,0	39,5	116,0	41,1	6449,0	39,4
sady	168,0	1,0	0,0	0,0	168,0	1,0
łąki trwałe	1992,0	12,0	17,0	6,0	1975,0	12,1
pastwiska trwałe	1014,0	6,1	5,0	1,8	1009,0	6,2
grunty rolne zabudowane	154,0	0,9	2,0	0,7	152,0	0,9
grunty pod stawami	18,0	0,1	0,0	0,0	18,0	0,1
grunty pod rowami	126,0	0,8	1,0	0,4	125,0	0,8
użytki leśne	5496,0	33,0	11,0	3,9	5485,0	33,6
Lasy	5437,0	32,7	9,0	3,2	5428,0	33,2
grunty zadrzewione i zakrzewione	59,0	0,4	2,0	0,7	57,0	0,3
Grunty zabudowane i zurbanizowane	532,0	3,2	117,0	41,5	415,0	2,5
tereny mieszkalne	90,0	0,5	40,0	14,2	50,0	0,3
tereny przemysłowe	11,0	0,1	6,0	2,1	5,0	0,0
inne tereny zabudowane	31,0	0,2	16,0	5,7	15,0	0,1

zurbanizowane tereny niezabudowane	3,0	0,0	3,0	1,1	0,0	0,0
tereny rekreacyjne wypoczynkowe	29,0	0,2	17,0	6,0	12,0	0,1
drogi	362,0	2,2	29,0	10,3	333,0	2,0
kolej	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
inne	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
użytki kopalne	6,0	0,0	6,0	2,1	0,0	0,0
Wody	175,0	1,1	12,0	4,3	163,0	1,0
powierzchniowe płynące	153,0	0,9	12,0	4,3	141,0	0,9
powierzchniowe stojące	22,0	0,1	0,0	0,0	22,0	0,1
Tereny inne	390,0	2,3	1,0	0,4	389,0	2,4
użytki ekologiczne	20,0	0,1	0,0	0,0	20,0	0,1
nieużytki	368,0	2,2	0,0	0,0	368,0	2,3
tereny różne	2,0	0,0	1,0	0,4	1,0	0,0

Źródło Urząd Miejski w Łabiszynie (stan na 31.12.2007 r.)

Z danych tych wynika że teren Gminy Łabiszyn cechuje się wysoką w skali powiatu i województwa lesistością (32,7 %) a także nieznacznie przekracza średnią lesistość dla całej Polski. Charakterystyczna jest także mała powierzchnia wód powierzchniowych. W przeważającej części jednak gmina ma charakter rolniczy, użytki rolne zajmują ponad 60 % powierzchni.

2.4. WALORY KULTUROWE

Gmina Łabiszyn ze względu na swoje położenie w strefie kontaktowej dwóch zdecydowanie różnych jednostek fizjograficznych jest szczególnie predystynowana do rozwoju turystyki. Atrakcyjna pod względem krajobrazowym jest szczególnie strefa krawędziowa pradoliny Noteci . Jako potencjalne cele turystyczne mogą też uchodzić, tereny Gór Jabłowskich, jezior Smerzyńskiego, Meszno i Bagno oraz strefa krawędziowa doliny na odcinku Załachowo - Obielewo – Buszkowo i obszary zalesionych wydm w części centralnej gminy.Do najciekawszych obiektów dziedzictwa kulturowego na terenie miasta i gminy Łabiszyn należą:

- Zespół pałacowo-parkowy w Lubostroniu z klasycystycznym pałacem z XVIII w. i parkiem w stylu angielskim;
- Łabiszyński Klasztor (obecnie kościół rzymsko-katolicki p.w. Św. Mikołaja), którego powstanie datuje się w 1594 roku.
- Dworek z XVIII w. z parkiem (obecnie Łabiszyński Dom Kultury).
- Unikatowe grobowce na przykościelnym cmentarzu oraz krypta rodziny Skórzewskich, w grodzienicach klasztoru.
- Zwarta zabudowa starego miasta w Łabiszynie – kamienice z XIX i XX wieku

2.5. PROCESY DEMOGRAFICZNE

Liczba ludności w gminie jest zmienna. Obecnie obserwowany jest niewielki trend wzrostowy. Poniżej przedstawiono dane dotyczące populacji Miasta i Gminy łącznie na przestrzeni 7 ostatnich lat.

Tabela 2. Wielkość populacji i zmiany w czasie – Łabiszyn Miasto i Gmina

Rok	Liczba ludności	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2000	9 041	127	80	47
2001	9 095	122	66	56
2002	9 174	132	68	64
2003	9 256	113	75	38
2004	9 305	110	66	44
2005	9 344	108	64	44
2006	9 448	98	64	34
2007	9 459	99	90	9

Źródło: GUS – Bank Danych Regionalnych.

2.6. STRUKTURA SIECI OSADNICZEJ

Gminę Łabiszyn tworzy 27 miejscowości zgromadzonych w 15 sołectwach co przedstawia poniższa tabela

Tabela 3. Liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach

Lp.	Miejscowość	Liczba mieszkańców
1.	Annowo	144
2.	Antoniewo	41
3.	Buszkowo	99
4.	Jabłowo Pałuckie	186
5.	Jabłówko	196
6.	Jeżewice	119
7.	Jeżewo	205
8.	Klotyldowo	56
9.	Kąpie	59
10.	Lubostroń	777
11.	Nowe Dąbie	495
12.	Obielewo	64
13.	Obórznia	89
14.	Ojrzanowo	623
15.	Oporowo	128
16.	Oporówek	57
17.	Ostatkowo	86
18.	Pszczółczyn	126
19.	Rzywno	102
20.	Smerzyn	176
21.	Smogrzewo	198
22.	Wielki Sosnowiec	168
23.	Wyręba	59
24.	Władysławowo	235
25.	Załachowo	253
26.	Zdziersk	12
27.	Łabiszyn Wieś	433
28.	**WIEŚ RAZEM**	**5186**
29.	Łabiszyn (miasto)	4570
30.	**RAZEM**	**9756**

Źródło : Urząd Miejski w Łabiszynie dane z 31.12.2007 roku

Tabela 4. Podział gminy na sołectwa

L.p.	Sołectwo	Wsie wchodzące w skład sołectwa
1.	Obielewo	Obielewo
2.	Władysławowo	Władysławowo, Annowo
3.	Jeżewo	Jeżewo
4.	Jeżewice	Jeżewice
5.	Smogorzewo	Smogorzewo
6.	Wielki Sosnowiec	Pszczółczyn, Wielki Sosnowiec
7.	Łabiszyn Wieś	Łabiszyn Wieś
8.	Załachowo	Załachowo, Smerzyn
9.	Buszkowo	Buszkowo
10.	Jabłowo Pałuckie	Jabłowo, Wyręba
11.	Ostatkowo	Ostatkowo, Klotyldowo
12.	Nowe Dąbie	Nowe Dąbie, Antoniewo, Obórznia, Rzywno, Kąpie
13.	Oporowo	Oporowo,Oporówek,Lubostroń, Zdziersk
14.	Jabłówko	Jabłówko
15.	Ojrzanowo	Ojrzanowo

Źródło : Urząd Miejski w Łabiszynie 2008

2.7. UWARUNKOWANIA GOSPODARCZE

Gmina Łabiszyn przynależy do regionu o podstawowej funkcji rolniczej i dlatego też dominuje gospodarka rolna. Sprzyjają temu średniej jakości gleby, w miarę korzystne warunki klimatyczne (dobre nasłonecznienie, łagodny klimat) oraz ukształtowanie powierzchni (łagodna rzeźba terenu). Niekorzystny wpływ na rozwój rolnictwa wywiera niski wskaźnik opadów atmosferycznych. Znaczącym działem gospodarki jest również leśnictwo.

Choć w gminie dominuje rolnictwo i gospodarka leśna nie brak jest również podmiotów prowadzących działalność w sektorze usług, produkcji czy przetwórstwa rolno - spożywczego. Najbardziej znane z nich to:

Przetwórstwo rolno – spożywcze:

- PHUP ROLMIĘS Łabiszyn (ubojnia, masarnia) Łabiszyn Wieś;
- PPH Rol-Sad sp.z.o.o Lubostroń (gorzelnia w Łabiszynie I gosp w Lubostroniu;
- PPU „Młyn Łabiszyn” R. Grajkowski (przerób skup zbóż, sprzedaż pasz)
- Piekarnia s.j. E. Żarnowski H. Karliński P. Zawistowski w Łabiszynie;
- Piekarnia Marian Mielcarz z siedzibą w Łabiszynie;
- Masarnia, Władysławowo s.j. R.Zawistowski, K. Zawistowski, A. Zawistowski;
- Zakład Mięsny „Bekon” Z. Niedbalski w Jabłowie Pałuckim (rzeźnictwo, masarstwo)

Produkcja:

- BZPG STOMIL – Zakład w Łabiszynie (profile gumowe dla stolarki okiennej oraz wyroby gumowe na potrzeby przemysłu motoryzacyjnego);

Usługi:

- PW BARTOSZAK sp. z o.o. Zakład Elektromechaniki i Dźwignic – Antoniewo (remont i naprawa urządzeń dźwignicowych);
- Bank Spółdzielczy w Łabiszynie.
- Agencja PKO – ul. 11 stycznia w Łabiszynie

2.8. GŁÓWNE PROBLEMY ROZWOJU GOSPODARCZEGO GMINY

Zgodnie ze strategią zrównoważonego rozwoju w oparciu o analize SWOT należy uznać że najsłabsze elementy gminy leżą w sferze dotyczącej infrastruktury technicznej. Sieć kanalizacji sanitarnej, drogi, ulice, wodociągi, infrastruktura turystyczna to najważniejsze zadania do wykonania. Jednocześnie gmina nie dysponuje wystarczającymi środkami na ich realizację w stosunkowo krótkim czasie. Niekorzystnie wypada również analiza dotycząca ludności gminy. Problemami są przede wszystkim brak wymaganych kwalifikacji potencjalnych pracowników i patologie społeczne..

2.9. ROLNICTWO

Rolnictwo odgrywa bardzo ważną rolę w tworzeniu struktury gospodarczej tego terenu. Jednocześnie napotyka znaczne problemy w związku z postępującymi problemami z dostępem do wody oraz niekorzystnym bilansem demograficznym.

Na obszarze gminy dominującą a właściwie jedyną formą jest rolnictwo indywidualne. Struktura agrarna gminy nie jest korzystna. Najwięcej w gminie jest nieruchomości gruntowych do 1 ha. Dane te przedstawia tabela:

Tabela 5. Struktura agrarna gminy

Grupy obszarowe użytków rolnych	Liczba gospodarstw
Ogółem	779
do 1 ha	175
od 1 do 5 ha	224
od 5 do 10 ha	133
od 10 do 15 ha	84
pow. 15 ha	163

* *Podstawa: Dane GUS – Powszechny Spis Rolny 2002 r.*

Główne kierunki produkcji rolnej to:

- - uprawy
- - produkcja zwierzęca

W strukturze zasiewów dominują zboża. Na dalszych miejscach lokują się rośliny okopowe i warzywa. Wynika to z przydatności gleb, warunków klimatycznych (niski wskaźnik opadów atmosferycznych) oraz opłacalności produkcji.

Hodowla obejmuje głównie trzodę chlewną i bydło. Jest to konsekwencją struktury zasiewów (zboża) oraz udziału użytków zielonych w ogólnej ilości użytków rolnych. Wysoki odsetek gospodarstw utrzymujących oba typy produkcji wskazuje na brak specjalizacji w hodowli.

2.10. TURYSTYKA.

Gmina Łabiszyn posiada duży potencjał turystyczny. Przesądza o tym bogata tkanka kulturowa, duże obszary leśne oraz zbiorniki wodne. Rozwojowi turystyki sprzyja również rozwinięta infrastruktura. Składa się na nią:

- baza noclegowa (budownictwo letniskowe, hotel w pałacu w Lubostroniu, pola biwakowe w Smerzynie);
- baza gastronomiczna (restauracja pałacowa w Lubostroniu, zajazd ISKRA w Oporówku, sala bankietowa w Łabiszynie, Restauracja „Hacjenda w Łabiszynie oraz punkty małej gastronomii w Łabiszynie, Obórzni, Annowie, Smerzynie i Antoniewie);
- możliwości uprawiania jazdy konnej w Annowie oraz rekreacyjnych przejażdżek konnych znajdujących się w ofercie pałacu w Lubostroniu.

Przez teren gminy przebiegają szlaki turystyczne i trasy spacerowe. Najczęściej uczęszczane znajdują się w parku przy pałacu w Lubostroniu oraz połączona ze ścieżką rowerową trasa na terenie rezerwatu „Ostrów Pszczółszczyński". W okresie letnim dostępne są plaże nad jeziorami Smerzyn i Meszno, tam też jak i nad Notecią możliwe jest uprawianie wędkarstwa.

3. INFRASTRUKTURA

3.1. GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA

3.1.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ

Mieszkańcy miasta i gminy Łabiszyn zaopatrywani są w wodę do celów bytowych z komunalnych ujęć wody. Woda czerpana jest również na inne potrzeby z ujęć zakładowych i prywatnych.

Na terenie gminy Łabiszyn eksploatowane są 4 ujęcia komunalne oraz 6 ujęć zakładowych. Studnie wiercone w obrębie ujęć ujmują wodę z utworów trzeciorzędowych i czwartorzędowych.

3.1.1.1. KOMUNALNE UJĘCIA WÓD ZAOPATRUJĄCE SIEĆ WODOCIĄGOWĄ.

Komunalne (gminne) ujęcia wody eksploatowane są przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Łabiszynie.

Ujęcia komunalne to:

1) Ujęcie w Łabiszynie

Ujęcie i stacja wodociągowa w Łabiszynie zlokalizowana jest przy ul. Powstańców Wielkopolskich. Ujęcie składa się z 5 otworów studziennych. Ujmowane są wody trzeciorzędowe mioceńskie. Zatwierdzone zasoby eksploatacyjne dla ujęcia wynoszą 190,0 m^3/h przy depresji 4,75 do 5,5 m.

Ujęcie zasila poprzez sieć wodociągową mieszkańców miasta Łabiszyn.

Woda poddawana jest procesowi uzdatniania w stacji uzdatniania wody. Stacja wodociągowa składa się z dwóch obiektów: budynku z instalacją technologiczną (3 odżelaziacze, 2 hydrofory, sprężarka oraz 2 chloratory) oraz kontenerowej stacji uzdatniania wód wgłębnych o maksymalnej wydajności 100m^3/h (w kontenerze znajdują się 4 filtry, hydrofor, zbiornik sprężonego powietrza oraz chlorator).

2) Ujęcie w Jabłówku

Ujęcie i stacja wodociągowa w Jabłówku zlokalizowana jest przy szosie prowadzącej z Chomętowa. W skład ujęcia komunalnego wchodzą dwie studnie wiercone, ujmujące wodę z zasobów czwartorzędowych, plejstoceńskich.

Zatwierdzone zasoby eksploatacyjne dla ujęcia wynoszą 100 m^3/h przy depresji 2,0 m dla studni nr 2 oraz 100,0 m^3/h przy depresji 1,4 m dla studni nr 3. Studnie eksploatowane są naprzemiennie.

Z ujęcia zaopatrywane są miejscowości:

- Jabłówko, Jabłowo Pałuckie, Buszkowo, Kaliska, Obielewo, Załachowo, Smerzyn i Lubostroń z terenu gminy Łabiszyn;
- Wawrzynki, Murczyn i Murczynek z terenu gminy Żnin;

Ujmowana woda poddawana jest procesowi uzdatniania na stacji wodociągowej (stacji uzdatniania wody – SUW) poprzez odżelazianie. W ramach SUW zainstalowane są 4 odżelaziacze, 2 hydrofory, 2 sprężarki i chlorator.

W obowiązującym pozwoleniu wodnoprawnym studnie posiadają wydzielone strefy ochrony bezpośredniej zgodnie z istniejącym wygrodzeniem.

3) Ujęcie w Nowym Dąbiu

Ujęcie i stacja wodociągowa w Nowym Dąbiu zlokalizowana jest przy szosie prowadzącej z Łabiszyna w kierunku Brzozy. Ujęcie składa się z dwóch czynnych otworów studziennych 1 i 2 ujmujących wodę z czwartorzędowych poziomów wodonośnych. Zatwierdzone zasoby eksploatacyjne dla ujęcia wynoszą 62 m^3/h przy depresji 2,0 m.

Ujęcie zasila w wodę mieszkańców miejscowości Nowe Dąbie, Obórznia i Kąpie (część m. Łabiszyn) z terenu gminy Łabiszyn.

Ujmowana woda poddawana jest procesowi uzdatniania na stacji wodociągowej (stacji uzdatniania wody – SUW) poprzez odżelazianie. W ramach SUW zainstalowane są 3 odżelaziacze, 2 hydrofory, sprężarka i 2 chloratory.

W obowiązującym pozwoleniu wodnoprawnym studnie posiadają wydzielone strefy ochrony bezpośredniej zgodnie z istniejącym wygrodzeniem.

4) Ujęcie w Ojrzanowie

Ujęcie i stacja wodociągowa w Ojrzanowie zlokalizowane jest w obrębie gruntów miejscowości Ojrzanowo, na północny-wschód od drogi prowadzącej w kierunku Złotnik Kujawskich. Ujęcie składa się z dwóch czynnych otworów studziennych 1 i 2 ujmujących wodę z czwartorzędowych poziomów wodonośnych. Zatwierdzone zasoby eksploatacyjne wynoszą dla studni nr 1 57 m^3/h przy depresji 1,8 m i dla studni 2 57m^3/h przy depresji 0,8 m. Studnie eksploatowane są naprzemiennie.

Ujęcie zasila w wodę mieszkańców miejscowości Ojrzanowo, Łabiszyn Wieś, Jeżewice, Jeżewo i Smogorzewo oraz ulice Bydgoską i Barcińską w Łabiszynie. Z ujęcia zaopatrywana jest również miejscowości Dąbrówka Kujawska i Jakubowo z terenu gminy Złotniki Kujawskie. Według dokumentacji „operatu wodnoprawnego na szczególne korzystanie z wód i eksploatację urządzeń wodnych wodociągu gminnego ujęcia wody w Ojrzanowie" wodociąg bazujący na ujęciu jest spięty z wodociągami w Łabiszynie, Jabłówku i Mamliczu (Gm. Barcin).

Ujmowana woda jest tłoczona poprzez kontenerową hydrofornię (z okresową dezynfekcją) do sieci. Jakość ujmowanej wody nie wymaga uzdatniania. W ramach kontenerowej hydroforni eksploatowane są 3 zbiorniki hydroforowe, sprężarka i chlorator.

W obowiązującym pozwoleniu wodnoprawnym studnie posiadają wydzielone strefy ochrony bezpośredniej zgodnie z istniejącym wygrodzeniem.

Podstawowe dane dotyczące komunalnych ujęć wód podziemnych służących do zaspokajania potrzeb bytowych mieszkańców przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 6. Komunalne ujęcia wody na terenie gminy Łabiszyn.

	Nazwa ujęcia lokalizacja	Właściciel/ użytkownik	Studnia/ głębokość, wydajność	Wielkość poboru wody	Strefy ochrony	Pozwolenie wodnoprawne
1.	Ujecie w Łabiszynie	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Łabiszynie	Nr 1 97 m Q=52 m^3/h Nr 2 91 m Q=92 m^3/h Nr 3 96,5 m Q=76 m^3/h Nr 4 95,5 m Q=62 m^3/h Nr 5 96 m Q=75 m^3/h	Zatwierdzone wielkosci poboru Q_{maxh}=150 m^3/h Q_{maxd}=1600 m^3/d $Q_{śrd}$=1000 m^3/d $Q_{śr\ rok}$=365000 m^3/rok	Strefa ochrony bezpośredniej	Nr OŚ-6223-17-4/2001 z dnia 26.11.2001 r. ważne do 30.06.2011 r.

2.	Ujecie w Jabłówku	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Łabiszynie	Nr 2 35 m Q=100 m^3/h Nr 3 34 m Q=100 m^3/h	Zatwierdzone wielkości poboru Q_{maxh}=74 m^3/h Q_{maxd}=1500 m^3/d $Q_{śrd}$=1000 m^3/d $Q_{śr\ rok}$=365000 m^3/rok	Strefa ochrony bezpośredniej	Nr OŚ-6223-17-1/2001 z dnia 26.11.2001 r. ważne do 30.06.2011 r.
3.	Ujęcie w Nowym Dąbiu	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Łabiszynie	Nr 1 38 m Q=62 m^3/h Nr 2 42,5 m Q=62 m^3/h	Zatwierdzone wielkości poboru: Q_{maxh}=30 m^3/h Q_{maxd}=500 m^3/d $Q_{śrd}$= 300 m^3/d $Q_{ś\ roczne}$=110000 m^3/rok	Strefa ochrony bezpośredniej	Nr OŚ-6223-17-3/2001 z dnia 26.11.2001 r. ważne do 30.06.2011 r.
4.	Ujęcie w Ojrzanowie	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Łabiszynie	Nr 1 45 m Q=57 m^3/h Nr 2 38 m Q=57 m^3/h	Zatwierdzone wielkości poboru: Q_{maxh}=30 m^3/h Q_{maxd}=600 m^3/d $Q_{śrd}$= 450 m^3/d	Strefa ochrony bezpośredniej	brak danych

Źródło: Decyzje – pozwolenia wodnoprawne na pobór wód podziemnych, operaty wodnoprawne ujęć, Informacje Urząd Miejski w Łabiszynie i ZWiK w Łabiszynie.

Z komunalnych ujęć wody miasta i gminy Łabiszyn zaopatrywani są mieszkańcy z gmin sąsiednich. Woda jest sprzedawana na potrzeby zaopatrzenia ludności do innych jednostek samorządowych i zakładów wodociągowych.

Schemat ogólny systemu zaopatrzenia poszczególnych miejscowości w wodę do celów bytowych przedstawiono na mapce poglądowej.

Wszystkie ujęcia wody, które zaopatrują mieszkańców miasta i gminy Łabiszyn w wodę do celów bytowych i gospodarczych, posiadają wyznaczoną strefę ochrony bezpośredniej źródeł i ujęć wody, która powinna wynosić 8,0 – 10,0 m. od krawędzi obudowy studni według przepisów art. 58 ust.5 Prawa wodnego (Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Dz. U. Nr 115 poz. 1229 z późn zm. – tekst jednolity z dnia 18 listopada 2005 r. Dz.U. Nr 239 poz. 2019) .

Strefy ochrony bezpośredniej komunalnych ujęć i źródeł wody winny być według przepisów Prawa Wodnego oraz wydanych pozwoleń wodnoprawnych wygrodzone ogrodzeniem z siatki, a teren powinien być wyłączony z użytkowania niezwiązanego z eksploatacją ujęcia. Teren powinien być ogrodzony i zazieleniony, natomiast wody

opadowe odprowadzane w sposób uniemożliwiający dostanie się ich do urządzeń służących do poboru wody. Teren ujęcia winien być również oznaczony tablicą informacyjną oraz zakazem wstępu.

Poniżej przedstawiono ogólne dane dotyczące eksploatacji wodociągów i urządzeń wodociągowych eksploatowanych przez ZWiK Łabiszyn, na podstawie formularza statystycznego do Głównego Urzędu Statystycznego – M-06 (sprawozdanie o wodociągach i kanalizacji za rok 2007).

Tabela 7. Dane dotyczące eksploatacji wodociągu i urządzeń wodociągowych przez ZWiK Łabiszyn w 2007 r.

Część I

Wyszczególnienie				Wykonanie w dam^3 (1 dam^3 = 1tys.m^3)	
woda pobrana z ujęć	razem	teren miejski		498,2	178,4
		teren wiejski			319,8
	w tym z ujęć powierzchniowych			-	
woda pobrana na własne cele technologiczne				33,3	
straty wody				122,8	
zakup hurtowy wody				-	
sprzedaż hurtowa wody				-	
woda dostarczona (zużycie wody)	razem	teren miejski		342,1	147,0
		teren wiejski			195,1
	z tego	gospodarstwom domowym i indywidualnym gospodarstwom rolnym	teren miejski	342,1	147,0
			teren wiejski		195,1
		na cele produkcyjne		-	
		pozostałe cele		-	

Część II

Wyszczególnienie		**Stan na koniec roku**
Dobowa zdolność produkcyjna czynnych urządzeń w m^3/d	ujęć wody	1290
	uzdatniania	1080
	całego wodociągu	1080

Źródło: M-06 Sprawozdanie o wodociągach i kanalizacji za 2007 rok do GUS.

Na przestrzeni lat 2003 – 2006 ogólne ilości wody dostarczonej gospodarstwom domowym i zbiorowego zamieszkania kształtowały się następująco.

Tabela 8. Woda dostarczana gospodarstwom domowym i indywidualnym gospodarstwom rolnym na terenie gminy Łabiszyn na przestrzeni lat 2003-2006.

Rok	Woda dostarczana gospodarstwom domowym i indywidualnym gospodarstwom rolnym w ciągu roku w dam^3 (tys. m^3)		
	Teren miasta	teren wiejski	razem
1	2	3	4
2003	179,6	225,8	405,4
2004	177,4	223,1	400,5
2005	162,5	204,3	366,8
2006	152,1	193,6	345,7

Źródło: GUS – Bank Danych Regionalnych.

Z powyższych zestawień wynika, że na przestrzeni lat zużycie wody spadło o ok. 15%. Do tendencji takiej mogły przyczynić się głównie czynniki ekonomiczne, a co z tym związane większa świadomość społeczna oszczędności wody.

Biorąc pod uwagę liczbę osób korzystających z sieci wodociągowej, określone w rozdziale 3.1.1.4 w odniesieniu do liczby wody dostarczonej na potrzeby zaopatrzenia gospodarstw domowych (tabela 8.) wyliczono średnie zużycie dobowe wody na jednego mieszkańca dla terenu miasta i terenu gminy w 2006 r. Wyniosły one:

- około **98 dm^3/Mk w ciągu doby** dla Miasta Łabiszyn;
- około **149 dm^3/Mk w ciągu doby** dla obszaru gminy.

Ogólnie wskaźnik ten dla gminy wynosił 121 dm^3/Mk w ciągu doby.

Z wyliczeń powyższych wynika, że wskaźnik zużycia wody na terenie wiejskim jest znacznie większy od wskaźnika dla terenów miasta. Może być to spowodowane znacznie większym zużyciem wody na terenach wiejskich służącej do celów gospodarskich (pojenie zwierząt itd.).

3.1.1.2. ZAKŁADOWE I PRYWATNE UJĘCIA WÓD

Na terenie gminy Łabiszyn zlokalizowane są ujęcia wód głębinowych podziemnych wykorzystywanych do celów gospodarczych i rolniczych a także przemysłowych.

Tabela 9. Eksploatowane ujęcia wód podziemnych do celów rolniczych i przemysłowych – stan na koniec 2007 r.

L.p.	Nazwa ujęcia lokalizacja / Właściciel-użytkownik	Cel poboru wody	Studnia głębokość wydajność	Zatwierdzone wielkości poboru wody	Strefy ochrony	Pozwolenie wodnoprawne
1.	Ujęcie zakładowe w Łabiszynie Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „BUDMAT" w Łabiszynie	dla celów produkcyjnych zakładu	Nr 1 10 m Q=1,0 m^3/h	Q_{maxh}=1,0m^3/h, $Q_{śr.\ mies.}$=30,0 m^3/d (kwiecień – wrzesień), $Q_{śr.\ mies.}$=10,0 m^3/d (paźdz – marzec), $Q_{śrroczne}$=240,0 m^3/rok,	Strefa ochrony bezpośredniej	OŚ-6223-10/02 z dnia 31.12.2002 r. ważne do 30.06.2012 r.
2.	Ujęcie we Władysławowie Masarnia Władysławowo R.Zawistowski, K.Zawistowski, A.Zawistowski	dla potrzeb bytowo-socjalnych i produkcyjnych Zakładu	Nr 1 21,5 m Q=3,5 m^3/h	Q_{maxh}=2,9 m^3/h, $Q_{śrd}$=19,3 m^3/d, Q_{maxd}=23,2 m^3/d $Q_{śrroczne}$=4825 m^3/rok.	Strefa ochrony bezpośredniej	OŚ-6223-5/02 z dnia 05.06.2002 r. ważne do 30.06.2012 r.
3.	Ujęcie w Antoniewie Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „HETMAN" Zakład Utylizacyjny w Antoniewie	dla potrzeb socjalno-bytowych i technologiczno-porządkowych	Nr 2 33,0 m Q=12,0 m^3/h	Q_{maxh}=4,3 m^3/h, $Q_{śrd}$=18,2 m^3/d, Q_{maxd}=36,0 m^3/d	Strefa ochrony bezpośredniej	OŚ-6223-10/2001 z dnia 07.05.2001 r. ważne do 30.06.2010 r.
4.	Ujęcie w Łabiszynie Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „ROL-SAD"– Gorzelnia w Łabiszynie	dla potrzeb Gorzelni w celu chłodzenia urządzeń w procesie produkcyjnym	Nr 1 5,1 m Q=8,0 m^3/h	Q_{maxh}=2,5 m^3/h Q_{maxd}=15,0 m^3/d $Q_{śrd}$=11,25 m^3/d $Q_{śrroczne}$=4100 m^3/rok,	Strefa ochrony bezpośredniej	OŚ-6223-6/06 z dnia 18.09.2006 r. ważne do 30.09.2016 r.
5.	Ujęcie we Władyslawowie Polski Związek Działkowców Zarząd Pracowniczy Ogrodu Działkowego „Bajka" we Władysławowie	dla potrzeb POD	Nr 1 69,0 m Q=46 m^3/h	Q_{maxh}=5,5 m^3/h Q_{maxd}=65,6 m^3/d $Q_{śrd}$= 43,7 m^3/d $Q_{śr\ roczn}$= 10500 m^3/rok	Strefa ochrony bezpośredniej	OŚ-6223-5/04 z dnia 17.05.2004 r. ważne do 30.06.2014 r.
6.	Ujęcie w Łabiszynie Bydgoskie Zakłady Przemysłu Gumowego „STOMIL" S.A. zakład produkcyjny w Łabiszynie	dla potrzeb socjalno-bytowych i produkcyjnych zakładu	Nr 2 82 m Q=33 m^3/h Nr 3 91 m Q=33 m^3/h	Q_{maxh}=10 m^3/h Q_{maxd}=45 m^3/d $Q_{śrd}$=30 m^3/d $Q_{śr\ roczn}$= 8120 m^3/rok $Q_{maxroczn}$=11520 m^3/rok	Strefa ochrony bezpośredniej	OŚ-6223-6/08 z dnia 1.08.2008 r. ważne do 30.06.2018 r.

Źródło: Pozwolenia wodnoprawne na pobór wód podziemnych – Urząd Miejski w Łabiszynie.

Głębinowe ujęcie wody o charakterze ujęcia zakładowego eksploatowane jest także najprawdopodobniej na terenie Zakładów „ROL-MIĘS" w miejscowości Łabiszyn Wieś. Jednak brak danych na ten temat oraz aktualnego pozwolenia wodnoprawnego nie pozwala potwierdzić tej informacji, która została zawarta w Programie Ochrony Środowiska Miasta i Gminy Łabiszyn z 2004 r.

Pozostałe zakłady przemysłowe i inne podmioty gospodarcze pozyskują wodę do celów socjalno-bytowych i gospodarczych z sieci wodociągowej.

3.1.1.3. WODA UJMOWANA NA CELE PRZECIWPOŻAROWE (PPOŻ).

Woda do celów przeciwpożarowych pobierana jest z hydrantów zlokalizowanych na sieci wodociągowej na terenie miasta i gminy.

Brak informacji na temat ilości hydrantów znajdujących się na sieci wodociągowej eksploatowanej przez ZWiK Łabiszyn ze względu na brak ich ewidencji.

3.1.1.4. SIEĆ WODOCIĄGOWA.

Woda uzdatniana dla zaopatrywania potrzeb bytowych mieszkańców miasta i gminy Łabiszyn dostarczana jest siecią wodociągową eksploatowaną przez podmiot komunalny – Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Łabiszynie.

Dane na temat sieci wodociągowej na terenie miasta i gminy w latach 2003-2006 według danych zawartych w Banku Danych Regionalnych GUS przedstawiono w poniższych tabelach.

Tabela 10. Długość czynnej sieci rozdzielczej na terenie miasta i gminy Łabiszyn na przestrzeni lat 2003-2006.

Rok	Długość czynnej sieci rozdzielczej w km		
	Teren miasta	teren wiejski	razem
1	2	3	4
2003	17,6	103,8	121,4
2004	17,8	103,8	121,6
2005	17,8	103,8	121,6
2006	17,8	120,7	138,5

Źródło: GUS – Bank Danych Regionalnych.

Tabela 11. Liczba połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania na terenie miasta i gminy Łabiszyn na przestrzeni lat 2003-2006.

Rok	Liczba połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w sztukach		
	Teren miasta	teren wiejski	razem
1	2	3	4
2003	651	703	1354
2004	658	706	1364
2005	658	706	1364
2006	658	754	1412

Źródło: GUS – Bank Danych Regionalnych.

Tabela 12. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej na terenie miasta i gminy Łabiszyn na przestrzeni lat 2003-2006.

Rok	Liczba połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w sztukach		
	Teren miasta	teren wiejski	razem
1	2	3	4
2003	4218	3383	7601
2004	4203	3414	7616
2005	4247	3446	7693
2006	4267	3548	7815

Źródło: GUS – Bank Danych Regionalnych.

Na koniec 2007 r. w eksploatacji ZWiK w Łabiszynie znajdowało się łącznie 143,5 km sieci wodociągowej, z czego 17,8 km w obrębie miasta, natomiast 125,7 km na terenach wiejskich. W obrębie tej sieci ok. 7,8 km stanowi sieć wykonana z rur azbestowych (sieć ta znajduje się w granicach miasta).

Z informacji przekazanych przez ZWiK Łabiszyn w formie sprawozdania rocznego M-06 o wodociągach i kanalizacji za 2007 r. wynika, że na koniec roku woda dostarczana była do 1434 budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Długość i liczba przyłączy eksploatowanych przez ZWiK Łabiszyn na koniec 2007 roku kształtowała się następująco.

Tabela 13. Dane dotyczące przyłączy eksploatowanych przez ZWiK Łabiszyn na koniec 2007 r.

Wyszczególnienie	Połączenia do sieci wodociągowej budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	
	długość w km	liczba w szt.
Miasto Łabiszyn	13,7	658
Gmina Łabiszyn	30,5	776
Razem	44,2	1434

Źródło: M-06 Sprawozdanie o wodociągach i kanalizacji za 2007 rok do GUS.

Według danych ankietowych przekazanych przez ZWiK Łabiszyn we wrześniu 2008 roku struktura połączeń do sieci wodociągowej w poszczególnych miejscowościach gminy przedstawia się następująco.

Tabela 14. Dane na temat długości sieci wodociągowej i podłączeń w poszczególnych miejscowościach.

lp.	Nazwa miejscowości	Długość sieci wodociągowej	Ilość gospodarstw zwodociągowanych	Ilość osób korzystających z sieci wodociągowej	Miejscowość zasilana z ujęcia wody
		[km]	[szt]	[szt]	-
TEREN WIEJSKI					
1.	Annowo	-	-	-	-
2.	Antoniewo	-	-	-	-
3.	Buszkowo	2,0	15	72	Jabłówko
4.	Jabłowo Pałuckie	5,8	27	180	Jabłówko
5.	Jabłówko	3,8	47	188	Jabłówko
6.	Jeżewice	5,0	32	119	Ojrzanowo
7.	Jeżewo	7,0	40	202	Nowe Dąbie
8.	Klotyldowo	10,6	25	46	Jabłówko
9.	Kąpie	3,0	12	59	Jabłówko
10.	Lubostroń	6,9	223	777	Jabłówko
11.	Nowe Dąbie	7,0	94	480	Nowe Dąbie
12.	Obielewo	6,5	14	62	Jabłówko
13.	Obórznia	4,7	20	73	Nowe Dąbie
14.	Ojrzanowo	17,3	122	611	Ojrzanowo
15.	Oporowo	4,0	25	102	Jabłówko
16.	Oporówek	3,0	13	50	Jabłówko
17.	Ostatkowo	3,4	22	70	Jabłówko
18.	Pszczółczyn	-	-	-	-
19.	Rzywno	-	-	-	-
20.	Smerzyn	3,5	29	176	Jabłówko
21.	Smogorzewo	7,7	42	198	Ojrzanowo
22.	Wielki Sosnowiec	-	-	-	-
23.	Wyręba	2,3	2	42	Jabłówko
24.	Władysławowo	-	-	-	-
25.	Załachowo	14,8	60	238	Jabłówko
26.	Zdziersk	-	-	-	-
27.	Łabiszyn Wieś	7,4	98	421	Łabiszyn
RAZEM TEREN WIEJSKI GMINY		**125,7**	**962**	**4166**	
MIASTO		**17,8**	**622**	**4570**	**Łabiszyn**
OGÓŁEM (obszar miejski i wiejski gminy)		**143,5**	**1584**	**8736**	

Źródło: Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Łabiszynie.

Analizując liczbę osób korzystającą z sieci wodociągowej wg informacji GUS na koniec 2006 r. oraz ogólną liczbę ludności na koniec 2006 r. stopień zwodociągowania terenu miasta i gminy Łabiszyn wynosi:

- **71,1 %** dla obszarów wiejskich;
- **95,5 %** dla terenu miasta.

Ogólnie wskaźnik ten dla gminy wynosi 82,6 %.

Na podstawie informacji ZWiK w Łabiszynie dotyczącej liczby osób korzystających z sieci wodociągowej zamieszczonej w podsumowaniu tabeli 14 oraz liczby mieszkańców miasta i gminy na koniec 2007 r. (wskazanej w rozdziale 2) wskaźnik zwodociągowania mieszkańców wynosi:

- **80,3 %** dla obszarów wiejskich;
- **100 %** dla terenu miasta.

Ogólnie wskaźnik ten dla gminy wynosi 89,5 %.

Sieć wodociągowa w gminie wymaga dalszej rozbudowy na terenach niezwodociągowanych oraz na nowych osiedlach mieszkaniowych. Sieć wymaga także stałej modernizacji a zwłaszcza wymiany odcinków starych wykonanych z rur azbestowych.

Zarówno sieć wodociągowa jak i stacje wodociągowe wymagają również modernizacji i ciągłej konserwacji w celu zachowania dobrej jakości wody do spożycia.

Do sieci wodociągowej podłączone są również zakłady przemysłowe oraz podmioty gospodarcze z terenu miasta i gminy.

Zestawienie ważniejszych podmiotów zakupujących wodę ze zbiorczej sieci wodociągowej oraz ilość tej wody przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Zakłady podłączone do sieci wodociągowej oraz zużycie wody przez te zakłady w 2007 r.

Lp.	Podmiot	Łączne zużycie wody w 2007 r. w m^3	Średnie dobowe zużycie wody w 2007 r. w $dm^{3/}/d$
1.	MŁYN Rafał Grajkowski ul. Mickiewicza 89-210 Łabiszyn	109	298,63
2.	PIEKARNIA Mielcarz Marian ul. Sienkiewicza 18 89-210 Łabiszyn	561	1536,99
3.	PIEKARNIA sj. Zawistowski Piotr, Karliński Henryk, Żarnowski Eugeniusz ul. Farna 6 89-210 Łabiszyn	1.095	3000,00
4.	P.P.H. „ROL-SAD" sp. z o.o. Lubostroń 89-210 Łabiszyn	11.705	32068,49
5.	Planbox sp. z o.o. Siedziba w Brzozie ul. Bydgoska 38 86-060 Brzoza Bydgoska	1.588	4350,68
6.	Napierała Mirosław, Irena Nowe Dąbie 89-210 Łabiszyn	3.900	10684,93
7.	Zakład Mięsny „BEKON" Jabłowo Pałuckie 3 89-210 Łabiszyn	21.305	58369,86

Źródło: Urząd Miejski w Łabiszynie.

3.1.1.5. JAKOŚĆ WÓD UJMOWANYCH I PRZEZNACZONYCH DO ZAOPATRZENIA MIESZKAŃCÓW DO CELÓW BYTOWYCH.

Eksploatatorzy ujęć wód podziemnych zobowiązani są do wykonywania regularnych badań jakości wody surowej i uzdatnionej na podstawie przepisów prawa wodnego oraz postanowień pozwoleń wodnoprawnych.

Nadzór sanitarny nad jakością wody przeznaczonej do spożycia sprawuje Państwowa Inspekcja Sanitarna – a z jej ramienia Powiatowy Inspektor Sanitarny na zasadach przepisów o Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Na terenie gminy Łabiszyn kontrolę stanu ujmowanych i oczyszczanych wód podziemnych na eksploatowanych ujęciach a także kontrolę wody na sieci wodociągowej prowadzi Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Żninie.

Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi powinna spełniać wymagania Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. Nr 61, poz. 417).

Oceny przydatności wody określa się dla parametrów fizykochemicznych oraz wskaźników mikrobiologicznych. Wymagania jakim powinna odpowiadać woda określono w załącznikach do ww. rozporządzenia.

Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi określana jest dla:

- wody surowej (woda ujmowana z ujęcia i wprowadzana do stacji uzdatniania);
- wody uzdatnionej (podawanej do sieci ze SUW);
- wody w punktach czerpania przez konsumentów (woda na sieci wodociągowej).

Jakość wody w wodociągach dostarczających wodę do spożycia na terenie miasta i gminy Łabiszyn odpowiadała wymaganiom sanitarnym. Zdarzają się incydentalne przypadki występowania zawyżonych parametrów fizyko-chemicznych w wodzie (zwłaszcza jej mętności i zawartości żelaza) jednak w wyniku działań korygujących eksploatatora ujęć i sieci wodociągowych jakość wody uległa poprawie.

Na podstawie art. 12 ust. 5 ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. Nr 72, poz. 747 ze zm.- tekst jednolity z dn. 12.06.06 Dz.U. Nr 123, poz. 858, 2006r.) Burmistrz Miasta Łabiszyn informuje o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi poprzez komunikaty zamieszczone do publicznej wiadomości – na tablicy informacyjnej w Urzędzie Miasta.

3.1.2. GOSPODARKA ŚCIEKOWA

3.1.2.1. SIEĆ KANALIZACYJNA

3.1.2.1.1. KANALIZACJA BYTOWA

Na terenie miasta i gminy Łabiszyn funkcjonuje system zbiorowego odprowadzania ścieków komunalnych poprzez system kanalizacji eksploatowany przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Łabiszynie.

Ogólne dane na temat sieci kanalizacji bytowej na terenie miasta i gminy w latach 2003-2006 według danych zawartych w Banku Danych Regionalnych GUS przedstawiono w poniższych tabelach.

Tabela 16. Długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Łabiszyn na przestrzeni lat 2003-2006.

Rok	Długość czynnej sieci rozdzielczej w km		
	Teren miasta	teren wiejski	razem
2003	5,9	7,5	13,4
2004	5,9	7,5	13,4
2005	5,9	7,5	13,4
2006	5,9	7,5	13,4

Źródło: GUS – Bank Danych Regionalnych.

Tabela 17. Liczba połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania na terenie gminy Łabiszyn na przestrzeni lat 2003-2006.

Rok	Liczba połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w sztukach		
	Teren miasta	teren wiejski	razem
2003	231	34	265
2004	239	34	273
2005	239	34	273
2006	239	34	273

Źródło: GUS – Bank Danych Regionalnych.

Tabela 18. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Łabiszyn na przestrzeni lat 2003-2006.

Rok	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w osobach		
	Teren miasta	teren wiejski	razem
2003	2472	774	3246
2004	2499	780	3279
2005	2525	789	3314
2006	2537	799	3336

Źródło: GUS – Bank Danych Regionalnych.

Na koniec 2007 r. w eksploatacji ZWiK w Łabiszynie znajdowało się łącznie 13,4 km zbiorczej, sanitarnej sieci kanalizacyjnej, z czego 5,9 km w obrębie miasta, natomiast 7,5 km na terenach wiejskich.

Z informacji przekazanych przez ZWiK Łabiszyn w formie sprawozdania rocznego M-06 o wodociągach i kanalizacji za 2007 r. wynika, że na koniec roku ścieki odprowadzane

były do zbiorczej sieci z 273 budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Długość i liczba przyłączy w obrębie sieci eksploatowanej przez ZWiK Łabiszyn na koniec 2007 roku kształtowała się następująco.

Tabela 19. Dane dotyczące przyłączy kanalizacyjnych na sieci eksploatowanej przez ZWiK Łabiszyn na koniec 2007 r.

Wyszczególnienie	**Połączenia do sieci kanalizacyjnej budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania**	
	długość w km	**liczba w szt.**
Miasto Łabiszyn	2,2	239
Gmina Łabiszyn	0,7	34
Razem	2,9	273

Źródło: M-06 Sprawozdanie o wodociągach i kanalizacji za 2007 rok do GUS.

Sieć kanalizacyjna eksploatowana przez ZWiK w Łabiszynie jest to sieć znajdująca się na terenie miasta oraz sieć na terenach wiejskich, z której ścieki oczyszczane są w oczyszczalni ścieków komunalnych zlokalizowanej w obrębie gruntów m. Łabiszyn. Charakterystyka oczyszczalni znajduje się w dalszej części rozdziału.

W zlewni sieci kanalizacyjnej tej oczyszczalni znajdują się obecnie oprócz miasta Łabiszyn 2 miejscowości z terenów wiejskich gminy. Są to miejscowości Lubostroń i Smerzyn.

Według informacji ankietowych podanych przez ZWiK na terenie miasta do kanalizacji podłączonych jest 1700 mieszkańców, co stanowi ok. 37 % jego mieszkańców. Miejscowość Lubostroń została skanalizowana w 96 %, co oznacza że 747 mieszkańców (ze 777), korzysta ze zbiorczej sieci kanalizacyjnej. W miejscowości Smerzyn do sieci kanalizacyjnej podłączono ok. 28 mieszkańców (ze 176), czyli ok. 16%, co związane jest z przebiegiem kolektora przesyłowego z Lubostronia w kierunku Łabiszyna.

Z informacji podanych przez ZWiK Łabiszyn w danych ankietowych wynika że do sieci kanalizacyjnej podłączonych było w 2007 r. 669 gospodarstw. Z tego w granicach miasta 446, natomiast w Lubostroniu i Smerzynie odpowiednio 223 i 4.

System sieci kanalizacyjnej na obszarze miasta i gminy Łabiszyn to system grawitacyjno-tłoczny. Ścieki zbierane w grawitacyjną sieć kanalizacji bytowej są następnie

poprzez przepompownie kierowane do oczyszczalni poprzez tłoczny system kanalizacji (kolektory tłoczne przesyłowe). Łącznie w systemie eksploatowanych jest obecnie 5 przepompowni sieciowych. Trzy przepompownie zlokalizowane są na terenie miasta Łabiszyn (ul. Sportowa, ul. Poznańska i ul. Powstańcow Wlkp.), natomiast po jednej w Lubostroniu i Smerzynie. Do przepompowni ścieków przy ul. Powstańców Wlkp. W Łabiszynie następuje zrzut ścieków kolektorami ciśnieniowymi i grawitacyjnymi ze wszystkich pozostałych przepompowni ścieków. Następnie przepompownia ta tłoczy ścieki do ostatniego odcinka kanalizacji doprowadzającego grawitacyjnie ścieki do oczyszczalni ścieków.

Analizując liczbę osób korzystającą z sieci kanalizacyjnej wg informacji GUS na koniec 2006 r. oraz ogólną liczbę ludności na koniec 2006 r. stopień skanalizowania (jako odsetek liczby ludności podłączonej do kanalizacji w stosunku do ogólnej liczby ludności) terenu miasta i gminy Łabiszyn wynosi:

- **16 %** dla obszarów wiejskich;
- **56,8 %** dla terenu miasta.

Ogólnie wskaźnik ten dla gminy wynosi 35,3 %.

Te same wskaźniki wyliczone według danych wskazanych przez ZWiK w ankietach za rok 2007 wynoszą:

- **15,2 %** dla obszarów wiejskich;
- **37,2 %** dla terenu miasta.

Ogólnie wskaźnik ten dla gminy wynosi 25,4 %.

Rozbieżność pomiędzy danymi statystycznymi (określanymi na podstawie informacji ZWiK) a informacjami Zakładu powinna być zweryfikowana w kolejnych latach, ponieważ nie pozwala ona jednoznacznie ocenić sytuacji na omawianym terenie.

Jedyny wniosek jaki można wysunąć z wyliczeń powyższych wskaźników to fakt, że stopień skanalizowania gminy jest bardzo mały i niedostateczny. Budowa nowych systemów kanalizacyjnych jest więc potrzebą bardzo pilną.

Analizując ilość ścieków odprowadzonych do kanalizacji w 2007 roku z terenu miasta i gminy eksploatowanych przez sieć ZWiK Łabiszyn (określoną w sprawozdaniu M-06 na 173,4 dam^3) oraz liczbę osób korzystających z kanalizacji (w oparciu o wskazaną w sprawozdaniu OS-5 liczbę ludności korzystającej z oczyszczalni – 3204 osób dla terenu miasta i gminy łącznie) można określić szacunkowo, że ilość ścieków pochodzących od 1 mieszkańca gminy podłączonego do kanalizacji w ciągu doby wynosi ok. **148 dm^3/Mk x dobę**.

Wskaźnik ten jest zdecydowanie zbyt wysoki. Związane może być to z błędnie wskazaną w sprawozdaniu M-06 liczbą ścieków odprowadzanych do kanalizacji z gospodarstw domowych i indywidualnych gospodarstw rolnych. Wskazana przez ZWiK ilość ścieków może zawierać ścieki z podmiotów gospodarczych i przemysłowych, co znacznie zawyża wyliczany wskaźnik. Rozbieżne są także dane ZWiK dotyczące dokładnej liczby mieszkańców korzystającej z sieci (inne dane podane w ankiecie a inne w OS5). Ze względu na brak danych o dokładnej liczbie ścieków pochodzących z gospodarstw domowych w sieci kanalizacyjnej oraz dokładnej liczby osób podłączonych do kanalizacji nie jest możliwe określenie rzeczywistego stopnia skanalizowania obszaru.

Do sieci kanalizacyjnej eksploatowanej przez ZWiK Łabiszyn podłączone są również przedsiębiorstwa i podmioty gospodarcze znajdujące się na terenie eksploatowanym przez przedsiębiorstwo. Większość z tych podmiotów odprowadza do kanalizacji ścieki bytowo-gospodarcze powstające na terenach działalności lub ścieki pochodzące z produkcji lub przetwórstwa nie zawierające substancji szkodliwych dla środowiska.

Ogólny schemat skanalizowania gminy Łabiszyn zobrazowano na załączonej mapie poglądowej.

Charakterystyka Aglomeracji Łabiszyn

Dla miasta i gminy Łabiszyn na podstawie art. 43 ust.2a ustawy z dn. 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz.U. Nr 115, poz. 1229 z późn. zm. – tekst jednolity z dnia 18 listopada 2005 r. Dz.U. Nr 239 poz. 2019) oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dn. 22 grudnia

2004 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji (Dz.U. Nr 283, poz. 2841) wyznaczono obszar aglomeracji[1] kanalizacyjnej - Aglomerację Łabiszyn.

Aglomeracja Łabiszyn została wyznaczona rozporządzeniem Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Nr 22/2005 z dn. 24 października 2005 r. w sprawie wyznaczenia Aglomeracji Łabiszyn.

Zgodnie z rozporządzeniem wyznaczono aglomerację Łabiszyn o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM[2]) **9 400**.

Wyznaczona aglomeracja położona była w powiecie żnińskim i obejmowała obszar:

- Miasto Łabiszyn;
- Miejscowości z terenu wiejskiego gminy Łabiszyn: Lubostroń, Antoniewo, Nowe Dąbie, Smerzyn, Władysławowo i Załachowo.

W roku 2006 ww. rozporządzenie Wojewody uległo zmianie. Rozporządzeniem nr 2/2006 z dnia 3 lutego 2006 r. sprecyzowano dokładniej granice aglomeracji wliczając do nich miejscowości Annowo, Wielki Sosnowiec i Obórznia. Miejscowości te wcześniej wchodziły w skład aglomeracji zgodnie z załącznikiem mapowym, ale brakowało ich w wykazie wyznaczającym zasięg aglomeracji.

Ostatecznie Rozporządzeniem Nr 13/2008 z dnia 22 lipca 2008 r. Wojewoda Kujawsko-Pomorski ponownie wyznaczył Aglomerację Łabiszyn. W ostatecznym kształcie jest to aglomeracja o równoważnej liczbie mieszkańców 9400, z komunalną oczyszczalnią ścieków zlokalizowaną w miejscowości Łabiszyn. Obszar aglomeracji obejmuje:

- Miasto Łabiszyn;
- Miejscowości z terenu wiejskiego gminy Łabiszyn: Lubostroń, Antoniewo, Nowe Dąbie, Smerzyn, Władysławowo, Załachowo, Annowo, Wielki Sosnowiec i Obórznia.

Wyznaczona Aglomeracja Łabiszyn objęta została Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych, sporządzonym przez Ministra Środowiska i zatwierdzonym przez Radę Ministrów oraz jego Aktualizacją z 2005 r. Aglomeracja Łabiszyn znalazła się w aglomeracjach powyżej 2000 RLM.

[1] Definicja AGLOMERACJI określona została w art. 43 ust. 2 Ustawy Prawo wodne jako teren , na którym zaludnienie lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki komunalne były zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków komunalnych.

[2] 1 RLM określony został definicją w art. 43 ust. 2 Ustawy Prawo wodne jako ładunek substancji organicznych biologicznie rozkładalnych wyrażony jako wskaźnik pięciodobowego biochemicznego zapotrzebowania na tlen w ilości 60 g tlenu na dobę.

Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK) za 2007 rok, sporządzone na podstawie informacji pozyskiwanych od gminy określają realizację Planu Aglomeracji Łabiszyn następująco.

Tabela 20. Dane na temat realizacji KPOŚK dla Aglomeracji Łabiszyn – stan na koniec 2007 r.

Rok	liczba rzeczywistych mieszkańców w aglomeracji	liczba mieszkańców korzystających z systemu kanalizacyjnego	liczba mieszkańców obsługiwanych przez tabor asenizacyjny	długość sieci kanalizacyjnej sanitarnej w aglomeracji		długość sieci kanalizacyjnej ogólnospławnej w aglomeracji w km
				ogółem w km	w tym sieci grawitacyjnej w km	
2007	9746	3568	6022	13,4	6,1	7

Źródło: Sprawozdanie z realizacji zadań inwestycyjnych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej w roku 2007 (Aglomeracje ujęte w KPOŚK), Urząd Miejski w Łabiszynie.

W ramach KPOŚK planowana jest także modernizacja oczyszczalni ścieków w Łabiszynie. Modernizacja ta obejmować będzie przedsięwzięcia w zakresie modernizacji systemu przeróbki i zagospodarowania osadu. Określony termin realizacji inwestycji z zakresu gospodarki osadowej na oczyszczalni to 2008-2009 r.

System kanalizacji zbiorczej w obrębie aglomeracji Łabiszyn wymaga dalszej rozbudowy zgodnie z Planem Aglomeracji, oraz rozbudowy na terenach nieuzbrojonych przewidzianych planami zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę mieszkaniową lub inwestycyjną. Docelowo siecią kanalizacyjną powinny zostać objęte wszystkie miejscowości gminy przewidziane w Planie Aglomeracji.

Terminem realizacji zbiorczej sieci kanalizacyjnej w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych jest rok 2015.

3.1.2.1.2. KANALIZACJA DESZCZOWA

Na terenie miasta Łabiszyn w zbiorczą sieć kanalizacyjną odprowadzane są również wody opadowe i roztopowe z niektórych terenów utwardzonych (ulic, placów).

W części miasta, szczególnie w obrębie starego miasta, funkcjonują kanały ogólnospławne, a więc ścieki deszczowe zbierane są w sieć kanalizacyjną razem ze ściekami sanitarnymi. Szacuje się długość kanalizacji ogólnospławnej na ok. 7 km. System ten wymaga pełnego rozdziału.

W pozostałych miejscowościach brak jest systemu zbiorczej kanalizacji deszczowej ale istnieją przydrożne rowy odwadniające drogi utwardzone.

Na terenie miasta i gminy mogą występować odrębne systemy kanalizacji deszczowej, powstające na terenach zakładów przemysłowych, w trakcie modernizacji dróg itd. Systemy takie nie są zewidencjonowane co uniemożliwia ich dokładne zestawienie.

Dla nowo powstających zlewni kanalizacji deszczowej wymagane jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzanie wód opadowych i roztopowych do wód lub do ziemi (jako odbiornika). Organem właściwym do wydawania pozwoleń jest Starosta lub Wojewoda, a obowiązek ubiegania się o pozwolenie zależy do właścicieli zakładów i terenów, zarządców dróg lub eksploatatorów sieci kanalizacji deszczowej.

3.1.2.2. SYSTEMY INDYWIDUALNE GOSPODARKI ŚCIEKOWEJ.

Zgodnie z Art. 42 ust.4 ustawy Prawo Wodne z dnia 18 lipca 2001 r. (Dz. U. Nr 115 poz. 1229 z późn zm. – tekst jednolity z dnia 18 listopada 2005 r. Dz.U. Nr 239 poz. 2019) w miejscach, gdzie budowa systemów kanalizacyjnych nie przyniosłaby korzyści dla środowiska lub powodowałaby nadmierne koszty, należy stosować systemy indywidualne lub inne rozwiązania zapewniające ochronę środowiska.

Do rozwiązań takich zaliczyć należy:

- ZBIORNIKI BEZODPŁYWOWE (szamba) – system oparty o indywidualne gromadzenie ścieków w szczelnych zbiornikach na nieczystości ciekłe i okresowym ich wypróżnianiu poprzez pojazdy asenizacyjne. Taborem asenizacyjnym ścieki wywożone są do stacji zlewnej zlokalizowanej na oczyszczalni ścieków, bądź na sieci kanalizacyjnej (np. w wybranych przepompowniach).
- PRZYDOMOWE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW – System oparty o funkcjonowanie niewielkich przepustowości oczyszczalni lokalnych na potrzeby jednego lub kilku gospodarstw, opartych o różne dopuszczalne prawem technologie.

Na podstawie art. 5 ust. 2 i 3a Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z dnia 13 września 1996 (Dz.U. 1996 nr 132 poz. 622 z późn. zm.) właściciele nieruchomości zapewniają utrzymanie czystości i porządku przez przyłączenie nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej lub, w przypadku gdy budowa sieci kanalizacyjnej jest technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona, wyposażenie nieruchomości w zbiornik bezodpływowy

nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych, spełniające wymagania określone w przepisach odrębnych.

Z szacunków matematycznych wynika, że na terenie gminy z rozwiązań indywidualnych gospodarki ściekowej na koniec 2006 roku korzystało 6127 osób, co stanowi ok. 65% ogółu mieszkańców gminy. Są to mieszkańcy nie podłączeni do zbiorczej sieci kanalizacyjnej. Z liczby tej stanowiło około 1933 mieszkańców miasta Łabiszyn (43% liczby mieszkańców miasta) oraz 4194 mieszkańców terenów wiejskich (84% łącznej liczby mieszkańców terenów wiejskich gminy).

Na podstawie danych ankietowych podanych przez ZWiK do sieci kanalizacyjnej nie podłączonych było w 2007 r. 7279 mieszkańców gminy (2870 z obszaru miasta i 4397 z terenów wiejskich). Wskazuje to zatem że z indywidualnej gospodarki ściekowej korzystało odpowiednio 75,6% ogólnej liczby mieszkańców gminy, a w poszczególnych obszarach: w mieście 62,8%, natomiast na obszarach wiejskich 84,8%.

Rozbieżności te wynikają z różnych informacji dotyczących ilości osób korzystających z sieci kanalizacyjnej.

Z indywidualnej gospodarki ściekami korzystają także obszary ogródków działkowych i tereny rekreacyjnych działek w miejscowościach Nowe Dąbie i Władysławowo.

3.1.2.2.1. ZBIORNIKI BEZODPŁYWOWE

Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z dnia 13 września 1996 r. (Dz.U. 1996 nr 132 poz. 622 z późn. zm.) określa, że zbiornik bezodpływowy to instalacja i urządzenie przeznaczone do gromadzenia nieczystości ciekłych w miejscu ich powstawania.

Ustawa nakłada na gminy obowiązek prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania oraz opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej (Art. 3, ust. 3).

Nie zostały określone prawnie wymagania dotyczące jakości prowadzonej ewidencji. Wskazane byłoby jednak zewidencjonowanie zbiorników bezodpływowych w stopniu szczegółowości określającym: pojemność, ilość osób korzystających ze zbiornika, stan techniczny (materiał wykonania, szczelność), zawarta umowa na opróżnianie zbiornika z właściwym przedsiębiorcą (posiadającym zezwolenie gminy na tego rodzaju działalność). Ewidencję taką można uzupełnić na podstawie kontroli częstości opróżniania szamb na podstawie dokumentów potwierdzających wywóz.

Obecnie trwają prace nad sporządzeniem ewidencji zbiorników bezodpływowych na terenie gminy. Ewidencja ta wymagać będzie systematycznej weryfikacji, uzupełniania oraz uszczegółowienia.

Dzięki uszczegóławianiu spisu łatwiej będzie określić stan, zagrożenia i potrzeby ochrony środowiska a także kontrolować warunki utrzymania czystości i porządku przez właścicieli nieruchomości.

Jest to ważny problem w kwestii eksploatacji zbiorników bezodpływowych, ponieważ większość eksploatowanych zbiorników to urządzenia stare, które nie gwarantują szczelności. Prowadzi to do bezpośredniego zagrożenia środowiska, a zwłaszcza wód gruntowych i powierzchniowych.

Właścicieli nieruchomości na terenie miasta i gminy Łabiszyn oprócz prawa państwowego obowiązują również przepisy miejscowe – akty prawa miejscowego.

Jednym z podstawowych aktów prawa miejscowego w zakresie zagadnień ochrony środowiska jest regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy. Nakłada on na właścicieli i zarządców nieruchomości szereg obowiązków związanych z gospodarką odpadami oraz powinien nakładać obowiązki związane z gospodarką nieczystościami płynnymi.

Na terenie gminy obowiązuje „Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie miasta i gminy Łabiszyn" uchwalony w dniu 8 lutego 2006 r. (Uchwała nr XXX/219/06 Rady Miejskiej w Łabiszynie).

Analizując dokument regulaminu można stwierdzić, że nie reguluje on całkowicie przepisów utrzymania czystości i porządku w zakresie postępowania z nieczystościami ciekłymi gromadzonymi w zbiornikach bezodpływowych.

W regulaminie odniesiono się tylko do zagadnień z zakresu częstotliwości i sposobu opróżniania zbiorników bezodpływowych (§11 i §12).

Pozostałe zagadnienia związane z postępowaniem z nieczystościami ciekłymi gromadzonymi w bezodpływowych zbiornikach regulowane są nadrzędnymi aktami prawnymi – głównie Ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminie.

Zapisy zawarte w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z dnia 13 września 1996 r. (Dz.U. 1996 nr 132 poz. 622 z późn. zm.) dotyczące wymagań w zakresie gospodarki nieczystościami ciekłymi są szczególnie ważne w zakresie:

- obowiązku wyposażenia nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych w przypadku gdy budowa sieci kanalizacyjnej jest technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona (Art. 5 Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie),
- obowiązku gromadzenia nieczystości ciekłych w zbiornikach bezodpływowych (Art. 5 Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie),
- obowiązku zawarcia umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości z właściwym przedsiębiorcą przez właściciela lub zarządcę nieruchomości,
- obowiązku udokumentowania przez właściciela nieruchomości lub zarządcę korzystania z usług wywozowych na żądanie przedstawiciela Urzędu Miejskiego poprzez okazanie umowy i dowodów płacenia za usługi,

Kolejnym ważnym aspektem, szczególnie na etapie budowlanym, jest usytuowanie zbiornika bezodpływowego na terenie działki. Usytuowanie zbiorników bezodpływowych na terenie działki określa Rozporządzenie z dnia 12 kwietnia 2002r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. 2002 nr 75 poz. 690 z późn. zm.). Przepisy rozporządzenia regulują minimalne odległości usytuowania urządzenia w odniesieniu do różnych elementów. Obecnie trwają prace legislacyjne nad zmianą treści rozporządzenia.

Wywozem nieczystości ciekłych na terenie miasta i gminy zajmuje się 6 podmiotów. Są to przedsiębiorcy, którzy w myśl przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Art. 7, 8 i 8a) uzyskali w drodze decyzji Burmistrza Łabiszyna zezwolenie na świadczenie usług wywozowych oraz spełniają warunki techniczne określone prawnie i wymagania do prowadzenia takich usług. Są to:

- Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe „SANITRANS" R. Wolski z Białych Błot;
- Tomasz Zawadzki z Nowego Dąbia;
- Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe AK-TRANS Artur Kuras z Łabiszyna;
- P.H.U.T. „WIST-POL" Wiesław Stępień z Łabiszyna;
- „USŁUGI CIĄGNIKIEM" Wiesław Bielicki z Łabiszyna;
- P.P.T.U.H. Usługi asenizacyjne Tomasz Kwiatkowski z Dąbrówki Barcińskiej;

Tabela 21. Wykaz podmiotów zajmujących się opróżnianiem zbiorników bezodpływowych i transportem nieczystości ciekłych na terenie miasta i gminy Łabiszyn.

L.p.	Właściciel	Zezwolenia i okres jego obowiązywania	Obszar działalności	Punkt zlewny/ oczyszczalnia ścieków
1.	Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe „SANITRANS" R. Wolski ul. Barycka 50 86-005 Białe Błota	ROŚ.7062-43/2006 z dnia 15.12.2006 r. ważne do 15.12.2016 r.	Teren miasta i gminy Łabiszyn	Stacja zlewna przy oczyszczalni ścieków w Łabiszynie
2.	Tomasz Zawadzki Nowe Dąbie 87 89-210 Łabiszyn	ROŚ.7062-40/2006 z dnia 21.11.2006 r. ważne do 21.11.2016 r.	Teren miasta i gminy Łabiszyn	Stacja zlewna przy oczyszczalni ścieków w Łabiszynie
3.	Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „AK-TRANS" Artur Kuras ul. Jasna 9 89-210 Łabiszyn	ROŚ.7062-39/2006 z dnia 21.11.2006 r. ważne do 21.11.2016 r.	Teren miasta i gminy Łabiszyn	Stacja zlewna przy oczyszczalni ścieków w Łabiszynie
4.	P.H.U.T. „WIST-POL" Wiesław Stępień ul. Powstańców Wlkp. 27/30 89-210 Łabiszyn	ROŚ.7062-37/2006 z dnia 10.11.2006 r. ważne do 10.11.2016 r.	Teren miasta i gminy Łabiszyn	Stacja zlewna przy oczyszczalni ścieków w Łabiszynie
5.	„USŁUGI CIĄGNIKIEM" Konrad Bielicki ul. Nowy Rynek 21 89-210 Łabiszyn	ROŚ.7062-38/2006 z dnia 10.11.2006 r. ważne do 10.11.2016 r.	Teren miasta i gminy Łabiszyn	Stacja zlewna przy oczyszczalni ścieków w Łabiszynie
6.	P.P.T.U.H. Usługi Asenizacyjne Tomasz Kwiatkowski Dąbrówka Barcińska 7 88-190 Barcin	ROŚ.7062-12/2006 z dnia 7.06.2006 r. ważne do 8.06.2016 r.	Teren miasta i gminy Łabiszyn	Stacja zlewna przy oczyszczalni ścieków w Łabiszynie

Źródło: Zezwolenia na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych.

Wymagania wobec przedsiębiorców świadczących usługi opróżniania i transportu nieczystości ciekłych określa Burmistrz Miasta Łabiszyn mając na uwadze przepisy:

- Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z dnia 13 września 1996 (Dz.U. 1996 nr 132 poz. 622 z późn. zm.);
- Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 listopada 2002 r. w sprawie wymagań dla pojazdów asenizacyjnych (Dz.U. 2002 nr 193 poz. 1617);
- Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2005 r. w sprawie szczegółowego sposobu określenia wymagań, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia (Dz.U. 2006 nr 5 poz. 33).

Wymagania takie Burmistrz Łabiszyna określił w drodze Zarządzenia Nr 0151/7/06 z dnia 13 kwietnia 2006 r. w sprawie ustalenia wymagań, jakie powinien spełniać

przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych.

Na podstawie informacji ankietowych uzyskanych od ZWiK Łabiszyn oraz zawartych w sprawozdaniu M-06 z terenu miasta i gminy łączna ilość ścieków przyjętych na stacji zlewnej na oczyszczalni w Łabiszynie wyniosła w 2007 roku 49 000 m^3.

Uwzględniając fakt, że większość z tych ścieków stanowiły ścieki dowożone z masarni znajdujących się na terenie gminy, ilość ścieków z gospodarstw domowych jest zbyt mała w odniesieniu do zakresu obsługi taboru asenizacyjnego. Może to świadczyć o bardzo złej jakości zbiorników (ich nieszczelności) co sprawia że większość ścieków w nich gromadzonych przenika do środowiska gruntowego.

Dlatego też ważne na terenie miasta i gminy jest wdrożenie i prowadzenie właściwej gospodarki ściekowej w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i dowożenia nieczystości ciekłych do stacji zlewnych.

Miejscem opróżniania wozów asenizacyjnych z nieczystości ciekłych uprzednio odbieranych ze zbiorników bezodpływowych jest obiekt stacji zlewnej nieczystości ciekłych zlokalizowany w oczyszczalni w Łabiszynie.

Eksploatowana stacja zlewna powinna spełniać wymagania Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 17 października 2002 r. w sprawie warunków wprowadzenia nieczystości ciekłych do stacji zlewnych (Dz.U. 2002 nr 188 poz. 1576).

3.1.2.2.2. PRZYDOMOWE OCZYSZCZELNIE ŚCIEKÓW

Budowa i eksploatacja małych oczyszczalni ścieków objęta jest przepisami następujących aktów prawnych:

- Ustawa Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001r. (Dz. U. nr 115, poz. 122) – tekst jednolity z dnia 18 listopada 2005 r. (Dz. U. nr 239 poz. 2019).
- Ustawa Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 (Dz.U. nr 62, poz. 627) wraz z późn. zmianami - tekst jednolity z dnia 23 stycznia 2008 r. (Dz. U. nr 25 poz. 150).
- Ustawa Prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 r. (Dz. U. nr 89, poz. 414) - tekst jednolity z dnia 17 sierpnia 2006 r. (Dz. U. nr 156 poz. 1118 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. nr 132, poz.622) wraz z późniejszymi zmianami – tekst jednolity z dnia 28 listopada 2005 r. (Dz. U nr 236 poz. 2008 z późn. zm.).

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 grudnia 2004 r. w sprawie rodzajów instalacji, których eksploatacja wymaga zgłoszenia. (Dz.U. nr 283 poz. 2839);
- Rozporządzenia z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. nr 75, poz. 690).

Należy zwrócić uwagę, że w żadnym akcie prawnym nie określono definicji „oczyszczalni przydomowej". Należy założyć, iż są to zgodnie z ustawą Prawo wodne **urządzenia** w ramach „zwykłego korzystania" z wód, polegającego na wprowadzaniu do wód lub do ziemi oczyszczonych ścieków, jeżeli ich ilość nie jest większa niż 5 m^3 na dobę.

W myśl przepisów prawnych, przydomowa oczyszczalnia ścieków wymaga zgłoszenia budowy oraz zgłoszenia eksploatacji. Wymagania takie wynikają z dwóch odrębnych przepisów:

- Prawa Budowlanego (w kwestii zgłoszenia budowy),
- Prawa Ochrony Środowiska (w kwestii eksploatacji).

ZGŁOSZENIE BUDOWY

Prawo budowlane z dn. 7 lipca 1994 r. Art. 29 ust. 1. pkt 3. mówi, że pozwolenia na budowę nie wymaga budowa indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków o wydajności do 7,5 m^3 na dobę. Jednak wymaga ona zgłoszenia właściwemu organowi. „Zgłoszenie" budowlane w myśl Prawa Budowlanego art. 30. ust. 1. polega na podaniu informacji właściwemu organowi faktu budowy.

W zgłoszeniu należy określić rodzaj, zakres i sposób wykonywania robót budowlanych oraz termin ich rozpoczęcia. Do zgłoszenia należy dołączyć oświadczenie pod rygorem odpowiedzialności karnej, o posiadanym prawie do dysponowania nieruchomością na cele budowlane. W zależności od potrzeb, należy dołączyć odpowiednie szkice lub rysunki, a także pozwolenia wymagane odrębnymi przepisami.

W przypadku zgłoszenia budowy takiej instalacji właściwym organem do przyjęcia zgłoszenia jest Starosta.

ZGŁOSZENIE EKSPLOATACJI

Na podstawie art. 153 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, z późn. zm.) powstało Rozporządzenie w sprawie rodzajów instalacji, których eksploatacja wymaga zgłoszenia (Dz. U. nr 283 poz. 2839).

W rozporządzeniu określono rodzaje instalacji, z których emisja nie wymaga pozwolenia, a których eksploatacja wymaga zgłoszenia organowi ochrony środowiska.

Zgodnie z Załącznikiem do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 22 grudnia 2004 roku (poz. 2839) - TABELA B:
Instalacje niewymagające pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, których eksploatacja wymaga zgłoszenia z uwagi na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi są to oczyszczalnie ścieków o przepustowości do 5 m^3 na dobę, wykorzystywane na potrzeby gospodarstw domowych lub rolnych w ramach zwykłego korzystania z wód.

Instalacja, z której emisja nie wymaga pozwolenia, mogąca negatywnie oddziaływać na środowisko, podlega w myśl Art. 152. ust 1 Prawa Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 roku zgłoszeniu organowi ochrony środowiska.

Konkretnych adresatów zgłoszenia określa Art. 378 Prawa Ochrony Środowiska.

Art. 378 określa, iż zgłoszenie planowanej eksploatacji oczyszczalni ścieków należy przedłożyć Wójtowi, Burmistrzowi lub Prezydentowi Miasta, w przypadku zwykłego korzystania ze środowiska przez osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami.

Wymagane w prawie ochrony środowiska zgłoszenie eksploatacji (na podstawie Art. 152 pkt. 2), powinno zawierać:

1) oznaczenie prowadzącego instalację, jego adres zamieszkania lub siedziby,
2) adres zakładu, na którego terenie prowadzona jest eksploatacja instalacji,
3) rodzaj i zakres prowadzonej działalności, w tym wielkość produkcji lub wielkość świadczonych usług,
4) czas funkcjonowania instalacji (dni tygodnia i godziny),
5) wielkość i rodzaj emisji,
6) opis stosowanych metod ograniczania wielkości emisji,
7) informację, czy stopień ograniczania wielkości emisji jest zgodny z obowiązującymi przepisami.

Zgodnie z Ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (art. 3, ust. 3) do zadań własnych gminy należy prowadzenie ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków w celu kontroli częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych, oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej.

Gmina nie prowadzi ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie miasta i gminy. Na podstawie informacji Starostwa Powiatowego, w oparciu o zgłoszenia budowlane dotyczące budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Łabiszyn zewidencjonowano 9 oczyszczalni przydomowych. Ogólne zestawienie ilości oczyszczalni z podziałem na poszczególne miejscowości obrazuje poniższa tabela.

Tabela 22. Zestawienie przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie miasta i gminy Łabiszyn.

Lp.	NAZWA MIEJSCOWOŚCI	Ilość oczyszczalni przydomowych [szt.]
1	2	3
1	Annowo	-
2	Antoniewo	-
3	Buszkowo	-
4	Jabłowo Pałuckie	-
5	Jabłówko	-
6	Jeżewice	1
7	Jeżewo	-
8	Klotyldowo	-
9	Kąpie	-
10	Lubostroń	-
11	Nowe Dąbie	3
12	Obielewo	-
13	Obórznia	-
14	Ojrzanowo	-
15	Oporowo	-
16	Oporówek	-
17	Ostatkowo	-
18	Pszczółczyn	-
19	Rzywno	-
20	Smerzyn	-
21	Smogorzewo	-
22	Wielki Sosnowiec	-
23	Wyręba	-
24	Władysławowo	1
25	Załachowo	-
26	Zdziersk	-
27	Łabiszyn Wieś	2
28	**ŁABISZYN (miasto)**	2
	Ogółem: obszar miejski i wiejski gminy Łabiszyn	**9**

Źródło: Informacja Starostwa Powiatowego w Żninie na podstawie zgłoszeń budowlanych.

Prawidłowo dobrana i wykonana oczyszczalnia zapewnia użytkownikowi komfort, bardzo niskie koszty eksploatacji i bezawaryjną pracę przez długie lata. Jest jednak inwestycją droższą na etapie budowy niż tradycyjne szambo. Kalkulacje ogólne budowy i eksploatacji wskazują jednak, że w odniesieniu do szczelnego zbiornika bezodpływowego inwestycja oczyszczalni przydomowej zwraca się w pełni po kilku latach eksploatacji.

Na etapie eksploatacji przydomowej oczyszczalni ścieków użytkownik powinien pamiętać, iż nie jest to obiekt całkowicie bezobsługowy.

Zakres niezbędnych czynności podczas eksploatacji oczyszczalni przydomowej powinien być określony przez producenta oczyszczalni właściwą instrukcją eksploatacji, zakres ten zależy od zastosowanych rozwiązań technologicznych.

Do najczęściej spotykanych zabiegów eksploatacyjnych należą:

- okresowy wywóz osadów ściekowych w przypadku ich dużego nagromadzenia (częstość wywozu zależy od różnych czynników);
- stosowanie biopreparatów;

Należy również pamiętać, że w przypadku oczyszczalni przydomowej z biologicznym oczyszczaniem do funkcjonowania obiektu niezbędny jest prąd zasilający elementy napowietrzania oczyszczalni.

Użytkownik przydomowej oczyszczalni ścieków powinien również wiedzieć, że w myśl Art. 5 ust. 2 Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach przyłączenie nieruchomości do sieci kanalizacyjnej nie jest obowiązkowe, jeżeli nieruchomość jest wyposażona w przydomową oczyszczalnię ścieków.

Jest to element istotny zarówno dla użytkownika, jak i gminy. Użytkownik planując budowę przydomowej oczyszczalni ścieków powinien zasięgnąć informacji dotyczących planów skanalizowania jego działki, ponieważ może spotkać się z odmową możliwości eksploatacji przydomowej oczyszczalni.

Gmina natomiast powinna znać dokładnie plany skanalizowania poszczególnych miejscowości i podłączenia działek, aby przy zgłoszeniu eksploatacji móc wydać sprzeciw dla inwestycji, dla której planuje się skanalizowanie. Wybudowanie oczyszczalni przydomowej i brak odmowy eksploatacji, a w następstwie odmowa podłączenia działki do kanalizacji mogłaby bowiem wpływać na ekonomiczność inwestycji skanalizowania terenu.

3.1.3. OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW.

3.1.3.1. KOMUNALNA OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW W ŁABISZYNIE

Na terenie gminy Łabiszyn eksploatowana jest zbiorcza komunalna oczyszczalnia ścieków. Oczyszczalnia zlokalizowana jest w północnej części miasta, w obrębie gruntów miasta Łabiszyn – przy ul. Przemysłowej.

Obiekt oczyszczalni ścieków w Łabiszynie eksploatowany jest przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Łabiszynie.

Obiekt oczyszczalni został oddany do eksploatacji w 1999 roku. Przyjmuje on ścieki komunalne z terenu miasta i gminy Łabiszyn, które dopływają do oczyszczalni siecią kanalizacyjną oraz ścieki dowożone taborem asenizacyjnym na punkt zlewny.

Oczyszczalnia Łabiszyn jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczno-chemiczna z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Oczyszczalnia posiada decyzję Starosty Żnińskiego nr OŚ-6223-1/04 z dnia 05.04.2004 r. udzielającą pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie oczyszczonych ścieków do wód rzeki Noteci.

Pozwolenie wydane jest na odprowadzanie ścieków oczyszczonych w ilości tymczasowej:

- **$Q_{śrd}$ = 568,0 m^3/d;**
- **Q_{maxd} = 640 m^3/d;**
- **Q_{maxh} = 174,43 m^3/h;**

oraz w ujęciu docelowej eksploatacji oczyszczalni w ilości:

- **$Q_{śrd}$ = 1550,0 m^3/d;**
- **Q_{maxd} = 2104,0 m^3/d;**
- **$Q_{śrrok}$ = 565 750 m^3/rok;**

Pozwolenie wodnoprawne udzielone zostało na czas określony do 31 grudnia 2014 r.

Ciąg technologiczny oczyszczalni ścieków przedstawia się następująco (na podst. Operatu wodnoprawnego do wydania pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzanie ścieków oczyszczonych do odbiornika, styczeń 2004 r.):

1. Część mechaniczna:

- przepompownia ścieków surowych;
- komora wytłumienia energii kinetycznej;
- stanowisko krat gęstych;
- piaskowniki wirowe – 2 szt.;
- Separator pisaku.

2. Część biologiczna:
   - komory osadu czynnego - reaktory biologiczne – 2 szt.;
   - stacja dmuchaw;
   - przepompownia osadu recyrkulowanego i nadmiernego;
   - osadniki wtórne radialne z mechanicznym zgarnianiem osadu 2 szt;
   - studzienka pomiarowa oczyszczonych ścieków;
3. Część chemiczna:
   - stacja dozowania PIX-u;
4. Część osadowa:
   - zbiornik retencyjny osadu nadmiernego;
   - wydzielone otwarte komory fermentacyjne 2 szt.;
   - stacja odwadniania i higienizacji osadu nadmiernego z prasą taśmową;
   - kolektor zrzutowy z wylotem do odbiornika;
   - składowisko osadu.
5. Punkt zlewny ścieków dowożonych:
   - stacja zlewna ścieków dowożonych z pomiarem i rejestracją dowożonych ścieków;
   - krata ręczna;
   - komora retencyjno-uśredniająca - komora napowietrzania ścieków dowożonych;

Ścieki ze zlewni kanalizacyjnej dopływają kolektorem do przepompowni ścieków surowych. Na przepompownie tą podawane są również ścieki z komory retencyjno uśredniającej, w której znajdują się ścieki dowożone do stacji zlewnej taborem asenizacyjnym. Następnie ścieki surowe poddawane są poprzez komorę wytłumiania energii kinetycznej na mechaniczny stopień oczyszczania. W części mechanicznego oczyszczania ścieki poddawane są procesom usuwania zanieczyszczeń stałych i mineralnych. Ścieki surowe na kracie schodkowej zostają pozbawianie części stałych zanieczyszczeń (skratek). Następnie poprzez komorę rozdziału ścieki kierowane są na piaskowniki wirowe i separator piasku. Na urządzeniach tych następuje wytrącenie zanieczyszczeń mineralnych – głównie piasku.

Po procesie mechanicznego oczyszczania ścieki kierowane są na właściwy etap oczyszczania w części biologicznej oczyszczalni.

Na obiekcie znajdują się dwie komory osadu czynnego – reaktory biologiczne. Są to reaktory biologiczne z wydzielonymi częściami: beztlenową, niedotlenioną i nitryfikacji. Każdy z reaktorów posiada komorę predenitryfikacji (odtlenienie osadu recyrkulowanego), komorę defosfatacji (beztlenowa komora, w której zachodzą procesy usuwania związków fosforu ze ścieków), komorę denitryfikacji (komora niedotleniona, w której zachodzi częściowe usuwanie azotu i fosforu), komorę nitryfikacji (komora tlenowa, w której zachodzi rozkład zanieczyszczeń azotowych – ich utlenianie).

W komorach zachodzą procesy biologicznego oczyszczania ścieków przy pomocy osadu czynnego. Komory osadu czynnego wyposażone są w pompy i mieszadła zatapialne oraz systemy napowietrzania wspomagające poszczególne etapy oczyszczania.

Z komory osadu czynnego ścieki kierowane są do osadników wtórnych, gdzie następuje sedymentacja osadu czynnego nadmiernego. Na oczyszczalni znajdują się dwa osadniki wtórne. Na osadnikach wtórnych następuje więc klarowanie ścieków oczyszczonych przed ich odprowadzeniem do odbiornika.

Z osadników wtórnych osad kierowany jest do przepompowni osadu recyrkulowanego i nadmiernego. Część osadu jest zawracana do komór czynnych, a nadmiar odprowadzany jest na proces zagęszczania (zagęszczacz osadu nadmiernego), odwadniania na prasie i higienizacji.

Oczyszczone ścieki poprzez studzienkę pomiarową, na której następuje ich pomiar, odprowadzane są do kanału zrzutowego ścieków, którym następnie skierowane są do rzeki Noteci.

Powstające na oczyszczalni osady ściekowe są stabilizowane poprzez higienizację i zagospodarowane poprzez czasowe składowanie w obrębie terenu oczyszczalni a następnie wykorzystywane na wskazane cele.

Oczyszczalnia ścieków w Łabiszynie według informacji zawartej w sprawozdaniu OS-5 za 2007 r. obsługuje około 3 204 osób objętych systemem kanalizacji, przy czym są to:

- 2 304mieszkańców miasta Łabiszyn;
- 900 mieszkańców gminy Łabiszyn;

Oczyszczalnia została ujęta w Planie Aglomeracji Łabiszyn oraz Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK) jako oczyszczalnia obsługująca Aglomerację Łabiszyn, opisaną w rozdziale 3.1.2.1. dotyczącym sieci kanalizacyjnej.

Równoważna liczba mieszkańców (RLM) określona dla obiektu oczyszczalni szacowana jest na 9 400 (według sprawozdani OS 5 za 2007 r.). Definicję 1 RLM określa art. 43 ust. 2 Ustawy Prawo wodne jako ładunek substancji organicznych biologicznie rozkładalnych wyrażony jako wskaźnik pięciodobowego biochemicznego zapotrzebowania na tlen w ilości 60 g tlenu na dobę.

Informacje o ilości ścieków oczyszczanych na obiekcie oczyszczalni komunalnej w Łabiszynie przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 23. Informacja o ilości ścieków dopływających do oczyszczalni Łabiszyn w 2007 r.

Rok	Ścieki dopływające do oczyszczalni ogółem	Ścieki dowożone do oczyszczalni	Ścieki oczyszczone bez ścieków opadowych i dowożonych oraz bez wód infiltracyjnych	Ścieki pozostałe	Ścieki oczyszczone ogółem
-	dam^3/rok (tys. m^3/rok)				
2007	173	49	124	0	173

Źródło: Sprawozdanie statystyczne OS-5 Sprawozdanie z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich za rok 2007.

Poniżej przedstawiono bilanse ścieków na oczyszczalni w poszczególnych miesiącach 2007 r. według informacji eksploatatora oczyszczalni ZWiK Łabiszyn.

Tabela 24. Zestawienie bilansu ścieków na oczyszczalni ścieków Łabiszyn w poszczególnych miesiącach 2007 r.

Miesiąc	Ścieki oczyszczone [1] [m^3]	Ścieki fakturowane [m^3]	ścieki pozostałe [2] [m^3]
styczeń	18750	18639	111
luty	18030	13120	4910
marzec	17500	11732	5768
kwiecień	17810	17022	788
maj	18110	15447	2663
czerwiec	17003	13637	3366
lipiec	17230	15570	1660
sierpień	18610	13030	5580
wrzesień	17900	16800	1100
październik	18400	17697	703
listopad	18800	17971	929
grudzień	17420	11476	5944
RAZEM	**215 663**	**182 141**	**33 522**

Źródło: Informacja ZWiK w Łabiszynie w postaci ankietowej.
[1] ścieki wszystkich taryf opłatowych, odprowadzane do odbiornika
[2] ścieki własne oczyszczalni ścieków, wody opadowe i roztopowe, pozostałe niezewidencjonowane ścieki (różnica ścieków oczyszczonych i fakturowanych w dwumiesięcznym okresie rozliczeniowym).

Jak wynika z powyższych tabel ogólna ilość ścieków w ciągu roku poddawanych oczyszczeniu na oczyszczalni w Łabiszynie jest różna wg informacji z różnych źródeł. Najprawdopodobniej błędne informacje dotyczące ogólnej ilości ścieków zostały określone w sprawozdaniu statystycznym, ponieważ suma z bilansów miesięcznych pochodzi bezpośrednio z zapisów eksploatacyjnych oczyszczalni.

Kolejną istotną kwestią dla funkcjonowania oczyszczalni ścieków jest jakość ścieków surowych i oczyszczonych, stężenia i ładunki zanieczyszczeń i ich redukcja.

W obowiązującym pozwoleniu wodnoprawnym określone zostały dopuszczalne maksymalne stężenia zanieczyszczeń w ściekach oczyszczonych odprowadzanych z oczyszczalni. Oczyszczone ścieki nie mogą przekraczać następujących parametrów:

- BZT_5 25 mg O_2/dm^3 lub 70 - 90% redukcji;
- ChZT 125 mg O_2/dm^3 lub 75% redukcji;
- Zawiesina og. 35 mg/dm^3 lub 90% redukcji;

Informacje o jakości ścieków surowych i oczyszczonych na obiekcie oczyszczalni komunalnej w Łabiszyn, pochodzące z różnych źródeł przedstawiają tabele poniżej.

Tabela 25. Parametry ścieków na oczyszczalni Łabiszyn w roku 2007.

Lp.	Wskaźnik /jednostka	Ścieki surowe		Ścieki oczyszczone		Redukcja		Wymagania	
		Stężenie	Ładunek	Stężenie	Ładunek	Stężenie [%]	Ładunek [kg]	Stężenie	Redukcja [%]
1.	**Temperatura [^oC]**	15,4	-	16,1	-	-	-	≤ 35	-
2.	**pH [-]**	7,4	-	6,8	-	-	-	6,5 – 9,0	-
3.	**Zawiesina ogólna [g/m^3]**	123,5	21366	28,4	4913,2	77	16452,8	35	90
4.	**BZT5 [gO_2/m^3]**	295	51035	13,61	2354,53	95,4	48680,47	25	70-90
5.	**ChZTCr [gO_2/m^3]**	451	78023	48,75	8433,75	89,2	69589,25	125	75
8.	**Przepływ [m^3]**	173 000 m^3/rok							

Źródło: Informacja ankietowa ZWiK Łabiszyn.

Ładunki zanieczyszczeń w ściekach surowych i oczyszczonych za rok 2007 według sprawozdania OS 5 przedstawiono poniżej.

Tabela 26. Ładunki zanieczyszczeń w ściekach na oczyszczalni Łabiszyn w roku 2007.

Rodzaje zanieczyszczeń	Ładunki zanieczyszczeń w ściekach	
	dopływających do oczyszczalni w 2007 r.	odprowadzonych do odbiornika w 2007 r.
	w kg/rok	
BZT5	133 683	293,43
ChZT (metodą dwuchromianową)	308 070	5048,13
Zawiesiny	143 224	619,70

Źródło: Sprawozdanie statystyczne OS-5 Sprawozdanie z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich za rok 2007.

Informacje o stężeniach i ładunkach zanieczyszczeń w ściekach surowych i oczyszczonych podobnie jak w przypadku ogólnej ilości ścieków oczyszczanych są rozbieżne z różnych źródeł.

Rozbieżność w stężeniach i ładunkach dla ścieków surowych i oczyszczonych wynikać może z faktu, że ścieki surowe poddawane oczyszczaniu mogą mieć duże ładunki zanieczyszczeń ze względu na duży udział ścieków dowożonych, w tym głównie ścieków z masarni.

Z powyższych zestawień wynika jednak, że parametry ścieków oczyszczonych (stężenia lub stopień redukcji) spełniają wymagania pozwolenia wodnoprawnego oraz wymogi prawne określone Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz.U. 2006 nr 137 poz. 984).

Załącznik nr 1 ww. rozporządzenia określa parametry właściwe dla oczyszczalni Aglomeracji Łabiszyn pod względem najwyższych dopuszczalnych wartości wskaźników zanieczyszczeń lub minimalnych procentów redukcji zanieczyszczeń dla oczyszczonych ścieków komunalnych wprowadzanych do wód i do ziemi.

Na komunalnej oczyszczalni ścieków w Łabiszynie prowadzona jest gospodarka osadowa poprzez odwadnianie, prasowanie i higienizację osadu.

Osad nadmierny powstały w procesie oczyszczania ścieków z przepompowni osadu kierowany jest do zbiornika retencyjnego osadu nadmiernego (zagęszczacza), którego zadaniem jest zagęszczenie, zmagazynowanie i uśrednienie osadu. Następnie osad zagęszczony poddawany jest odwadnianiu na prasie taśmowej oraz higienizacji wapnem

palonym. Zhigienizowany i odwodniony osad składowany jest na terenie oczyszczalni ścieków na składowisku osadów, skąd okresowo usuwany jest na składowisko odpadów.

Ilość suchej masy osadów powstających na oczyszczalni Łabiszyn w latach 2003-2007.

Tabela 27. Ilość suchej masy osadów powstających na oczyszczalni Łabiszyn w latach 2003-2007.

Oczyszczalnia	Osady wytworzone w ciągu roku w tonach suchej masy [Mg/rok]			
	2004	2005	2006	2007
Łabiszyn	128	130	126	132

Źródło: GUS – BDR według sprawozdań statystycznych OS-5 za kolejne lata.

W sprawozdaniu statystycznym OS-5 z oczyszczalni miejskich i wiejskich Ilość suchej masy osadów powstałych na oczyszczalni w Łabiszynie w 2007 roku oszacowano na 132 tony. Nie określono dokładnie metody zagospodarowania wytworzonych osadów.

Ze sprawozdania dotyczącego realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK) w 2007 roku na terenie aglomeracji Łabiszyn (a więc sprawozdania z realizacji inwestycji w wyznaczonej aglomeracji) wynika, że w 2007 roku na oczyszczalni wytworzonych zostało112,7 Mg (ton) osadów ściekowych. Jako sposób zagospodarowania tych osadów wskazano składowanie na składowisku odpadów (ok. 112,4 Mg z wytworzonych w ciągu roku osadów) oraz w niewielkim stopniu składowanie na terenie oczyszczalni (ok. 0,31 Mg z wytworzonych w ciągu roku osadów).

Według sprawozdań z realizacji KPOŚK z lat 2006 i 2007 planowana jest realizacja przedsięwzięć związanych z modernizacją w zakresie przeróbki osadu na terenie oczyszczalni. Wpłynie to korzystnie na możliwości w zakresie zagospodarowania osadu. Terminem wyznaczonym dla planowanych zmian są w sprawozdaniach lata 2008-2009. Nie jest jednak znany dokładny zakres planowanych zmian w zakresie gospodarki osadowej.

Kolejnym bardzo istotnym elementem funkcjonowania oczyszczalni ścieków w Łabiszynie jest eksploatacja punktu zlewnego ścieków dowożonych.

Jest to bardzo istotny element eksploatacji oczyszczalni ze względu na udział ilościowy i jakościowy ścieków dowożonych co wpływa na funkcjonowanie obiektu oczyszczalni.

Na terenie oczyszczalni eksploatowany jest punkt zlewny ścieków dowożonych (stacja zlewna) składająca się z:

- Studni zrzutu ścieków dowożonych;
- Kraty płaskiej, ręcznej;
- Zbiornika retencyjno-uśredniającego.

Ścieki dostarczane są wozami asenizacyjnymi podłączanymi są do punktu zlewnego za pomocą szybkozłącza. Po zrzuceniu ścieki spływają na rzadką kratę ręczną, gdzie następuje ich mechaniczne oczyszczenie. Następnie ścieki trafiają do komory retencyjno-uśredniającej. W komorze ścieki podlegają wyrównaniu ładunku a także poprzez strumienice napowietrzeniu, co powoduje ich odgazowanie z siarkowodoru i napowietrzenie. Uśrednione ścieki dowożone kierowane są na przepompownię ścieków surowych gdzie ulęgają wymieszaniu ze ściekami dopływającymi siecią kanalizacyjną.

Ścieki dowożone na teren oczyszczalni ścieków w Łabiszynie stanowią bardzo istotny element jej funkcjonowania i znacząco wpływają na procesy technologiczne na oczyszczalni. Przyczyną tego jest zarówno jakość ścieków dowożonych jak i ich ilość w odniesieniu do całkowitej ilości ścieków oczyszczanych na obiekcie (% ścieków dowożonych w strumieniu ścieków oczyszczanych).

Według danych zawartych w sprawozdaniu statystycznym OS-5 z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich za 2007 rok wynika, że w całkowitej ilości ścieków oczyszczonych na oczyszczalni (173 dam^3) ilość ścieków dowożonych do stacji zlewnej wyniosła ok. 28% (49 dam^3). Jest to dopuszczalny udział ścieków dowożonyh w ogólnym ich strumieniu, ale biorąc pod uwagę charakter i pochodzenie tych ścieków a co z tym związane ładunek zanieczyszczeń jakim są obciążone jest to udział bardzo wysoki.

Dowożone ścieki pochodzą w niewielkim stopniu z gospodarstw domowych (ścieki bytowo-gospodarcze) a w przeważającej części są to ścieki o charakterze przemysłowym pochodzące z masarni zwierząt. Ścieki takie obciążone są bardzo wysokimi ładunkami zanieczyszczeń – w szczególności ładunkiem BZT_5.

Z uwagi na to ilość ścieków i ich jakość wpływa na funkcjonowanie oczyszczalni i zachodzące procesy oczyszczania. Częstym problemem zaobserwowanym na oczyszczalni jest powstający na powierzchni osadników wtórnych kożuch o tłustym charakterze. Przyczyną powstawania takiego kożucha może być niewydolność procesów oczyszczania z uwagi na obciążenie dużym ładunkiem, co powoduje niestrącanie osadu nadmiernego, który nie sedymentuje (nie opada w osadniku wtórnym). Środkiem zaradczym mogłoby być okresowe (w okresach występowania problemu) zwiększenie dawki polielektrolitu. Wpływ na powstawanie kożucha (szczególnie w przypadku widocznych tłustych plam na powierzchni)

może mieć jakość ścieków dowożonych na stacje zlewną z masarni. Ścieki te przyjmowane na stacje zlewną powinny być wstępnie oczyszczone na terenach zakładów (głównie w odtłuszczaczach w celu zredukowania części ładunków). Często ścieki dowożone mogą być nieczyszczone z winy dostarczających je podmiotów. Niewykrycie tego faktu podczas zrzutu ścieków na stacji zlewnej powoduje dalszy wpływ na proces oczyszczania. Tłuszcze wiążące osad czynny (blokujące jego działanie) przedostają się aż do osadników wtórnych gdzie uwidaczniają się w trakcie sedymentacji – wiążą osad na powierzchni nie pozwalając mu opadać, a następnie część z nich przelewami może z powierzchni osadników przedostawać się do odbiornika ścieków oczyszczonych – rzeki Noteci.

Do głównych podmiotów przemysłowych dowożących na stację zlewną ścieki o charakterze przemysłowym należą trzy masarnie:

- P.H.U.P. „ROLMIĘS" s.c. zlokalizowana w miejscowości Łabiszyn Wieś;
- MASARNIA WŁADYSŁAWOWO - ZAWISTOWSKI Roman, Krzysztof, Andrzej zlokalizowana w miejscowości Władysławowo;
- Zakład Mięsny „BEKON" zlokalizowany w miejscowości Jabłowo Pałuckie.

Według informacji podanych przez Urząd Miejski w Łabiszynie podmioty te posiadają umowy na odprowadzanie ścieków do punktu zlewnego na oczyszczalni ścieków w Łabiszynie.

Z zawartych umów wynikają następujące wielkości i jakość ścieków dowożonych od podmiotów:

Tabela 28. Ścieki dowożone do oczyszczalni ścieków w Łabiszynie z masarni na podstawie zawartych umów.

Podmiot dowożący ścieki	**Nr umowy / data zawarcia**	**Na podstawie umowy**		
		dopuszczalna miesięczna ilość ścieków dostarczonych w m^3	**skład ścieków nie powinien przekraczać następujących stężeń zanieczyszczeń**	**maksymalne stężenie zanieczyszczeń nie może przekroczyć**
1	**2**	**3**	**4**	**5**
P.H.U.P. „ROLMIĘS" s.c. Łabiszyn Wieś 32 a 89-210 Łabiszyn	brak nr umowy z 1999 r. z dnia 01.10.1999 r.	1000	BZT_5=1200 mg/dm^3, $ChZT_{Cr}$=2400 mg/dm^3, zawiesina=600 mg/dm^3, Azot og.=150 mg/dm^3, azot amonowy=120 mg/dm^3, fosfor og.=50 mg/dm^3, pH – 6,0-9,0	BZT_5=1600 mg/dm^3, $ChZT_{Cr}$=3200 mg/dm^3, zawiesina=1000 mg/dm^3, Azot og.=180 mg/dm^3, azot amonowy=150 mg/dm^3, fosfor og.=75 mg/dm^3, pH – 6,0-9,0

1	2	3	4	5
MASARNIA WŁADYSŁAWOWO Sp.j. ZAWISTOWSKI Roman, Krzysztof, Andrzej Władysławowo 8 89-210 Łabiszyn	Umowa nr 6/2001 z dnia 01.01.2001 r.	400	BZT_5=1600 mg/dm^3, $ChZT_{Cr}$=3200 mg/dm^3, zawiesina=800 mg/dm^3, Azot og.=150 mg/dm^3, azot amonowy=120 mg/dm^3, fosfor og.=50 mg/dm^3, pH – 6,0-9,0	BZT_5=1800 mg/dm^3, $ChZT_{Cr}$=3600 mg/dm^3, zawiesina=1000 mg/dm^3, Azot og.=150 mg/dm^3, azot amonowy=180 mg/dm^3, fosfor og.=75 mg/dm^3, pH – 6,0-9,0
Zakład Mięsny „BEKON” Jabłowo Pałuckie 3 89-210 Łabiszyn	brak umowy *	b.d.	b.d	b.d.

Źródło: Umowy przekazane przez Urząd Miejski w Łabiszynie pochodzące z Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Łabiszynie.
* - wg. Informacji ZWiK umowa została zagubiona.

Informacje te mogą być jednak nierzeczywiste z uwagi na fakt, iż przekazane umowy z lat 1999-2001 zawarte były z poprzednim podmiotem eksploatującym oczyszczalnię – Zakładem Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Łabiszynie. Po zlikwidowaniu ZGKiM a powołaniu ZWiK Łabiszyn powinny być zawarte ponowne umowy.

Według wskazanych w powyższej tabeli umów w przypadku przekroczenia ładunków ustalonych (podanych w kolumnie 4 tabeli) odbiorca ścieków obciąży dostawcę dodatkową opłatą proporcjonalną do wskaźnika o największym przekroczeniu i kosztami wykonania analizy składu ścieku. W umowach określono również maksymalne stężenie zanieczyszczeń (podane w kol. 5 tabeli) po których przekroczeniu ścieki nie będą przyjmowane na oczyszczalnię.

W rzeczywistości przyjmowane na oczyszczalni ścieki dowożone nie podlegają pełnemu opomiarowaniu. Mierzone jest tylko ilość i pH ścieków przyjmowanych. Z tego względu zapisy umów nie są egzekwowane od dostawców ścieków a co z tym związane mogą nie być przestrzegane.

Ponadto dla ścieków dowożonych do oczyszczalni taborem asenizacyjnym z masarni wskazane wartości zanieczyszczeń nie są wiarygodne. Podane wartości odpowiadają średnim stężeniom zanieczyszczeń dla ścieków dowożonych bytowo-gospodarczych, a więc z gospodarstw domowych. Wartości wskazane w tabeli jako dopuszczalne odpowiadają według źródeł naukowych średnim wartościom zanieczyszczeń w ściekach dowożonych (np. R.Błażejewski „Kanalizacja wsi”, 2003 r.).

Dla ścieków pochodzących z zakładów typu masarnia stężenia zanieczyszczeń i ich ładunki są znacznie wyższe. Ścieki te zawierają duże ilości krwi a także tłuszcz, choć powinien on być zatrzymywany w odtłuszczaczach na terenie zakładu. Porównywalnie ścieki

bytowo-gospodarcze pochodzące od 1 mieszkańca w ciągu doby niosą ze sobą ładunek BZT_5 = 60 mg/dm^3 ścieków. Odpowiada to tzw. jednemu równoważnemu mieszkańcowi (1 RLM). Natomiast według źrodeł badawczych ścieki przemysłowe z masarni odniesione do BZT_5 i RLM wynoszą dla 1 woła (ok.2,5 tucznika) około 20-200 RLM, dla 1 tony żywej wagi ok. 400 RLM (źródło: R.Imhoff, „oczyszczanie ścieków”).

Jak wynika z przeprowadzonej wizji lokalnej oraz informacji eksploatatora oczyszczalni ścieków jakość i ilość ścieków dowożonych wpływa na proces oczyszczania ścieków – pracę oczyszczalni.

Sytuacja ta może ulec poprawie w przypadku podłączenia dalszych miejscowości do sieci kanalizacyjnej. Rozwój sieci kanalizacyjnej spowoduje że do oczyszczalni dopływać będzie większa ilość ścieków bytowo-gospodarczych o mniejszym ładunku zanieczyszczeń. Po wyrównaniu ładunków ścieki podawane na komory osadu czynnego będą mniej obciążone ładunkiem, co spowoduje lepsze efekty oczyszczania. Dociążenie oczyszczalni siecią kanalizacyjną może jednak potrwać kilka lat.

Należałoby zatem dokonać analizy pracy oczyszczalni – ekspertyzy jej pracy w oparciu o rzeczywiste obciążenie. Pozwoliłoby to znaleźć przyczyny zaistniałych problemów i je wyeliminować.

3.2. SIEĆ TELEFONII KOMÓRKOWEJ

Obiektami promieniowania niejonizującego związanymi z działalnością telefonii komórkowej na terenie gminy Łabiszyn według danych uzyskanych z raportów o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko jest 5 stacji nadawczo – odbiorczych Maszty telefonii komórkowej zlokalizowane są w miejscowościach Łabiszyn (2 szt) i Zdziersko (1 szt) Załachowo (1 szt) i Pszczółczyn (1 szt).

3.3. GAZOWNICTWO

Na terenie gminy funkcjonuje sieć gazowa zasilana ze stacji redukcyjnej w Łabiszynie. Podstawowe dane dotyczące sieci gazowej w gminie przedstawiają się następująco:

Tabela 29. Sieć gazowa

długość czynnej sieci ogółem w m	m	31 585
długość czynnej sieci przesyłowej w m	m	15 536
długość czynnej sieci rozdzielczej w m	m	16 049
czynne połączenia do budynków mieszkalnych	szt	466
odbiorcy gazu	gosp.dom.	1 321
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.dom.	252
odbiorcy gazu w miastach	gosp.dom.	1 101
zużycie gazu w tys. m^3	tys.m^3	1 255,90
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w tys. m^3	tys.m^3	620,2
ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	4 240

Źródło: Bank danych Regionalnych GUS stan na rok 2007

Przez południową część gminy, wzdłuż drogi Żnin – Łabiszyn przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia dn80, doprowadzający gaz ziemny do stacji redukcyjnej I^0 (redukuje ciśnienie gazu wysokiego do średniego) i stacji redukcyjnej II^0 (redukuje ciśnienie gazu z średniego na niskie) zlokalizowanej na terenie Łabiszyna, która jest źródłem gazu dla miasta.

Na terenie miasta ze stacji redukcyjnej II^0 wyprowadzone zostały gazociągi niskoprężne, zasilające bezpośrednio odbiorców, sieć wykonana jest głównie ze stali (Dn250 – DN100), jedynie nowe odcinki wykonane zostały w nowej technologii (PE)

Od w/w gazociągu relacji Żnin – Łabiszyn biegnie odgałęzienie siecią wysokiego ciśnienia doprowadzające gaz do stacji redukcyjnych w Lubostroń.

3.4. CIEPŁOWNICTWO

Podstawowa sieć wsi to typowa zabudowa wiejska z przewagą domów jednorodzinnych wolnostojących, gdzie źródła ciepła mają charakter dowolny. Stosowane są rozwiązania indywidualne, jednak z przewagą wykorzystania węgla. Na obszarze miasta w obrębie budownictwa wielorodzinnego funkcjonują lokalne kotłownie małej mocy oraz sieci cieplne niskotemperaturowe.

Tabela 30. Kotłownie lokalne w obrębie budownictwa wielorodzinnego

Lp	Kotłownia – Miejscowość	Paliwo	Dostawca	Obsługiwany teren
1	Kotłownia o mocy 0,9; 3 kotły z rusztem stałym, ciąg naturalny przy ulicy Odrodzenia w Łabiszynie *(nie planuje się modernizacji kotłowni z uwagi na przeprowadzony wcześniej remont)*	Węgiel kamienny	Biuro Obsługi Nieruchomości Mirosław Sybilski ul. Powstańców Wlkp. 17A/4 89-210 Łabiszyn	Miasto Łabiszyn (ul: Odrodzenia 3,5, 7, Spółdzielcza 3, Spółdzielcza 5)
2	Ogrzewanie gazowe – 2 piece o mocy 350 kW	gaz	Spółdzielnia Mieszkaniowa w Szubinie ul. Gen. Bema 1 89-200 Szubin	Miasto Łabiszyn (ul Romantyczna 22, Pogodna 1, Powst. Wlkp. 25i 23
3	Ogrzewanie gazowe – 2 piece o mocy 120 kW	gaz	Spółdzielnia Mieszkaniowa w Szubinie ul. Gen. Bema 1 89-200 Szubin	Miasto Łabiszyn (ulice: Nowa A i Nowa B)
4	Ogrzewanie gazowe – 3 piece o mocy 130 kW	gaz	Biuro Obsługi Nieruchomości Mirosław Sybilski ul. Powstańców Wlkp. 17A/4	Miasto Łabiszyn (ulice: Nowa 6,8,10,)
5	Ogrzewanie gazowe – piec o mocy 150 kW	gaz	Biuro Obsługi Nieruchomości Mirosław Sybilski ul. Powstańców Wlkp. 17A/4 89-210 Łabiszyn	Miasto Łabiszyn (ulica: Powstańców Wlkp. 27)
6	Ogrzewanie gazowe – piec o mocy 120 kW	gaz	Spółdzielnia Mieszkaniowa w Szubinie ul. Gen. Bema 1 89-200 Szubin	ul. Sienkiewicza 1
7	Ogrzewanie olejowe – piec o mocy 130 kW	olej	Biuro Obsługi Nieruchomości Mirosław Sybilski ul. Powstańców Wlkp. 17A/4 89-210 Łabiszyn	Nowe Dąbie 76
8.	Ogrzewanie gazowe –piece o mocy 720 i 575kW W rezerwie piec olejowy	Gaz	Spółdzielnia Lokatorsko Własnościowa w Lubostroniu	Lubostroń (3,12,14,16,18,20, 22,30,34,24,26,28, 32 ,6,7,8,9,10,11)

Źródło: Urząd Miejski w Łabiszynie

Tabela 31. Ogrzewanie instytucji użyteczności publicznej

L.p.	Lokalizacja	Węgiel, koks	Gaz, olej, energia elektryczna	Inne paliwa (jakie)
1	Zespół Szkół w Łabiszynie, ul. Nadnotecka	-	Gaz – 405 kW	-
2	Szkoła Podstawowa w Łabiszynie, przy ul. Poznańska 12 i 11, Przedszkole Miejskie	-	Gaz- 2 piece po 125 kW	-
3	Szkoła Podstawowa, Nowe Dąbie	-	Olej – 48 kW	-
4	Szkoła Podstawowa, Buszkowo	-	Olej – 48 kW	-
5	Szkoła Podstawowa, Ojrzanowo	-	Olej -130 kW	-
6	Łabiszyński Domu Kultury, ul. Parkowa 1 w Łabiszynie	-	Gaz – 130 kW	-
7	Budynek OSP przy ul. Sienkiewicza w Łabiszynie	-	Gaz – 48 kW	-
8	SP ZOZ przy ul. Powst. Wlkp. w Łabiszynie	-	Gaz	-
9	Urząd Miejski w Łabiszynie	-	Gaz	-
10	Urząd Pocztowy	-	Olej	-
11	Bank Spółdzielczy „PAŁUKI”	-	Gaz	-
12	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych przy ul. Poznańskiej 10 w Łabiszynie	-	Gaz	-
13	Zespół Szkół w Lubostroniu	-	Gaz	-

Źródło:Urząd Miejski w Łabiszynie

3.5. SIEĆ ELEKTROENERGETYCZNA.

Sieć energetyczna jest dobrze rozwinięta i stanowi jednolity system krajowy. Energia dostarczana jest za pomocą sieci elektroenergetycznych średniego napięcia poprzez linie napowietrzne z Głównych Punktów Zasilania usytuowanych na terenie Żnina. Charakterystykę sieci elektrycznej Gminy przedstawia poniższa tabela:

Tabela 32. Zużycie energii elektrycznej w Gminie Łabiszyn

zużycie energii elektrycznej 220V	MW*h	2 545
odbiorcy energii elektrycznej 220V	szt	1 330
użycie na 1 korzystającego / odbiorcę	kW*h	1 913,5

Źródło: GUS – Bank Danych Regionalnych.

Obecny system zaopatrywania mieszkańców w energię elektryczną w pełni pokrywa istniejące zapotrzebowanie, jednakże wymaga on stopniowej modernizacji polegającej chociażby na zastępowaniu linii napowietrznych bardziej nowoczesnymi kablami podziemnymi. Ponadto należy zauważyć, że przebieg linii wysokiego napięcia skutkuje koniecznością stosowania daleko idących ograniczeń w planowaniu przestrzennym, z uwagi na towarzyszące przebiegowi linii strefy ochronne. Na terenie gminy brak jest jednak stacji

elektroenergetycznej 110/15 kV. Odbiorcy zasilani są w energię liniami napowietrznymi średniego napięcia siedmiu punktów:

- Linia „ Kruszyn" – Władysławowo, Pszczółczyn, Sosnowiec.
- Linia „Kowalewo" – Jabłowo Pałuckie, Ostatkowo, Klotyldowo,
- Linia „Dąbie Nowe" – stacje transformatorowe „Dąbie Nowe 8 Ferm", „Krotoszyn Łąki"
- Liia „ Stomil" - Jeżewie, Dąbie Nowe, Smogorzewo, częściowo Łabiszyn Wieś
- Linia „Łabiszyn" – Jeżewo, częściowo Łabiszyn Wieś
- Linia „Wojdal" - Ojrznowo, Oporówek, Lubostroń, Oporowo, częściowo Łabiszyn Wieś
- Linia „Sobiejuchy" – Jabłówko, Jabłowo Pałuckie, Buszkowo, Obielewo, Załachowo

Tabela 33. Obszar stref ochronnych w otoczeniu linii NN i WN o natężeniu pola elektrycznego ponad 1 kV/m

Maksymalna szerokość strefy ochronnej linii 400 kV	m	74
Minimalna szerokość strefy ochronnej linii 400 kV	m	50
Maksymalna szerokość strefy ochronnej linii 220 kV	m	46
Minimalna szerokość strefy ochronnej linii 220 kV	m	30
Maksymalna szerokość strefy ochronnej linii 110 kV	m	24
Minimalna szerokość strefy ochronnej linii 110 kV	m	18

3.6. WYKORZYSTANIE ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII

3.6.1. ENERGIA WODY

Na terenie gminy istnieją korzystne warunki dla wykorzystania energii wody w postaci małych elektrowni wodnych. Obiekty takie po pierwsze produkują czystą energię elektryczną a ponadto spowalniają odpływ wód z terenu gminy co ma duże znaczenie dla poprawy bilansu wodnego. Na terenie gminy funkcjonują następujące małe elektrownie wodne:

Tabela 34. Niekonwencjonalne źródła energii wodnej

Lp	Niekonwencjonalne źródło energii	Lokalizacja na terenie gminy	Właściciel/zarządca/ użytkownik	Moc
1	Mała Elektrownia Wodna „Kujawianka”	Łabiszyn; na istniejącym stopniu wodnym w Łabiszynie, zlokalizowanym w km 116,080 drogi wodnej Warta-Kanał Bydgoski	„JUR-TRANS” s.c. J.M.P. Kujawscy – współużytkownik stopnia wodnego/ RZGW Poznań zarządzający rzeką Noteć	160 kW
2	Mała Elektrownia Wodna „Elektrownie Wodne s.c. Słoma & Górny ”	Antoniewo; na istniejącym stopniu wodnym w Antoniewie, zlokalizowanym w km 121,780 drogi wodnej Warta-Kanał Bydgoski	Elektrownie Wodne s.c. Słoma&Górny ” współużytkownik stopnia wodnego / RZGW Poznań zarządzający Rzeką Noteć	71,2 kW
3	Mała Elektrownia Wodna „Frydrychowo”	Frydrychowo; na istniejącym stopniu wodnym we Frydrychowie, zlokalizowanym w km 125,090 drogi wodnej Warta-Kanał Bydgoski	Zakład Produkcyjno-Wdrożeniowy Wykorzystania Niekonwencjonalnych Źródeł Energii „MEWAT” spółka z o.o. Współużytkownik stopnia wodnego / RZGW Poznań zarządzający Rzeką Noteć	40 Kw

Źródło: Urząd Miejski w Łabiszynie

3.7. KOMUNIKACJA

Na sieć drogową miasta i gminy Łabiszyn składają się drogi wojewódzkie, powiatowe i drogi gminne. Gmina położona jest pomiędzy drogami krajowymi 5 i 25 i poprzez drogi wojewódzkie włączona jest w system krajowy: Najważniejsze z nich to drogi wojewódzkie które zostały zmodernizowane i w najbliższych latach nie planuje się poważniejszych inwestycji

Tabela 35. Drogi wojewódzkie na terenie Gminy Łabiszyn

Lp	Nr drogi	Nazwa drogi	Długość na terenie gminy [km]	Odcinek drogi	Zarządca drogi	Dobowe natężenie ruchu	
						Samochody osobowe	Samochody ciężarowe
						[szt]	[szt]
1.	246	Paterek-Szubin-Złotniki Kuj.-Dąbrowa Biskupia	Zamiejskie 12,079	Łabiszyn-Złotniki Kujawskie	Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego	364	27
		bdb	Miejskie 1,059				
2.	253	Łabiszyn-Murczyn	Zamiejskie 9,094	Łabiszyn-Murczyn		839 (pomiar z 2000r.)	110 (pomiar z 2000r.)
		bdb	Miejskie 1,126				
3.	254	Brzoza-Łabiszyn-Wylatowo	Miejskie 9,818	Brzoza-Barcin		2726	493
		ś-sredni	Zamiejskie 1,076				
Łącznie			34,25				

Źródło: Ankieta ZDW BYDGOSZCZ 2008 i dane z Urzędu Miejskiego

Podstawe dla transportu lokalnego stanowią drogi powiatowe i gminne zestawione poniżej:

Tabela 36. Drogi powiatowe na terenie Gminy Łabiszyn

L.p.	Nr drogi	Nazwa drogi	Długość na terenie gminy[km]	Odcinek	Zarządca	Dobowe natężenie ruchu	
						sobowe	ciężarowe
						[szt]	[szt]
1.	1950c	Rynarzewo - Łabiszyn	9.87	Władysławowo – Łabiszyn	Zarząd Dróg Powiatowych	b.d.	b.d.
2.	1953c	Wąsosz-Buszkowo	4.43	Jabłowko – Buszkowo		b.d.	b.d.
3.	1956c	Chomentowo -Łabiszyn	8.53	Wyręba – Łabiszyn		b.d.	b.d.
4.	2356c	Smerzyn-Murczynek	1.72	Smerzynek – Murczynek		b.d.	b.d.
5.	2357c	Smerzyn-Załachowo	1.57	Smerzyn-Załachowo		b.d.	b.d.
6.	2359c	Łabiszyn-Lisewo Kościelne	4.12	Łabiszyn – Ojrzanowo		b.d.	b.d.
7.	2358c	Łabiszyn-Pturek	6.82	Łabiszyn-Pturek		b.d.	b.d.
8.	2360c	Oporowo-Ojrzanowo	5.11	Oporowo-Ojrzanowo		b.d.	b.d.
9.	2361c	Załachowo-Lubostroń	1.35	Załachowo-Lubostroń		b.d.	b.d.
10.	2362c	Lubostroń-Kania	4.15	Lubostroń - Augustowo		b.d.	b.d.
11.	2363c	Lubostroń-Julianowo	1.84	Lubostroń		b.d.	b.d.
12.	2365c	Obielewo-Kierzkowo	2.27	Obielewo		b.d.	b.d.
Łącznie			51,83				

Źródło: Ankieta ZDP Żnin 2008

Tabela 37. Drogi gminne na terenie Gminy Łabiszyn

L.p.	Nr drogi	Nazwa odcinka	Długość w mb na terenie gminy	Przebieg trasy przez miejscowości na terenie gminy	Zarządca drogi
1	0515001	Władysławowo-Dębinek	1.700	Władysławowo	UM Łabiszyn
2	0515002	Drogosław-Pszczółczyn	4.100	Sosnowiec Wielki , Pszczółczyn	UM Łabiszyn
3	0515003	Rzywno – Nowe Dąbie dr wojewódzka nr 05531	5.000	Nowe Dąbie, Rzywno	UM Łabiszyn
4	0515004	Smogorzewo-Jakubowo	4.400	Smogorzewo	UM Łabiszyn
5	0515005	Kania – Jeżewo	6.000	Ojrzanowo, Jeżewo	UM Łabiszyn
6	0515006	Jeżewo-Jeżewice	2.200	Jeżewo, Jeżewice	UM Łabiszyn
7	0515007	Łabiszyn-Ojrzanowo	3.600	Łabiszyn, Ojrzanowo	UM Łabiszyn
8	0515008	Klotyldowo-Ostatkowo	1.300	Klotyldowo, Ostatkowo	UM Łabiszyn
9	0515009	Smogorzewo - dr. Wojewódzka	1.200	Smogorzewo	UM Łabiszyn
10	0515010	Lubostroń-Julianowo	600	Lubostroń	UM Łabiszyn
11	0515011	Chomętowo-Jabłowo Pałuckie	1.900	Jabłowo Pałuckie	UM Łabiszyn
12	0515012	Jabłowo Pałuckie-Buszkowo	2.000	Jabłowo Pałuckie, Buszkowo	UM Łabiszyn

Źródło:Urząd Miejski w Łabiszynie

Tabela 38. Wykaz robót drogowo – mostowych wykonanych w roku 2004-III 2008r na terenie gminy Łabiszyn

Rodzaj robót	Jedn.	Długość remontowanego odcinka	Wartość	Miejscowość Nazwa odcinka	Uwagi
	[m^2]	[km]	[zł brutto]		
Przebudowa drogi powiatowej 1956C Chomętowo – Łabiszyn	11875	2,375	723,6	Wyręba	Dofinansowano z SAPARD
Nakładka Bitumiczna, droga 2357C Smerzyn – Załachowo	750	0,150	18,1	Załachowo	

Źródło: Ankieta ZDP Żnin 2008

Tabela 39. Wykaz robót drogowo – mostowych planowanych do wykonania w roku 2008 – 2011 na terenie gminy Łabiszyn

Rodzaj robót	Jedn.	Długość odcinka	Wartość	Nazwa odcinka	Rok			
*1	[m^2]	[km]	[zł brutto]		2008	2009	2010	2011
Przebudowa obiektu mostowego w ciągu drogi nr 2361C Załachowo - Lubostroń	254,7	0,039	4500000	Lubostroń			X	

Źródło: Ankieta ZDP Żnin 2008

3.8. AWARIE I ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

Pomimo, że na terenie gminy brak jest większych obiektów stanowiących potencjalne zagrożenie dla środowiska to nie zwalnia to z utrzymywania w najwyższym przygotowaniu służb ratunkowych. Przykładem prawdopodobnych klęsk żywiołowych mogą być pozary lasów w okresie suszy, wiosenne podtopienia bądź też katastrowy w transporcie drogowym materiałów niebezpiecznych. W analizie SWOT Strategii zróżnicowanego rozwoju po stronie słabych punktów wymienia się m.in. niedostateczne wyposażenie sprzętowe jednostek policji, straży pożarnej oraz struktur zarządzania kryzysowego oraz niewystarczające środki finansowe na realizację zadań w/w służbach.

Gminy wchodzące w skład Powiatu powinny prowadzić spójne polityki gospodarki przestrzennej w kierunku zmniejszenia zagrożenia dla środowiska oraz zdrowia i życia ludzi, co musi wynikać z zapisów w studiach uwarunkowań oraz strategiach zrównoważonego rozwoju.

4. OCENA I ANALIZA ZASOBÓW I SKŁADNIKÓW ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO GMINY

4.1. RZEŹBA TERENU

Według podziału fizyczno-geograficznego Polski, obszar gminy Łabiszyn znajduje się na styku trzech mezoregionów geograficznych: Kotliny Toruńskiej, północnej części Pojezierza Gnieźnieńskiego oraz Równiny Inowrocławskiej. Zasadnicza część obszaru gminy leży w strefie krawędziowej wysoczyzny.

Rzeźba terenu w ogólnym zarysie ukształtowała się w czasie ostatniego zlodowacenia pod wpływem działalności erozyjnej i akumulacyjnej lodowca i wód fluwioglacjalnych a przekształciła w holocenie w wyniku akumulacji rzecznej i procesów eolicznych. W krajobrazie gminy wyróżnić można dwie zasadnicze jednostki morfogenetyczne – pradolinę Noteci –Warty na północy oraz wysoczyznę morenową na południu.

Rzeźba terenu w południowej części gminy kształtowała się podczas stadiału poznańskiego i jego faz recesyjnych. Lądolód wycofując się na północ zdeponował tu warstwę osadów w postaci moreny dennej falistej wznoszącej się na wysokość od 90 - 110 m npm. Urozmaicają ją pagórki czołowomorenowe jednej z faz recesyjnych lądolodu przebiegającej mniej więcej przez środek gminy na linii Jeżewo – Smogorzewo – Łabiszyn – Buszkowo – Jabłowo. Pagórki te wznoszą się na wysokość kilkunastu metrów nad poziom moreny dennej osiągając największą wysokość w okolicy Jabłowa – tzw. Góry Jabłowskie o wysokości bezwzględnej 153 m npm. Charakterystyczne dla tego obszaru są zespoły kemów występujących w okolicach Ojrzanowa i Nowin, liczne tereny wytopiskowe w okolicach Smerzyna, Jabłowa i Jabłówka oraz trzy oczka polodowcowe w górach Jabłowskich będące osobliwością krajobrazową gminy.

W czasie stadiału bałtyckiego, wody z czoła topniejącego lodowca spływające na południe i wody spływające z południa znalazły odpływ w kierunku zachodnim tworząc rozległą pradolinę Wisły – Noteci - Warty zwaną też Pradoliną Toruńsko – Eberswaldzką. Północna część gminy położona jest już w pradolinie, a zwłaszcza jej szerszej części zwanej Kotliną Toruńską.. Występują tu dwa typy krajobrazu - równiny sandrowej i krajobraz dolinny z wykształconymi 3 poziomami tarasowymi : zalewowy stanowiący współczesne dno doliny Noteci, taras nadzalewowy wznoszący się na wysokość 75 – 78 m nnpm. I taras najwyższy o wysokości 77 – 82 m npm. o powierzchni urozmaiconej różnej wielkości wydmami.

4.1.1. PRZEKSZTAŁCENIA RZEŹBY TERENU I PRZYPOWIERZCHNIOWEJ WARSTWY SKORUPY ZIEMSKIEJ

Na terenie gminy do działalności przeobrażających teren, należy przede wszystkim intensywne użytkowanie rolnicze na obszarach wiejskich gminy(użytki rolne to 10 037 ha czyli 60 % pow. ogółem) oraz punktowa lokalna eksploatacja kruszyw naturalnych. Do przeobrażonych terenów należy także eksploatowane składowisko odpadów w miejscowości Załachowo jak również dzikie wysypiska.

Użytkowanie rolnicze, które w Gminie pełni podstawową rolę, niesie ze sobą pewne zagrożenia. Jednym z takich zagrożeń jest występowanie zjawiska erozji gleb, która jest efektem procesu spłukiwania. Do uruchomienia tego procesu dochodzi każdorazowo po przekroczeniu określonego dla danego obszaru progu krytycznego, który zależy od wielu czynników np. morfometrii stoku, rodzaju podłoża, szaty roślinnej, intensywności opadów i ich ilości, sposobu zagospodarowania terenu itd. W celu przeciwdziałania erozji gleb należy tak prowadzić prace agrotechniczne aby minimalizowały one proces spłukiwania. Jednym ze sposobów jest prowadzenie orki równolegle do poziomic. Powstające w ten sposób bruzdy zatrzymują masę wody spływającą po stoku nie doprowadzając do erozji gleb. Na bardzo strome stoki i zbocza np. dolin rzecznych powinna być wprowadzana roślinność z dobrze rozwiniętym systemem korzeniowym, który zwiększa spójność warstwy glebowej. Denudacja terenu prowadzi do złagodzenia jego form – wyrównywania nierówności. Wynikiem denudacyjnego niszczenia jest łagodzenie zboczy i zasypywanie obniżeń, co wpływa na obniżenie walorów zróżnicowanego krajobrazu gminy. Proces ten zachodzi powoli i tylko na stromych i wysokich zboczach przybiera niebezpieczne rozmiary. Tereny takie nie nadają się ani pod uprawę, ani też nie są korzystne pod zabudowę. Dlatego też strefy krawędziowe o dużych spadkach wymagają ochrony ze względu na potencjalne zjawiska osuwiskowe. Niedopuszczalne są lokalizacje inwestycji zakłócających równowagę statystyczną krawędzi erozyjnych.

Jakakolwiek eksploatacja złóż powoduje znaczne zmiany w przypowierzchniowej warstwie skorupy ziemskiej, między innymi w postaci znacznych obszarów wyłączonych z użytkowania (grunty zdewastowane i zdegradowane). Intensywna eksploatacja złóż kruszyw mineralnych powoduje zmiany w ukształtowaniu terenu w postaci pozostawionych dołów wyrobiskowych i hałd w miejscach wydobywania, natomiast w trakcie prowadzonych robót instalacje służące do wydobywania kruszyw tworzą tzw. „krajobraz księżycowy”, co burzy harmonię krajobrazu.

Każdy przedsiębiorca wydobywający ze złoża kopalinę, po jej wydobyciu zobowiązany jest do przeprowadzenia rekultywacji terenu kopalni, zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego gminy oraz ustawą o ochronie gruntów leśnych i rolnych. Prowadzone prace rekultywacyjne po zakończonej eksploatacji w niewielkim stopniu łagodzą przeobrażenia spowodowane wydobywaniem kopalin.

4.1.2. BUDOWA GEOLOGICZNA

W części wysoczyznowej**,** powierzchnię terenu budują gliny zwałowe o zmiennej miąższości od 2,5 do 15 m. Pagórki morenowe wykształcone są przeważnie w postaci piaszczystych pokryw o miąższości 1- 5 m. Formy kemowe również zbudowane są z utworów piaszczystych. Pradolinę Noteci wypełniają również piaski drobno i średnioziarniste z przewarstwieniami żwiru. Górne tarasy pradolinne zostały silnie przekształcone eolicznie - pokrywają je piaski wydmowe. Obniżenia terenu związane z licznymi obszarami wytopiskowymi w części zachodniej gminy wypełniają najczęściej torfy i gytie, a obszary dolin rzecznych i dno pradoliny - torfy.

4.1.3. SUROWCE MINERALNE

Stan stosunków geologicznych wymiernie wpływa na zasoby kopalin znajdujących się na terenie gminy. Na terenie gminy Łabiszyn występują udokumentowane złoża surowców kruszywa naturalnego, o zasobach pozwalających na ich eksploatację na skalę przemysłową. Występujące lokalnie wsady solne nie zostały rozpoznane jako potencjalne źródło surowca.

4.1.3.1. EKSPLOATACJA SUROWCÓW MINERALNYCH JAKO ŹRÓDŁO PRZEOBRAŻEŃ ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Intensywne wydobycie kopalin ma negatywny wpływ na przypowierzchniową warstwę ziemi m.in. zmiany w ukształtowaniu terenu (w postaci pozostawionych dołów wyrobiskowych) w miejscach wydobywania, natomiast w trakcie prowadzonych robót – instalacje służące do wydobywania kruszyw tworzą tzw. „krajobraz księżycowy”, co burzy harmonię krajobrazu. Należy zatem przedsięwziąć środki zaradcze mające na celu zminimalizowanie negatywnego oddziaływania wydobycia surowca. Eksploatacja tzw. dzika

jak i koncesjonowana może prowadzić do erozji i zmian stosunków wodnych stanowiąc zagrożenie dla istniejących ekosystemów.

W celu prawidłowej, możliwie mało ingerującej w środowisko eksploatacji należy dopilnować aby eksploatacja prowadzona była zgodnie z przepisami prawa, a w szczególności z udzieloną koncesją. Niezbędnym wymogiem jest także prowadzenie pełnej rekultywacji poeksploatacyjnej złoża, ponadto podczas procesów planistycznych ustalających miejsce wydobycia surowca konieczne jest uwzględnienie stref ochrony konserwatorskiej zarówno w odniesieniu do przyrody jak i zabytków. Właściwym jest również prawidłowe zagospodarowanie wydobytego surowca.

Dla terenu gminy Łabiszyn, wydano następujące koncesje na poszukiwanie i rozpoznanie kruszyw.

- Koncesja Nr 1/07 Starosty Żnińskiego z dnia 05.03.2007 r. znak: OŚ.7510-54/06/07 udzielona Przedsiębiorstwu Wielobranżowemu ”Korkusz” Z. Kossowkiego na poszukiwanie i rozpoznawanie kruszywa naturalnego na działce nr 296 w m. Załachowo o pow. 1,5 ha
- Koncesja Nr 178/P/07 Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28.09.2007 r. znak: ŚG.III.751-1/50/07/TK, udzielona Przedsiębiorstwu Budowlano Drogowemu „ Pałuki” sp. z o.o. na poszukiwanie i rozpoznawanie złoża kopaliny pospolitej na działkach: nr 348, 356, 357/1 w Załachowie o pow. 4,5 ha.
- Koncesja Nr 181/P/07 Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 17.12.2007 r. znak: ŚG.III.751-1/68/07/TK, udzielona Zenonowi Polińskiemu, Łojewo na poszukiwanie i rozpoznawanie złoża kopaliny pospolitej na działkach: nr 19, 20/3 w m. Nowe Dąbie o pow. 17,3 ha.
- Koncesja Nr 2/08 Starosty Żnińskiego z dnia 11.04.2008 r. znak: OŚ.7510-16/08 udzielona Sebastianowi Nowickiemu na poszukiwanie i rozpoznawanie kopaliny pospolitej na części działki nr 182 w m. Ojrzanowo o pow. 2,0 ha.
- Koncesja Nr 200/P/08 Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21.09.2008 r. znak: ŚG.III.751-1/62/08, udzielona PPHU KARMIL K. Grzegorczyk na poszukiwanie i rozpoznawanie złoża kopaliny pospolitej na działkach: nr 308/6, 350/2 w m. Wielki Sosnowiec o pow. 12,95 ha.

Miejsca wydobycia oraz obszary poeksploatacyjne zestawione zostały w tabeli:

Tabela 40. Złoża surowców naturalnych

Surowiec	Złoże	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby w tys. ton bilansowe, przemysłowe
Kruszywo naturalne piaskowe	**Załachowo I** położone w m. Załachowo na działkach o nr ew. 124/1, 127/4, 127/5 o łącznej pow.5,6 ha	Złoże eksploatowane, koncesja nr 82/W/98, udzielona decyzją Wojewody Bydgoskiego nr ROŚ.-GL-II-7512-3/2/6/98 z dnia 30.01.1998 r. na wydobywanie kruszywa naturalnego, ważna do 31.12.2002 r. przedłużona decyzją Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24.01.2003 r. znak: WSiR-III/7412/105/575/02 do dnia **31.12.2010 r.** Wodny kierunek rekultywacji wyznaczony decyzją Starosty Żnińskiego nr OŚ. 6018-19/03 z dn. 16.12.2003 r.	414,9 /wg studium/ 400,22
Kruszywo naturalne o p.p. 89,7 %	**Smogorzewo III** położone w m. Smogorzewo na działce o nr ew. 286/1 o pow. 1,0 ha	**Eksploatacja zakończona**, koncesja nr 98/W/98, udzielona decyzją Wojewody Bydgoskiego nr OŚ-GI-II-7512-3/97/394/98 z dn. 31.12.1998 r., Wyznaczony leśny kierunek rekultywacji: zakończony mechaniczny etap rekultywacji	80,4 80,4
Kruszywo naturalne o śr.p.p. 97,1 %	**Jeżewo I** położone w m. Jeżewo na działce o nr ew. 225/1 o pow. 3,4758 ha	Złoże eksploatowane, koncesja nr 117/W/99, udzielona decyzją Wojewody Bydgoskiego nr OŚ.-I-7512-3-69/99 z dnia 03.01.2000 r. na wydobywanie kruszywa naturalnego, ważna do 31.12.2009 r. przedłużona decyzją Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 22.08.2008 r. znak: ŚG. III.tk.751-1/53/08 do dnia **31.12.2016 r.** Rolny kierunek rekultywacji wyznaczony decyzją Starosty Żnińskiego nr OŚ. 6018-8/08 z dn. 15.07.2008 r.	578,7
Kruszywo naturalne o zawartości ziaren do 2,0 mm średnio 66,3 %	**Smogorzewo IV** położone w m. Smogorzewo na działkach o nr ew. 286/3 i części działki 286/1 o łącznej pow. 1,05 ha	**Eksploatacja zakończona**, decyzją z dnia 20.12.2004 r. znak: OŚ.751-6/04 Starosta Żniński orzekł wygaśnięcie koncesji nr 1/02, udzielonej decyzją Starosty Żnińskiego nr OŚ.751-2/02 z dnia 08.03.2002 r. na wydobywanie kruszywa naturalnego, ważna do dnia 22.08.2008 r. wyznaczony leśny kierunek rekultywacji	104,8

Kruszywo naturalne o śr. p.p 49,5 %	**Załachowo II** położone w m. Załachowo na działkach o nr ew. 305/2-cz., 307-cz., 308-cz., 310-cz. o łącznej pow. 5798 m^2	**Eksploatacja zakończona**, decyzją z dnia 31.01.2006 r. znak:OŚ.7510-4/06 Starosta Żniński orzekł wygaśnięcie koncesji nr 6/03, udzielona decyzją Starosty Żnińskiego nr OŚ.6018-19/03 z dnia 16.12.2003 r. na wydobywanie kruszywa naturalnego, ważnej do dnia 31.12.2006 r. wyznaczony leśny kierunek rekultywacji, decyzją Starosty Żnińskiego z dn.28.08.2007r. znak: OŚ.7510-43/07 orzeczono zakończenie rekultywacji	13,392
Kruszywo naturalne o śr. p.p 99,8 %	**Nowe Dąbie I** położone w m. Nowe Dąbie na działce o nr ew. 234 o pow. 1,73 ha	Złoże eksploatowane, koncesja nr 5/03/04, udzielona decyzją Starosty Żnińskiego nr OŚ.6018-16/04 z dnia 30.08.2004 r. na wydobywanie kruszywa naturalnego, ważna do 16.09.2014 r.	335,05 335,05
Kruszywo naturalne	**Załachowo III** położone w m. Załachowo na działce o nr ew. 300 o pow. 10327 m^2	**Eksploatacja zakończona**, decyzją z dnia 31.01.2006 r. znak:OŚ.7510-4/06 Starosta Żniński orzekł wygaśnięcie koncesji nr 6/04, udzielonej decyzją Starosty Żnińskiego nr OŚ.6018-3/04 z dnia 28.04.2004 r. na wydobywanie kruszywa naturalnego, ważnej do dnia 31.12.2008 r.	przemysłowe 84,7
Kruszywo naturalne	**Smogorzewo VI** położone w m. Smogorzewo na działce o nr ew. 265/1 o pow. 36640 m^2	Złoże eksploatowane, koncesja nr 7/04/05, udzielona decyzją Starosty Żnińskiego nr OŚ.6018-7/04/05 z dnia 11.01.2004 r. na wydobywanie kruszywa naturalnego, ważna do 30.09.2019 r.	135,1 135,1
Kruszywo naturalne	**Smogorzewo V** położone w m. Smogorzewo na działkach o nr ew. 288/1 i cz. dz.286/3 o pow. 6200 m^2	**Eksploatacja zakończona,** decyzją z dnia 20.12.2007 r. znak:OŚ.7510-68/07 Starosta Żniński orzekł wygaśnięcie koncesji nr 8/04, udzielonej decyzją Starosty Żnińskiego nr OŚ.6018-8/04 z dnia 04.10.2004 r. na wydobywanie kruszywa naturalnego, ważna do dnia 30.09.2014 r. wyznaczony rolny kierunek rekultywacji decyzją Starosty Żnińskiego z dn. 02.09.2008 r. znak: 7510-44/08	przemysłowe: 67,73
Kruszywo naturalne	**Nowe Dąbie III** położone w m. Nowe Dąbie na działce o nr ew. 53/5-część o pow.4.183 m^2	**Eksploatacja zakończona**, decyzją z dnia 19.06.2007 r. znak: OŚ.7510-33/07 Starosta Żniński orzekł wygaśnięcie koncesji nr 1/06, udzielonej decyzją Starosty Żnińskiego nr OŚ.7510-1/06 z dnia 14.02.2006 r. na wydobywanie kruszywa naturalnego, ważnej do dnia 30.09.2009 r.	przemysłowe: 68,5
Kruszywo naturalne	**Nowe Dąbie IV** położone w m. Nowe Dąbie na działce o nr ew. 53/5-część o pow. 5.263 m^2	Złoże eksploatowane, koncesja nr 2/06, udzielona decyzją Starosty Żnińskiego nr OŚ.7510-2/06 z dnia 14.02.2006 r. na wydobywanie kruszywa naturalnego, ważna do 31.01.2009 r.	przemysłowe: 84,7

Kruszywo naturalne	**Smogorzewo VI-1** położone w m. Smogorzewo na działce o nr ew. 265/1 o pow.18.630,50 m^2	Złoże eksploatowane, koncesja nr 3/06, udzielona decyzją Starosty Żnińskiego nr OŚ.7510-24/06 z dnia 26.06.2006 r. na wydobywanie kruszywa naturalnego, ważna do 31.05.2016 r.	przemysłowe: 135,34
Kruszywo naturalne (kopalina główna: piasek ze żwirem; kopalina towarzysząca: piasek)	**Załachowo IV** położone w m. Załachowo na działkach o nr ew. 312-część, 311 o łącznej pow. 19.894 m^2	Złoże eksploatowane, koncesja nr 4/06, udzielona decyzją Starosty Żnińskiego nr OŚ.7510-35/06 z dnia 02.08.2006 r. na wydobywanie kruszywa naturalnego, ważna do 31.12.2010 r. wyznaczony wodny kierunek rekultywacji decyzją Starosty Żnińskiego z dn. 18.04.2007 r. znak: 7510-7/07	Bilansowe: 76,97
Kruszywo naturalne	**Nowe Dąbie I-1** położone w m. Nowe Dąbie na działce o nr ew. 234 o pow. 1,7146 ha	Złoże eksploatowane, koncesja nr 6/06, udzielona decyzją Starosty Żnińskiego nr OŚ.7510-25/06 z dnia 15.12.2006 r. na wydobywanie kopaliny pospolitej, ważna do 31.12.2016 r.	138,8
Kruszywo naturalne piaskowe	**Nowe Dąbie II/1** położone w m. Nowe Dąbie na działkach o nr ew. 19, 20/3, 53/5 o pow.17,3 ha	Złoże eksploatowane, koncesja nr 144/W/06, udzielona decyzją Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr GOW.751-1/1/06/TK z dnia 31.03.2006 r. na wydobywanie kopaliny pospolitej-piasku, zmieniona decyzją Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr ŚG.III.tk.751-1/43/08 z dnia 01.07.2008 r. ważna do 31.12.2012 r.	770,1
Kruszywo naturalne	**Załachowo V** położone w m. Załachowo na działce o nr ew. 296 o pow. 14.630 m^2	Złoże eksploatowane, koncesja nr 8/07, udzielona decyzją Starosty Żnińskiego nr OŚ.7510-45/07 z dnia 29.08.2007 r. na wydobywanie kopaliny pospolitej, ważna do 31.10.2010 r.	48,13

Źródło: Urząd Miejski w Łabiszynie

4.1.4. GLEBY

Gleby są najważniejszym zasobem środowiska przyrodniczego stanowiącym bazę dla rozwoju rolnictwa gminy Łabiszyn. Gleby pozostają w ścisłym związku z użytkowaniem ziemi. Gleby na terenie gminy Łabiszyn są bardzo zróżnicowane w zależności od podłoża oraz warunków wodnych. Zaliczane są do następujących typów: rdzawe, płowe, brunatne właściwe i brunatne wyługowane, czarne ziemie, murszowo – mineralne, mułowo – torfowe oraz torfowo-murszowe. Struktura ich użytkowania przedstawia się następująco:

Tabela 41. Struktura wykorzystania gruntów rolnych

Forma eksploatacji	ha	% udział w pow Gminy
grunty orne	6565,0	39,5
sady	168,0	1,0
łąki trwałe	1992,0	12,0
pastwiska trwałe	1014,0	6,1
grunty rolne zabudowane	154,0	0,9
grunty pod stawami	18,0	0,1
grunty pod rowami	126,0	0,8
Użytki leśne	5496,0	33,0

Na terenach wysoczyznowych na glinach zwałowych wytworzyły się gleby brunatne i płowe. W zależności od zawartości próchnicy oraz ogólnych właściwości i stopnia degradacji, gleby te zalicza się do różnych kompleksów rolniczej przydatności. Najlepsze z nich (Klasy II – IV b) zajmują niewielkie obszarowo powierzchnie w południowo- wschodniej oraz południowo- zachodniej części gminy w okolicach Jeżewa, Jabłowa Pałuckiego oraz Jabłówka. Łącznie zajmują obszar 3133 ha. Większą część gleb gminy zajmują grunty V i VI klasy.

Użytki zielone tj. trwałe łąki i pastwiska wytworzyły się na glebach hydrogenicznych. Największe ich skupiska są na terenach pradolinnych i dolinnych. Najwięcej jest ich w sołectwie Nowe Dąbie. Nieliczne obszarowo skupiska łąk III klasy występuje w Załachowie i Lubostroniu oraz Jabłówku łącznie ok. 48 ha. Większość trwałych łąk i pastwisk kwalifikuje się w klasie IV – VI.

Grunty orne klasy VI i VIz które mogą zostać przeznaczone pod zalesienia zajmują łącznie 1122 ha. Choć gmina charakteryzuje się stosunkowo wysokim współczynnikiem lesistości to na niektórych terenach należy rozważyć prowadzenie zalesień. Dotyczy to zwłaszcza terenów rolnych których wykorzystanie rolnicze jest nieopłacalne w tym szczególnie na terenach erozyjnych. Zalesienia powinny być prowadzone z zachowaniem zasad wyznaczonych w „Krajowym Programie Zwiększania Lesistości", szczególnie

określenie terenów pod zalesienia poprzez wyznaczenie granicy rolno leśnej. Szczegółowe tabele zawierające klasyfikacje bonitacyjną i formę użytkowania zamieszczono w załączniku 1. W celu wprowadzenia równowagi w środowisku rolniczym bez zagrożenia dla rozwoju przyrodniczego tego obszaru należy przestrzegać w rolnictwie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej (określanego jako minimum rolno-środowiskowe). Przestrzeganie tego minimum jest obowiązkowe i obejmuje wymogi wynikające z ustawodawstwa w zakresie: ochrony środowiska, stosowania ścieków i osadów ściekowych, ochrony przyrody, ochrony gruntów rolnych i leśnych, stosowania nawozów i nawożenia, stosowania chemicznych środków ochrony roślin, utrzymywania czystości i porządku w gospodarstwie.

4.1.4.1. DEGRADACJA GLEB

Gleby narażone są na degradację w związku z rozwojem przemysłu, rolnictwa i sieci osadniczej. Ulegają one zarówno degradacji chemicznej, jak i fizycznej. Do największych zagrożeń dla gleb należy ich rolnicze wykorzystanie. Specyficzną formą degradacji gleby jest jej usunięcie podczas eksploatacji odkrywkowej.

4.1.4.2. DEGRADACJA NATURALNA GLEB

Niezależnie od naturalnej odporności własnej, gleby podlegają degradacji fizycznej, głównie erozji wodnej (powierzchniowej i wąwozowej), która zależy od nachylenia zboczy, obecności i stanu pokrywy roślinnej, litologii, stosunków wodnych, użytkowania rolniczego gruntu i sposobu jego uprawy. Najbardziej narażone są zbocza dolin cieków wodnych oraz zbocza pagórków morenowych. Proces fizycznego niszczenia gleb związany jest również z eksploatacją kruszyw.

Gmina Łabiszyn wykazuje duże zagrożenie niszczenia gleb spowodowane przez czynniki atmosferyczne – wiatr, opady oraz wody powierzchniowe. Przyczyny tego stanu rzeczy należy postrzegać w:

- działania melioracji nastawionych na odwadnianie terenu;
- rolniczym użytkowaniem terenów o dużych spadkach;
- stosowaniem niewłaściwych zabiegów agrotechnicznych.

Erozją wodną są zagrożone gleby w strefie krawędziowej pradoliny w miejscowościach : Smerzyn, Obielewo, Oporowo, Zdziersko i Ojrzanowo. Erozja eoliczna zagraża prawie 80 % gruntów ornych w gminie (źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy).

4.1.4.3. DEGRADACJA CHEMICZNA GLEB

Naturalna odporność gleb na chemiczne czynniki niszczące związana jest ściśle z typem gleb. Najmniejszą odporność na tego typu zagrożenia wykazują gleby luźne i słabo gliniaste, ubogie w składniki pokarmowe, a więc głównie gleby bielicowe. Gleby brunatne, zasobne w składniki pokarmowe i wodę, są odporne na zagrożenia chemiczne. Znajduje to potwierdzenie w wynikach badań monitoringowych prowadzonych przez Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą.

Działania antropogeniczne powodują przechodzenie związków biogennych i innych zanieczyszczeń bezpośrednio do gleby, wód podziemnych i powierzchniowych. Do zwiększenia degradacji przyczyniają się także: rzeźba terenu oraz warunki atmosferyczne. Oznacza to istnienie możliwości zanieczyszczenia wód podziemnych i powierzchniowych przez działania rolnicze.

Zanieczyszczenia chemiczne, zwłaszcza WWA oraz metalami ciężkimi występować mogą liniowo wzdłuż najbardziej uczęszczanych dróg.

4.2. WODY PODZIEMNE

Położenie pierwszego zwierciadła wód podziemnych na obszarze gminy Łabiszyn jest zmienne i zależy od warunków klimatycznych (suma opadów i wielkość parowania), budowy geologicznej i ukształtowania terenu. Wody podziemne znajdują się na głębokości poniżej 2 m p.p.t., a nierzadko strefa aeracji osiąga nawet 10 m. Najpłycej zwierciadło wód podziemnych występuje w dolinach rzecznych, rynnach jeziornych, w dnach form denudacyjnych oraz w lokalnych zagłębieniach terenu

4.2.1. GŁÓWNE ZBIORNIKI WÓD PODZIEMNYCH (GZWP)

Na terenie gminy występują dwa Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP) w utworach czwartorzędowych. Są to:

Zbiornik nr 142 - „Zbiornik międzymorenowy Inowrocław-Dąbrowa" obejmujący tereny wysoczyznowe w południowo – zachodniej części gminy. Są to wody wymagające wysokiej ochrony (OWO). Z reguły na tym obszarze obserwuje się dwa poziomy wodonośne związane z przewarstwieniami glin zwałowych w postaci piasków i żwirów. Miąższość warstw wodonośnych waha się na ogół w przedziale 10 – 30 m, a głębokość występowania – od 20 – 60 m. Zwierciadło wody występuje pod ciśnieniem rzędu 1 –3 atmosfer. Wydajność poszczególnych ujęć kształtuje się na poziomie 20 – 55 m^3/h. Jednak w niektórych obszarach obserwuje się zmniejszona wydajność lub nawet brak warstw wodonośnych o znaczeniu użytkowym. Tak jest np. w rejonie J. Smerzyńskiego i towarzyszących mu oczek wodnych. W niektórych obszarach , zwłaszcza przyległych do gminy Szubin oraz w okolicach wsi Oporowo obserwuje się zasolenie wód poziomu czwartorzędowego poziomu wodonośnego. Związane jest to z lokalnymi wysadami solnymi w utworach permskich i przenikaniem wód zasolonych do wyższych poziomów. W miejscowości Oporowo już na głębokości 5 m stwierdzono obecność zmineralizowanych wód z obecnością jonów chlorków, siarczanów, wodorowęglanów oraz sodu, wapnia i magnezu. Zawartość chlorków sięga tu 595 mg/l. Pod względem bakteriologicznym wody czwartorzędowe nie budzą zastrzeżeń.

Zbiornik nr 138 – zbiornik dolinny związany z piaskami wodnolodowcowymi i rzecznymi Pradoliny Noteci o najwyższym reżimie ochronnym (ONO). Zbiornik ten obejmuje północno- wschodnią i środkowo – wschodnią część gminy. W obrębie zbiornika zwierciadło wody jest swobodne; występuje już na głębokości 1 – 6 m. wydajność odwiertów wynosi średnio 38 – 45 m^3/h. Wody te zawierają znaczne ilości jonów żelaza i manganu. Z uwagi na

brak warstwy izolacyjnej wody te są szczególnie narażone na zanieczyszczenie antropogeniczne.

Trzeciorzędowy poziom wodonośny związany jest z piaskami mioceńskimi. Głębokość zalegania warstwy wodonośnej na obszarze gminy przekracza 90 m . Poziom ten jest eksploatowany w Łabiszynie (ujęcie gminne oraz ujęcie Zakładów Przemysłu Gumowego „Stomil"). Dokładny opis instalacji związanych z poborem wody został przedstawiony w rozdziale 3.

4.2.2. JAKOŚĆ WÓD PODZIEMNYCH

Monitoring wód podziemnych jest systemem kontrolnym oceny dynamiki antropogenicznych przemian wód podziemnych. Polega na prowadzeniu w wybranych, charakterystycznych punktach (punktach obserwacyjnych, otworach, źródłach) powtarzalnych pomiarów stanu głębokości zalegania zwierciadła wód podziemnych i badań ich jakości oraz interpretacji wyników w aspekcie ochrony środowiska wodnego. Jego celem jest wspomaganie działań zmierzających do likwidacji lub ograniczenia ujemnego wpływu czynników antropogenicznych na wody podziemne.

- Dla potrzeb monitoringu przyjmuje się następujące klasy jakości wód podziemnych :
- Klasa I - wody o bardzo dobrej jakości, żaden wskaźnik nie przekracza wartości dopuszczalnych dla wód przeznaczonych do spożycia
- Klasa II - wody dobrej jakości, żaden wskaźnik nie przekracza wartości dopuszczalnych dla wód przeznaczonych do spożycia, z wyjątkiem żelaza
- Klasa III - wody zadowalającej jakości, mniejsza część wskaźników przekracza wartości dopuszczalne dla wody przeznaczonej do spożycia
- Klasa IV - wody niezadowalającej jakości, większość wskaźników przekracza wartości dopuszczalne dla wody przeznaczonej do spożycia
- Klasa V - woda złej jakości, woda nie spełnia wymagań określonych dla wód przeznaczonych do spożycia przez ludzi

<u>Sieć krajowa</u>

W ramach monitoringu zwykłego wód podziemnych przebadano w miejscowości Kąpie próbkę wód czwartorzędowych z głębokości 9 m. Jej jakość określono jako klasę II

Sieć regionalna

Na terenie Gminy Łabiszyn nie prowadzono badań w ramach sieci punktów monitoringu regionalnego obejmującej przede wszystkim Główne Zbiorniki Wód Podziemnych.

Sieć lokalna

Badania wód podziemnych w sieciach lokalnych są realizowane w rejonie składowisk odpadów, stacji paliw i zakładów przemysłowych.

Na terenie gminy Monitoring lokalny wód podziemnych obejmuje sieć piezometrów wokół składowiska w Załachowie. Badania w roku 2007 wykonano trzykrotnie, w latach następnych będą powtarzane co trzy miesiące i obejmują następujące parametry, przewodność, WWA OWO oraz metale ciężkie: Hg Pb Zn Cd Cu i Cr. W wyniku przeprowadzonych badań nie stwierdzono zagrożenia dla środowiska

4.2.3. ŹRÓDŁA PRZEOBRAŻEŃ WÓD PODZIEMNYCH

Wody podziemne znajdujące się na obszarze gminy Łabiszyn są narażone na różnego rodzaju czynniki degradujące wpływające na ich jakość i zasobność. Do czynników mogących być źródłem przeobrażeń wód podziemnych na terenie gminy zaliczamy:

- ujęcia wód podziemnych;
- obszary wysypisk śmieci;
- magazynowanie paliw;
- nadużywanie nawozów sztucznych;
- gnojownie przy gospodarstwach rolnych;
- parki maszyn rolniczych dużych gospodarstw rolnych;
- obszary zamieszkałe bez odpowiedniej infrastruktury kanalizacyjnej.

4.2.4. MIEJSCA POBORU WÓD PODZIEMNYCH JAKO ŹRÓDŁA PRZEOBRAŻEŃ

Na terenie Gminy Łabiszyn znajdują się ujęcia wody opisane w rozdziale 3 (str 25-29). Ich jakość jest kontrolowana w ramach monitoringu jakości wód przeznaczonych do spożycia.

W celu ograniczenia wpływu na zasób i jakość wód podziemnych wprowadza się strefy ochrony wokół ujęć tych wód. Strefy ochronne wokół poszczególnych ujęć wody podziemnej ustanawia dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej, na wniosek

i koszt właściciela ujęcia wody, wskazując zakazy, nakazy, ograniczenia oraz obszary, na których obowiązują. Konieczność ustanowienia stref ochronnych wynika z analizy warunków hydrogeologicznych rejonów ujęcia. Zadaniem stref ochronnych jest pełne zabezpieczenie terenu ujęcia oraz obszaru oddziaływania na ujęcie przed przypadkowym lub umyślnym zanieczyszczeniem, co może doprowadzić do pogorszenia jakości zasobów wodnych.

Podstawę ustanowienia takich stref jest podział na II strefy ochrony:

- bezpośredniej
- pośredniej

Poszczególne strefy podporządkowane są najczęściej następującym zakazom i nakazom: W granicach obszaru strefy ochrony bezpośredniej należy:

- odprowadzać wody opadowe w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody,
- zagospodarować teren zielenią,
- odprowadzać poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieki z urządzeń sanitarnych, służących do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody,
- ograniczyć do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.

W granicach obszaru strefy ochrony pośredniej, może być zabronione lub ograniczone:

- wprowadzenie ścieków do wód lub do ziemi,
- rolnicze wykorzystanie ścieków,
- przechowywanie lub składowanie odpadów promieniotwórczych,
- stosowanie nawozów oraz środków ochrony roślin,
- wykonywanie robót melioracyjnych oraz wykopów ziemnych,
- lokalizowanie zakładów przemysłowych oraz ferm chowu lub hodowli zwierząt,
- lokalizowanie magazynów produktów ropopochodnych oraz innych substancji, a także rurociągów do ich transportu,
- lokalizowanie składowisk odpadów komunalnych lub przemysłowych,
- mycie pojazdów mechanicznych,
- urządzanie parkingów, obozowisk oraz kąpielisk,
- lokalizowanie nowych ujęć wody,
- lokalizowanie cmentarzy oraz grzebanie zwłok zwierzęcych.

4.3. WODY POWIERZCHNIOWE

Gminę cechuje nieznaczna powierzchnia jezior. Na terenie gminy znajduje się kilka jezior niewielkich obszarowo i o nieznacznej głębokości. Geneza ich związana jest z wytapianiem się brył martwego lodu w okresie deglacjacji stadiału poznańskiego. Największe z jezior to j. Meszno znajdujące się w zlewni Gąsawki w północno-zachodniej części gminy na granicy z gminą Szubin. W najbliższym sąsiedztwie znajduje się drugie jezioro – J. Bagno będące już w granicach administracyjnych gminy Szubin. Drugie co do wielkości jezioro w gminie to J. Smerzyńskie leży na północnym przedpolu Gór Jabłowskich. Pozostałe trzy jeziora zlokalizowane są również w obrębie Gór Jabłowskich. Są to kolejno: J. Okulary, jezioro bez nazwy leżące na południe i ostatnie J. Dębinko . Wszystkie jeziora mają niewielką głębokość z reguły nie przekraczającą 2 m. Z uwagi na płaskie brzegi i płytkość jeziora te są bardzo podatne na degradacje i zarastanie. W większości też brzegi są trudno dostępne z powodu podmokłości przyległych terenów.

Zorganizowane kąpielisko monitorowane przez PPIS znajdują się na dostępnym północno- wschodnim brzegu J. Smerzyn. Drugie zwyczajowe kąpielisko wraz z dużymi zespołami zabudowy letniskowej znajduje się na południowym brzegu jez. Bagno.

4.3.1. SIEĆ RZECZNA

Teren gminy Łabiszyn położony jest całkowicie w zlewni Noteci. Część zachodnia odwadniana jest poprzez Czarny Rów w kierunku Gąsawki będącej dopływem Noteci (dopływ IV–rzędowy). Noteć ma na terenie gminy długość 23,9 km

Poniżej Łabiszyna teren gminy odwadniany jest również przez Kanał Notecki. Powstanie Kanału Noteckiego związane jest z kanalizacją rzeki oraz koniecznością doprowadzenia wody do Kanału Bydgoskiego. Noteć na odcinku pradolinnym bardzo silnie meandruje, poszczególne zakola rzeki są niekiedy sztucznie połączone , jak np. w samym Łabiszynie. Kanał Notecki omija szereg meandrów prowadząc wody wprost na północ, sama Noteć natomiast szerokim łukiem przepływa przez łąki nadnoteckie. Przepływ wody w obu ciekach jest regulowany jazem w Antoniewie. Podczas wysokich stanów wody cały obszar tarasu zalewowego znajduje się pod wodą.

Tabela 42. Rzeki i cieki na terenie gminy Łabiszyn

L.p.	Nazwa rzeki	Długość odcinka rzeki na terenie gminy (km)	Dorzecze	Stan czystości rzeki (podać rok przeprowadzonych badań)	Zarządca
1.	Noteć	23,9	Warta	Poza klasą	RZGW Poznań
2.	Kanał Notecki		Kanał Bydgoski	b.d.	RZGW Poznań
3	Kanał Kunowski	4,250	Odra Kanał Nowonotecki	b.d.	K-P ZMiUW Włocławek BTInowrocław
4	Kanał Ciągły	6,990	Odra Rzeka Noteć	b.d.	
5	Kanał Furmański	5,350	Odra Rzeka Noteć	b.d.	

Źródło: Urząd Miejski w Łabiszynie

4.3.2. JEZIORA

Na terenie gminy Łabiszyn znajduje się kilka jezior niewielkich obszarowo i o nieznacznej głębokości. Geneza ich związana jest z wytapianiem się brył martwego lodu w okresie deglacjacji stadiału poznańskiego. Największe z jezior to j. Meszno znajdujące się w zlewni Gąsawki w północno-zachodniej części gminy na granicy z gminą Szubin. W najbliższym sąsiedztwie znajduje się drugie jezioro – J. Bagno będące już w granicach administracyjnych gminy Szubin. Drugie co do wielkości jezioro w gminie to J. Smerzyńskie o pow.18,5 ha leży na północnym przedpolu Gór Jabłowskich. Pozostałe trzy jeziora zlokalizowane są również w obrębie Gór Jabłowskich. Są to kolejno: J. Okulary o powierzchni 2.5 ha, jezioro bez nazwy leżące na południe o powierzchni – 1,5 ha i ostatnie J. Dębinko o powierzchni 3,5 ha . Wszystkie jeziora mają niewielką głębokość z reguły nie przekraczającą 2 m. Z uwagi na płaskie brzegi i płytkość jeziora te są bardzo podatne na degradacje i zarastanie. W większości też brzegi są trudno dostępne z powodu podmokłości przyległych terenów.

Tabela 43. Wykaz jezior na terenie Gminy Łabiszyn

Lp	Nazwa jeziora	Powierzchnia [ha]
1	Meszno	28,50
2	Dębinko	2,98
3	Smerzyńskie	18,5
4	Okulary	2,5
5	J. bez nazwy (przy Okularach)	1,5
6	J. bez nazwy (przy drodze do leśnictwa Załachowo)	3,5

wzdłuż zachodniej granicy Gminy przebiega linia brzegowa jeziora Bagno
Źródło: Urząd Miejski w Łabiszynie

Na terenie Gminy Łabiszyn znajdują się także niewielkie zbiorniki wodne o charakterze stawów hodowlanych lub zbiorników ppoż. zestawione w poniższej tabeli:

Tabela 44. Wykaz stawów hodowlanych na terenie gminy Łabiszyn

Lp.	Lokalizacja	Powierzchnia	Organ wydający pozwolenie wodnoprawne
1.	Smogorzewo	0,77 ha	Starosta Żniński
2.	Nowe Dąbie	0,1450 ha	Starosta Żniński
3.	Załachowo (2 karpniki)	I – 6,5 ha II – 0,99 ha	Starosta Żniński
4.	Obórznia	0,192 ha	Starosta Żniński
5.	Łabiszyn	0,03 ha	Starosta Żniński
6.	Obórznia (zb. p.poż)	0,25 ha	Starosta Żniński

Źródło: Urząd Miejski w Łabiszynie

4.3.3. OBWODY RYBACKIE

Obszar gminy Łabiszyn objęty jest następującymi obwodami rybackimi:

- Obwód rybacki rzeki Noteci Nr 2 - Obwód obejmuje obszar wód płynących rzeki Noteci od zakola rzeki w miejscowości Pturek, w odległości 200 m poniżej mostu na drodze Barcin-Żnin (południowy kraniec gminy) do jazu w Dębinku oraz Kanału Nowonoteckiego i Starej Noteci do jazu w Dębinku.
- Obwód rybacki rzeki Noteci Nr 3 - Obwód obejmuje obszar wód płynących Kanału Górnonoteckiego, od jazu w Dębinku do śluzy w Lisim Ogonie oraz Starej Noteci Rynarzewskiej, od jazu w Dębinku do ujścia rzeki Gąsawki w miejscowości Zamość . Na terenie gminy jest to tylko stanowiący granicę odcinek Starej Noteci Rynarzewskiej o długości ok. 3 km.

4.3.4. SYSTEMY MELIORACYJNE

Na terenie gminy Łabiszyn zabiegi melioracyjne polegają przede wszystkim na osuszaniu terenów. Na wodach płynących znajdują się budowle piętrzące zrealizowane ze względu na potrzeby nawodnień w rolnictwie, do napędu elektrowni, czy też w związku z regulacją cieków.

- Piętrzenie wód rzeki Noteć Górna na istniejącym stopniu wodnym w Antoniewie, położonym w km 121,780 drogi wodnej Warta - Kanał Bydgoski, składającym się z śluzy komorowej żeglugowej oraz jazu z zachowaniem poziomów wody na stanowisku górnym stopnia wodnego: max 72,20 m n.p.m. Kr., eksploatacyjny - 71,96 m n.p.m. Kr. Pobór

spiętrzonych wód Noteci Górnej w ilościach od 1,35 m^3/s do 5,4 m^3/s dla potrzeb małej elektrowni wodnej, zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym Wojewody Bydgoskiego Nr ROŚ- oś -X- 6210/2230/15/97 z dnia 1997.05.08.

- Piętrzenie wód rzeki Noteć Górna w km 116,080 drogi wodnej Warta - Kanał Bydgoski, rozrząd wody i prowadzenie gospodarki wodnej dla RZGW jako Zakładu Głównego oraz dla JUR - TRANS na pobór wody do napędu MEW na istniejącym stopniu wodnym w Łabiszynie zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym Nr OŚ-6223-18-1/2000 z dnia 31.08. 2000r.
- Piętrzenie wód cieku „ Kanał Ciągły" za pomocą zastawek piętrzących w km 1,293; km 1,900; km 2,244; km 2,740; km 3,870; km 4,660; km 5,678; km 6,668 zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym Starosty Żnińskiego Nr OŚ-6223-17 /2000 z dnia 31.08. 2000 r.
- Piętrzenie wód cieku „Kanał Kunowski" za pomocą zastawki piętrzącej w km 0,448 do nawodnień w rolnictwie, zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym Starosty Żnińskiego Nr OŚ-6223-21 /2000 z dnia 31.08. 2000r.
- Piętrzenie wód cieku „Kanał Furmański" za pomocą zastawek piętrzących w km 5,35; km 2,270; km 3,600; km 1,942; km 0,710; km 0,010 do nawodnień w rolnictwie, zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym Starosty Żnińskiego Nr OŚ-6223-16 /2000 z dnia 31.08. 2000r.

Ilościowe zestawienie melioracji podstawowych oraz przeprowadzone i planowane remonty przedstawia poniższa tabela:

Tabela 45. Melioracje na terenie gminy Łabiszyn

Lokalizacja	Powierzchnia gruntów zmeliorowanych	Długość rowów melioracyjnych	Remontowane odcinki systemów melioracyjnych w 2007r.	Planowane remonty rozbudowa		Planowane remonty/rozbudowa	
				2008-2011		2012-2015	
				[km]		[km]	
	[ha]	[km]	[km]	Re	Roz	Re	Roz
Razem Gmina	2.736,59	226,73	21	40	12	35	10
Obszar miejski	-	-	-	-	-	-	-
Obszar wiejski	2.736,59	226,73	21	40	12	35	10

Źródło: Urząd Miejski w Łabiszynie
Re- Remont
Roz- Rozbudowa

Tabela 46. Działania w zakresie melioracji i retencjonowania wód- gmina Łabiszyn

Lp	Lata 2004-2008	Podjęte działania[1)]	Jednostka odpowiedzialna
1	2004	Nawodnienia podsiąkowe; Kanał Furmański, Kanał Ciągły, Kanał Kunowski Obiekt: Noteć 1, Rzywno, Krotoszyn powierzchnia 1168 ha	K-P ZMiUW B.T. Inowrocław
2		Roboty konserwacyjne na ciekach podstawowych: Kanał Furmański, Kanał Ciągły; rozmiar rzeczowy: 12,340 km, remonty 2 zastawek na Kanale Furmańskim	
3	2005	Nawodnienia podsiąkowe; Kanał Furmański, Kanał Ciągły, Kanał Kunowski Obiekt: Noteć 1, Rzywno, Krotoszyn powierzchnia 1168 ha	K-P ZMiUW B.T. Inowrocław
4		Roboty konserwacyjne na ciekach podstawowych: Kanał Furmański, Kanał Ciągły, Kanał Kunowski; rozmiar rzeczowy: 16,750 km, remonty 3 przepustów piętrzących na Kanale Ciągłym	
5	2006	Nawodnienia podsiąkowe; Kanał Furmański, Kanał Ciągły, Kanał Kunowski Obiekt: Noteć 1, Rzywno, Krotoszyn powierzchnia 1168 ha	K-P ZMiUW B.T. Inowrocław
6		Roboty konserwacyjne na ciekach podstawowych: Kanał Furmański, Kanał Ciągły; rozmiar rzeczowy: 12,742 km	
7		Roboty regulacyjne na ciekach podstawowych: Kanał Furmański, Kanał Ciągły, rozmiar rzeczowy3,324 km	
8		Modernizacja zastawki – Kanał Furmański w km 1+950 światło 2x1,0 m	
9	2007	Nawodnienia podsiąkowe; Kanał Furmański, Kanał Ciągły, Kanał Kunowski Obiekt: Noteć 1, Rzywno, Krotoszyn powierzchnia 1168 ha	K-P ZMiUW B.T. Inowrocław
10.		Roboty konserwacyjne na ciekach podstawowych: Kanał Furmański, Kanał Ciągły, Kanał Kunowski; rozmiar rzeczowy: 16,066 km	

Źródło: Urząd Miejski w Łabiszynie

4.3.5. STAN ZANIECZYSZCZENIA WÓD POWIERZCHNIOWYCH

Stan wód powierzchniowych stojących znajdujących się na terenie gminy Łabiszyn nie jest badany przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy w ramach regionalnego monitoringu środowiska. Wnioskując po niewielkich rozmiarach zbiorników można przyjąć że są to zbiorniki o wysokiej podatności na degradacje poprzez procesy eutrofizacyjne i zarastanie.

Regularnie natomiast prowadzone są pomiary na rzece Noteć. Stanowisko pomiarowe usytuowane jest powyżej Łabiszyna. Badania stanu jakości wód na stanowisku powyżej Łabiszyna prowadzone w roku 2007 i poprzednich niezmiennie wykazują najniższą V klasę czystości wód. Oznacza to że wody Noteci na terenie Łabiszyna mają złą jakość wartości biologicznych wskaźników jakości wody, na skutek oddziaływań antropogenicznych, Zmiany polegające na zaniku występowania znacznej części populacji biologicznych. Decydują o tym m.in. przekroczenia BZT CHZT substancji biogennych, nadmierna przewodność elektryczna, nadmiar substancji rozpuszczonych oraz chlorków i chlorofilu A

Jakość wód rzeki kształtują poniżej jeziora Gopło punktowe źródła zanieczyszczeń z wylotów oczyszczalni ścieków z miast: Kruszwicy, Inowrocławia, Pakości, Barcina, Łabiszyna i Nakła oraz Zakładów przemysłowych: Inowrocławskie Zakłady Chemiczne Soda Mątwy i Lafarge Cement Polska S.A. w Bielawach.

Na zanieczyszczenie wód Noteci mają również wpływ spływy powierzchniowe. Przeważająca część zlewni, to obszar typowo rolniczy.

4.3.6. KĄPIELISKA

Na terenie Gminy Łabiszyn funkcjonują 2 kąpieliska w tym 1 objęte monitoringiem Powiatowego Inspektoratu Sanitarnego. Zorganizowane znajduje się na południowo-wschodnim brzegu J. Smerzyn. W roku 2008 było dopuszczone do kąpieli a próbki wody pobierano przynajmniej raz w miesiącu. Ponadto zlokalizowane jest tu pole biwakowe, a w niedalekiej odległości Ośrodek ZHP. Drugie kąpielisko wraz z dużymi zespołami zabudowy letniskowej znajduje się na południowym brzegu jez. Bagno.

4.3.7. ŹRÓDŁA I TENDENCJE PRZEOBRAŻEŃ WÓD POWIERZCHNIOWYCH

Na Noteci przepływ jest regulowany sztucznie, przez co reżim odpływu jest wyraźnie zaburzony i najczęściej nie obserwuje się charakterystycznego kształtu fali wezbraniowej. Poniżej Łabiszyna teren gminy odwadniany jest również przez Kanał Notecki. Powstanie Kanału Noteckiego związane jest z kanalizacją rzeki oraz koniecznością doprowadzenia wody do Kanału Bydgoskiego. Noteć na odcinku pradolinnym bardzo silnie meandruje, poszczególne zakola rzeki są niekiedy sztucznie połączone , jak np. w samym Łabiszynie. Kanał Notecki omija szereg meandrów prowadząc wody wprost na północ, sama Noteć natomiast szerokim łukiem przepływa przez łąki nadnoteckie. Przepływ wody w obu ciekach jest regulowany jazem w Antoniewie. Podczas wysokich stanów wody cały obszar tarasu zalewowego znajduje się pod wodą.

<u>Obszarowe źródła przeobrażeń</u>

Do czynników wpływających na jakość wód powierzchniowych należą uwarunkowania naturalne, takie jak warunki klimatyczne i hydrologiczne, czy zdolność samooczyszczania zbiorników wodnych oraz zanieczyszczenia antropogeniczne. Znaczną

część zanieczyszczeń trafiających do wód powierzchniowych stanowią zanieczyszczenia obszarowe. Źródłem tych zanieczyszczeń są przede wszystkim:

- rolnictwo, co wynika głównie z faktu stosowania nawozów sztucznych i naturalnych, a także środków ochrony roślin (obecnie w ilościach malejących),
- zmiany sieci hydrograficznej spowodowane melioracyjną przebudową koryt niewielkich cieków,
- osuszenie podmokłych terenów jako efekt melioracji.

4.4. KLIMAT

Na obszarze gminy Łabiszyn wyróżnić można dwa odmienne klimatycznie rejony, w przybliżeniu pokrywające się z rejonami przyrodniczymi (morfogenetycznymi): rejon pradoliny Noteci oraz rejon wysoczyznowy.

Rejon pradoliny Noteci - położony wg Gumińskiego w dzielnicy nadnoteckiej ma charakter przejściowy pomiędzy chłodniejszą dzielnicą pomorską i cieplejszą – środkową. Temperatury minimalne są tu nieco niższe niż na pozostałym terenie; dni z przymrozkami jest około 108; średni czas trwania pokrywy śnieżnej wynosi 38 – 50 dni, opady roczne wynoszą średnio 550 mm, a długość okresu wegetacyjnego waha się od 200 – 215 dni. Liczba przygruntowych przymrozków w pradolinie w miesiącach kwiecień – czerwiec jest większa niż na przylegającej wysoczyźnie o około 20 dni i temperatury maksymalne są również niższe, głównie wskutek straty ciepła w procesie parowania. Reasumując klimat jest tu bardziej wilgotny i nieco chłodniejszy. Na wyższych tarasach akumulacyjnych pradoliny, z reguły porośniętych lasami warunki klimatyczne są nieco lepsze – amplitudy temperatur są niższe, korzystniejsze są również warunki wilgotnościowe oraz słabsze wiatry.

Rejon wysoczyzny jest mało zróżnicowany klimatycznie; charakteryzuje się dobrymi warunkami solarnymi, termicznymi i wilgotnościowymi.

Specyficzny mikroklimat posiada Łabiszyn położony w dolinie Noteci. Duża wilgotność powietrza i intensywne parowanie , przy stosunkowo słabym przewietrzaniu doliny (układ doliny N-S, a przeważają wiatry z kierunków zachodnich) spotęgowanym zabudową powoduje obniżenie naturalnej wentylacji co jest szczególnie odczuwalne w okresie grzewczym.

4.5. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

4.5.1. STAN CZYSTOŚCI POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Monitoring powietrza

Na terenie Gminy Łabiszyn nie prowadzi się badań nad jakością powietrza. Poniżej przedstawiona została roczna ocena jakości powietrza atmosferycznego w województwie kujawsko – pomorskim za rok 2007 wykonana wg zasad określonych w art.89 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Pod pojęciem strefy kryją się aglomeracje o liczbie mieszkańców większej niż 250 tysięcy oraz obszary jednego lub więcej powiatów położonych na obszarze tego samego województwa, niewchodzących w skład aglomeracji. Gmina Łabiszyn zaliczona został do strefy mogileńsko-żnińskiej o powierzchni 1660 km^2 i liczbie ludności 116514 (wg stanu na dzień 30 IX 2007 r.)

Wynikiem oceny dla wszystkich substancji podlegających ocenie jest zaliczenie strefy do jednej z poniżej wymienionych klas:

- klasa A - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych;
- klasa B - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji;
- klasa C - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalne, poziomy docelowe, poziomy celów długoterminowych.

Cały obszar Powiatu żnińskiego zaliczony został do klasy A gdzie stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych;

Tabela 47. Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń oraz klasa łączna dla każdej strefy, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi

Nazwa strefy	Strefa	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy										Klasa łączna stref
		kryterium– poziom dopuszczalny						kryterium– poziom docelowy				
		dwutlenek siarki	dwutlenek azotu	pył zawieszony PM10	ołów	benzen	tlenek węgla	arsen	benzo(a)piren	kadm	nikiel	
strefa mogileńsko-żnińska	Powiat Żniński	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A

Źródło: WIOŚ Bydgoszcz

Klasyfikacja strefy mogileńsko-żnińskiej pod względem ochrony roślin także okazała się bardzo korzystna, dzięki czemu podobnie otrzymała ona klasę A. Tym samym nie ma konieczności sporządzania programu ochrony powietrza dla tej strefy pod względem ochrony roślin.

4.5.2. ŹRÓDŁA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Rozkład przestrzenny emisji zanieczyszczeń na terenie województwa kujawsko-pomorskiego jest nierównomierny. Zgodnie z danymi WIOŚ w Bydgoszczy z roku 2006 powiat żniński wyemitował 8% całkowitej emisji gazów w województwie oraz 6% ogólnej ilości pyłów.

Na jakość powietrza atmosferycznego na terenie gminy Łabiszyn wpływa przede wszystkim emisja niska z domów jednorodzinnych i zagród wiejskich a także transport. Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące emisji zanieczyszczeń w powiecie żnińskim.

TABELA 74. Rozkład emisji zanieczyszczeń w powiecie żnińskim w latach 2004-2006

Lata	**Emisja zanieczyszczeń w Mg/rok**		**Emisja zanieczyszczeń pyłowych w Mg/rok**		**Emisja zanieczyszczeń gazowych w Mg/rok**	
	pyłowych	gazowych	ze spalania paliw	przemysłowych	ze spalania paliw	przemysłowych
2004	378	4885	197	181	2012	2873
2005	359	4716	205	154	2182	2534
2006	353,7	5055,9	114,8	238,9	2578,8	2477,1

Źródło: WIOŚ Bydgoszcz

Obecnie aktualne decyzje na emisje gazów do powietrza posiadają następujące zakłady:

- Bydgoskie Zakłady Stomil zakład w Łabiszynie
- Firma „Mebel Łabiszyn
- Zakład Mięsny „Bekon”
- Kotłownia olejowa w Lubostroniu

4.6. KLIMAT AKUSTYCZNY

Rozpoznania stanu klimatu akustycznego środowiska i jego oceny dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Dopuszczalne wartości poziomu hałasu określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 lipca 2004 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 178. poz. 1841)

Klimat akustyczny terenów gminy, kształtowany jest przez stacjonarne i ruchome źródła hałasu (hałas komunikacyjny). Do źródeł stacjonarnych zaliczyć należy przede wszystkim obiekty i instalacje przemysłowe oraz place budowy. Duży udział w kształtowaniu ogólnego klimatu akustycznego ma również hałas pochodzący z miejsc publicznych takich jak centra handlowe, deptaki, skwery oraz inne miejsca zbiorowego nagromadzenia ludności.

Hałas przemysłowy ma charakter lokalny i jest zawsze związany z prowadzoną działalnością gospodarczą. Z uwagi na niewielkie uprzemysłowienie gminy źródeł hałasu przemysłowego jest niewiele.

Dużo większe znaczenie ma hałas komunikacyjny. Główne źródło emisji hałasu komunikacyjnego w Gminie stanowią drogi wojewódzkie jednak ruch pojazdów uznać należy za umiarkowany, a ewentualna uciążliwość akustyczna może pojawiać się sporadycznie w bezpośredniej bliskości głównych dróg

W Gminie Łabiszyn nie istnieje także problem hałasu transportowego powodowanego przez kolej gdyż nie funkcjonuje tutaj żadna czynna linia.

4.7. PROMIENIOWANIE NIEJONIZUJĄCE

W środowisku przyrodniczym istnieją pola elektromagnetyczne naturalne, których występowanie nie jest związane z działalnością człowieka oraz pola będące efektem tej działalności (sztuczne, antropogeniczne). Głównymi rodzajami źródeł sztucznych pól elektromagnetycznych występujących w środowisku są linie elektromagnetyczne, obiekty radiokomunikacyjne, w tym stacje nadawcze radiowe i telewizyjne, stacje bazowe telefonii komórkowych, urządzenia powszechnego użytku, takie jak kuchenki mikrofalowe, telefony bezprzewodowe, komputery, odbiorniki telewizyjne i inne. Ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska zostały wdrożone nowe regulacje dotyczące pól elektromagnetycznych, które ustawa definiuje jako pola elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz. Zgodnie z art. 123 ustawy, oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji jego zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, prowadzonego przez Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska .

Zgodnie z art. 121 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. Nr 62,poz. 627) ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez utrzymanie poziomów pół elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub, co najmniej na tych poziomach oraz na zmniejszaniu poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane. Obiektami promieniowania niejonizującego na terenie gminy według danych uzyskanych z raportów o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko są:

- linie elektroenergetyczne napowietrzne dla prądu przemiennego o napięciach znamionowych 110 kV, 220 kV i 400 kV
- na terenie gminy Łabiszyn zlokalizowane 5 stacji bazowych telefonii komórkowej: dwie w miejscowości Łabiszyn, oraz po jednej w miejscowościach; Zdziersko, Załachowo, Pszczółczyn.

4.8. PRZYRODA OŻYWIONA

4.8.1. LASY

Gmina Łabiszyn charakteryzuje się silnie rozwiniętą funkcją leśną. Lasy i grunty leśne zajmują w gminie obszar 5437, co stanowi 32,7 % jej powierzchni (wzrost w stosunku do roku 2004 o 89 ha) i przewyższa o blisko 4% średnią dla kraju i jest wręcz ewenementem wśród słabo zalesionych gmin Województwa Kujawsko Pomorskiego.

W ogromnej większości są to lasy państwowe; lasy prywatne i komunalne stanowią około 4 % ogólnej powierzchni lasów w gminie.

Tabela 48. Formy własności lasów na terenie Gminy Łabiszyn

Powierzchnia gruntów leśnych		
ogółem	ha	5 454,1
lasy ogółem	ha	5 330,2
grunty leśne publiczne ogółem	ha	5 210,2
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	ha	5 206,6
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	5 200,6
grunty leśne prywatne	ha	243,9
Powierzchnia gruntów nieleśnych zalesionych i przeznaczonych do zalesienia		
zalesienia ogółem	ha	3,0
zalesienia lasy publiczne ogółem	ha	1,0
zalesienia lasy publiczne Skarbu Państwa	ha	1,0
zalesienia lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	1,0
zalesienia lasy prywatne ogółem	ha	2,0
lesistość w %	%	31,90
LEŚNICTWO (POZA SKARBEM PAŃSTWA)		
Powierzchnia gruntów leśnych		
ogółem	ha	247,50
lasy ogółem	ha	247,50
grunty leśne prywatne ogółem	ha	243,90
grunty leśne prywatne osób fizycznych	ha	242,90
grunty leśne gminne ogółem	ha	3,60
grunty leśne gminne lasy ogółem	ha	3,60
Odnowienia i zalesienia		
ogółem		
ogółem	ha	2,5
lasy prywatne	ha	2,5
zalesienia		
ogółem	ha	2,0
lasy prywatne	ha	2,0
Pozyskiwanie drewna (grubizny)		
ogółem	m^3	105
lasy prywatne	m^3	105

Źródło: GUS – Bank Danych Regionalnych.

Lasy państwowe administrowane są głównie przez Nadleśnictwo Szubin (obręb leśny Łabiszyn), leśnictwa Drogosław, Gąbin, Jaktórka, Łabiszyn, Pszczółczyn i Załachowo. Niewielkie skrawki podlegają Nadleśnictwom Bydgoszcz i Solec Kujawski.

Największe skupisko lasów występuje w środkowo – zachodniej części gminy, pozostałe obszary leśne występują w okolicach Lubostronia, Ojrzanowa, w Górach Jabłowskich i w niewielkich enklawach w części północnej gminy.

Lasy na terenie gminy są zróżnicowane pod względem siedliskowym, co związane jest z zróżnicowaniem gleb i warunkami wilgotnościowymi. W części północnej, gdzie skałą macierzystą gleb są piaski akumulacji wodno-lodowcowej przeważają lasy iglaste, głównie sosnowe, rzadziej świerkowe, gdzieniegdzie lasy mieszane i olsy. W części południowej gminy, na nieco lepszych glebach spotkać można: bór mieszany świeży, lasy mieszane świeże, bory i lasy mieszane wilgotne oraz olsy. Z drzew liściastych występują tu brzozy, olcha , rzadziej dąb, buk i grab.

W najbliższych latach będzie następował wzrost powierzchni lasów prywatnych, wynikający z realizacji programu zwiększania lesistości. Zgodnie z Krajowym Programem Zwiększania Lesistości, opracowanym przez Ministra Środowiska, zaktualizowanym w maju 2003 r. jednostki samorządu terytorialnego (wojewódzkie i gminne) mają podjąć działania „zmierzające do opracowania określonych przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym" dokumentów planistycznych uwzględniających problematykę transferu gruntów z produkcji rolnej do funkcji leśnej,:

- strategii rozwoju województwa,
- planu zagospodarowania przestrzennego województwa,

oraz:

- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem zalesień gruntów porolnych.

4.8.2. ZIELEŃ URZĄDZONA

Mówiąc o zieleni urządzonej mówimy o zagospodarowanym terenie pod względem polepszenia środowiska przyrodniczego danego obszaru. Zagospodarowanie takie ma na celu:

- zapobieganie erozji,
- kształtowanie stosunków wodnych,
- poprawę mikroklimatu,
- poprawę estetyki krajobrazu.

Na terenie gminy znajduje się 6 parków wiejskich w miejscowościach: Smerzyn, Zdziersko, Łabiszyn, Obielewo, Jeżewo i Kąpie. Z reguły są to parki stare o niewielkiej powierzchni, często zaniedbane.Na szczególną uwagę zasługuje zabytkowy park wchodzący w skład zespołu pałacowego w Lubostroniu. Zajmuje on powierzchnie 28 ha. W parku znajdują się wspaniałe okazy drzew, niektóre rzadko u nas spotykane, w tym także kilka pomników przyrody. Na uwagę zasługuje również park „ Na wyspie" w Łabiszynie zlokalizowany w rozwidleniu Noteci w granicach administracyjnych miasta. Tworzą go skupiska zieleni łęgowej, jest lokalną ostoją awifauny.

Tabela 49. Tereny zieleni

Tereny zieleni	Pow [ha]	ilość
parki spacerowo - wypoczynkowe	9,7	1
zieleńce	4,5	3
zieleń uliczna	2,5	-
tereny zieleni osiedlowej	2,8	-
lasy gminne	3,6	-
cmentarze	4,7	-
Żywopłoty	648*	-
Nasadzenia drzewa	-	128
Nasadzenia krzewy	-	279
drzewa ubytki	-	6

Źródło: GUS – Bank Danych Regionalnych. * *(mb)*

Zieleń cmentarna stanowi uzupełnienie roślinności urządzonej, na terenie gminy znajduje się 16 obiektów cmentarnych których lista zawarta jest w załączniku 2

Na terenie Miasta Łabiszyn w roku 2007 nasadzono 128 drzew przy ubytku 6. Na terenie miasta istnieje ponadto 648 m.b. żywopłotów a park miejski zajmuje łącznie 9,7 ha h

4.8.3. PRZYCZYNY DEGRADACJI SZATY ROŚLINNEJ I PRZEOBRAŻEŃ FAUNY

Z uwagi na walory przyrodnicze terenu gminy, problemy ochrony środowiska przyrodniczego dotyczą wielu dziedzin życia gospodarczego człowieka. Do największych zagrożeń, które mają wpływ na kształtowanie się środowiska przyrodniczego należą:

- zauważalny od wielu lat obniżający się poziom wód gruntowych i powierzchniowych,
- pogorszenie się jakości wód,
- zatrucia wód gruntowych i powierzchniowych ściekami bytowymi i gnojowicą,
- kłusownictwo,
- rozbudowa zabudowy letniskowej,
- zagrożenie drzewostanów owadami,
- występowanie grzybów pasożytniczych,
- zagrożenia pożarami.

Głównym objawem degradacji środowiska przyrodniczego jest przekształcanie ekosystemów wodnych. Jest to wynikiem systematycznego obniżania się poziomu wód gruntowych i powierzchniowych na skutek zmian klimatycznych i niewłaściwego zmeliorowania terenu. W sytuacji obecnej najlepszym rozwiązaniem dla terenów, gdzie występują wahania zwierciadła wody jest zastosowanie tak zwanej małej retencji oraz ograniczenie stosowania melioracji odwadniających w większych obszarach.

4.8.4. FORMY OCHRONY PRZYRODY NA TERENIE GMINY

Na podstawie ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92 z 16 kwietnia 2004 r., poz. 880), za tereny chronione należy uznać parki narodowe, rezerwaty i parki krajobrazowe wraz z ich otulinami oraz obszary chronionego krajobrazu. Formę ochronną mogą mieć również niektóre pomniki przyrody, użytki ekologiczne, oraz obszary europejskiej sieci „Natura 2000”

Na terenie gminy Łabiszyn z form ochrony środowiska znajdują pomniki przyrody, użytki ekologiczne

4.8.4.1. POMNIKI PRZYRODY

Jedną z form ochrony przyrody stanowią pomniki przyrody objęte ochroną pomnikową, mogą to być elementy przyrody ożywionej (drzewa i grupy drzew, aleje) jak również elementy przyrody nieożywionej (np. głazy).Na terenie gminy Łabiszyn zarejestrowano jako pomniki przyrody 19 obiektów w tym 9 pojedynczych drzew, cztery aleje oraz kilka zespołów drzew w parkach , w tym największy w Lubostroniu. Ponadto na liście pomników przyrody są dwa głazy narzutowe.

Tabela 50. Pomniki przyrody istniejące na terenie Gminy Łabiszyn

Lp.	Pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne	Miejscowość	Ilość
1.	Dąb szypułkowy o obwodzie 290 cm	Jeżewo	1
2.	Aleja przydrożna modrzewi europejskich o obwodach od 110 do 160 cm	Lubostroń	69
3.	Aleja przydrożna lip drobnolistnych i szerokolistnych o obwodach od 90 do 520 cm	Lubostroń	80
4.	Lipa szerokolistna o obwodzie 415 cm	Łabiszyn	1
5.	Dąb szypułkowy o obwodzie 520 cm	Pszczółczyn	1
6.	Dąb szypułkowy o obwodzie 610 cm	Łabiszyn	1
7.	Lipy drobnolistne o obwodach 380, 370, 350, 340, 310 i 290 cm	Pszczółczyn	6
8.	Klon jawor o obwodzie 290 cm	Smerzyn	1
9.	Aleja przydrożna złożona z drzew w tym: - lipy drobnolistne o obwodach 180 do 480 cm - jesiony wyniosłe o obwodach 210, 190, 180 cm - klony zwyczajne o obwodach 180 do 280 cm - robinie grochodrzew o obwodach 140 do 280 cm - dęby szypułkowe o obwodach 30 i 220 cm	Smerzyn	 236 3 6 6 2
10.	Lipa drobnolistna o obwodzie 475 cm	Zdziersk	1
11.	Aleja śródleśna lip drobnolistnych o obwodach 251 do 533 cm	Lubostroń	12
12.	Buki zwyczajne o obwodach 340 i 320 cm Lipa drobnolistna o obwodzie 440 cm	Park wiejski w m. Obielewo	2 1
13.	Sosny zwyczajne o obwodach po 260 cm	Łabiszyn	2

14.	Dąb bezszypułkowy o obwodzie 530 cm	Pszczółczyn	1
15.	Drzewa rosnące w parku - Platany klonolistne o obwodach od 301 do 351 cm - Sosna czarna dwuwierzchołkowa o obwodach 240/288 - Modrzewie europejskie o obwodach od 242 do 316 cm - Buki zwyczajne o obwodach od 368 do 498 cm - Dęby szypułkowe o obwodach 290 do 356 cm - Iglicznia trójcieniowa o obwodzie 163 - Lipy drobnolistne o obwodach od 288 do 434 cm - Lipa drobnolistna dwuwierzchołkowa o obwodach 238/265 - Cis pospolity o obwodzie 120 cm - Klon zwyczajny o obwodzie 291 cm - Klony zwyczajne wielowierzchołkowe o obwodach 454 i 483 cm - Świerki pospolite o obwodach 216 i 264 cm - Chojna kanadyjska o obwodzie 165 cm - Sosna zwyczajna o obwodzie 208 cm	Park pałacu Lubostroniu	3 1 3 5 3 1 9 1 1 1 2 2 1 1
16.	Sosna zwyczajna o obwodzie 180 cm	Nowe Dąbie	1
17.	Lipa drobnolistna o obwodzie 405 cm	Łabiszyn	1
18.	Głaz narzutowy o obwodzie 1150 cm	Lubostroń	1
19.	Głaz narzutowy o obwodzie 520 cm	Lubostroń	1

Źródło: Urząd Miejski w Łabiszynie, Stan na 2008

4.8.4.2. UŻYTKI EKOLOGICZNE

Użytki ekologiczne spełniają dwie ważne funkcje w krajobrazie: biocenotyczną i fizjocenotyczną. Stanowią ostoję wielu roślin naczyniowych, w tym chronionych i zagrożonych, np. storczyków i rosiczki. Są miejscem bytowania i żerowania dla zwierząt. Wiele z użytków cechuje wysoka wartość krajobrazowa. Wpływają też bardzo wyraźnie na zwiększenie bioróżnorodności. Na terenie Gminy Łabiszyn decyzją Wojewody utworzono trzy użytki ekologiczne o łącznej pow. 21,52 ha (Rozp. Woj. 364/94 nr rej 130 z dnia 30.12.94).

Lp	Położenie	Rodzaj i sposób użytkowania
1	Obręb leśny Łabiszyn, leśnictwo Drogosław, oddz. pododdz. 67y, Nr ew. działki 67/5LP, obręb ewidencyjny: Obórznia,	Zarastające bagno o powierzchni 1,55 ha, rodzaj użytkowania: las ochronny,
2	Obręb leśny Łabiszyn, leśnictwo Gąbin, oddz. pododdz. 269j, Nr ew. działki 269/2LP, obręb ewidencyjny: Obórznia,	Bagno o powierzchni 0,38 ha, rodzaj użytkowania: obszar ochrony ekologicznej,
3	Obręb leśny Łabiszyn, leśnictwo Gąbin , oddz. pododdz. 280 a,b,c,d i 279 h Nr ew. działek 279/1LP 280/1LP, obręb ewidencyjny: Obórznia,	Zarastające jezioro wraz z otaczającymi je bagnami o pow. 19,59 ha, rodzaj użytkowania: las ochronny,

W stosunku do użytków ekologicznych zabrania się:

- niszczenia, uszkadzania lub przekształcania obszaru;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- uszkadzania i zanieczyszczania gleby;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt a także minerałów i bursztynu;
- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- zbioru, niszczenia, uszkadzania roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;
- umieszczania tablic reklamowych.

4.8.4.3. REZERWATY

Na terenie gminy znajduje się Rezerwat przyrody „Ostrów Pszczółczyński” o powierzchni 16,8 ha, utworzony 16.09.1974 r . Ochroną prawna jest tu objęty fragment lasu liściastego o charakterze naturalnym – grąd niski dębowo-grabowy z dużym udziałem lipy szerokolistnej oraz łęg olszowy z olszą czarną i lipą szerokolistną. W runie występują gatunki chronione: wawrzynek wilcze łyko i bluszcz pospolity Jest tutaj ponadto stanowisko bardzo rzadkiego i chronionego gatunku – czosnku niedźwiedziego.

4.9. WSKAŹNIKOWA OCENA ROZWOJU GMINY

W poniższej tabeli zaprezentowano wskaźniki charakteryzujące gminę Łabiszyn pod względem stanu i jakości środowiska przyrodniczego. Dobrano je w sposób, który ma zapewnić obiektywną i łatwą ocenę zmian środowiskowych, jakie zaszły na terenie gminy na przestrzeni 4 ostatnich lat z uwzględnieniem pozytywnych i negatywnych tendencji.

Tabela 51. Wskaźniki środowiskowe i zrównoważonego rozwoju gminy

Oceniany element	Wskaźnik	Jednostka miary	POŚ i PGO 2004-2007	POS i PGO 2008-2011
1	**2**	**3**	**4**	**5**
Infrastruktura				
Zaopatrzenie w wodę	Całkowita długość sieci wodociągowej (bez przyłączy)	km	121,4	143,5
	Długość sieci wodociągowej wykonanej z rur azbestowych	km	b.d.	7,8
	Liczba przyłączy wodociągowych	szt.	1354	1434
	Liczba mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej	osób: ter. miasta ter. gminy ogółem	 4218 3383 7601	 4570 4166 8736
	STOPIEŃ ZWODOCIĄGOWANIA GMINY liczba mieszkańców zaopatrywanych w wodę z sieci wodociągowej w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców w %	% teren miasta teren gminy ogółem dla mig	 95,4 70 82,1	 100 80,3 89,5
	Wskaźnik zużycia wody na potrzeby komunalne (pobór na potrzeby bytowe mieszkańców)	tys. m^3/rok m^3/d	405,4 1110,7	342,1 937,3
	Wskaźnik zużycia wody na 1 mieszkańca na dobę	m^3/osoba/d	146	121
Odprowadzanie ścieków	Całkowita długość sieci kanalizacyjnej (bez przyłączy)	km	13,4	13,4
	Liczba przyłączy kanalizacyjnych	szt.	265	273
	Liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej	osób: ter. miasta ter. Gminy ogółem	 2473 774 3246	 2514 803 3317
	STOPIEŃ SKANALIZOWANIA GMINY liczba mieszkańców odprowadzających ścieki do kanalizacji zbiorczej w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców w %	% teren miasta teren gminy ogółem dla mig	 55,9 16 35,1	 56,8 16 35,3
	Liczba zbiorników bezodpływowych zewidencjonowanych na terenie gminy	szt.	b.d.	b.d.

	Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	szt	b.d.	9
Oczyszczanie ścieków	Ilość ścieków dopływająca do oczyszczalni (ogółem)	dam^3/rok	173,3	173,4
	Ilość ścieków oczyszczona w oczyszczalni komunalnej (ogółem)	dam^3/rok	173,3	173,4
	Ilość osadów ściekowych wyprodukowanych na oczyszczalni w ciągu roku	Mg/rok	128	132
Stacje bazowe telefonii komórkowej i linii radiowych	Ilość stacji na terenie gminy	szt.	3	5
Czysta energia	Ilość źródeł energii odnawialnej	szt.	3	3
Kotłownie węglowe	Ilość kotłowni węglowych	szt.	3	1
Gazyfikacja	Liczba odbiorców indywidualnych		1295	1321
Zużycie prądu	Zużycie prądu na mieszkańca	kWh	b.d.	1 913
Zasoby środowiska przyrodniczego				
Rzeźba terenu i budowa geologiczna	Zasoby geologiczne – powierzchnia złóż	ha	81,4	44
Wody podziemne	Jakość wód ujmowanych	Klasa jakości	bd	II
Wody powierzchniowe	Jakość cieków wodnych	Klasa czystości wód	bd	b.d.
	Ilość jezior z ustaloną klasą czystości (przeprowadzone badania)	szt.	0	0
	Ilość przebadanych kąpielisk (sezon turystyczny maj – wrzesień)	szt.	1	1
	Udział użytków rolnych w całkowitej powierzchni gminy	%	60,4	60,65
Powietrze atmosferyczne	Klasyfikacja strefy	klasa	A	A
Środowisko akustyczne	Ilość pozwoleń na emisję hałasu	szt.	0	0
Ochrona przyrody	Liczba pomników przyrody	szt.	18	19
	Użytki ekologiczne	szt.	3	3
Lasy	Zalesiona powierzchnia	%	32,04	32,7

Źródło: Dane z poprzednich i aktualnych opracowań POŚ i PGO

5. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

5.1. WPROWADZENIE

We wcześniejszych rozdziałach przeprowadzono analizę stanu środowiska oraz uwarunkowań społeczno - gospodarczych na terenie Gminy Łabiszyn. Szczegółowo omówiono poszczególne elementy środowiska, towarzyszące im zagrożenia. Konsekwencją dokonanej analizy i zidentyfikowanych zagrożeń jest podjęcie działań zmierzających do naprawy niekorzystnego stanu środowiska.

W celu realizacji przyjętego założenia konieczne jest zastosowanie głównych zasad polityki ekologicznej w odniesieniu do poszczególnych elementów środowiska. Wymaga to wyznaczenia:

- celów ekologicznych - cel po osiągnięciu którego, ma nastąpić poprawa danego elementu środowiska stanowiący ostateczny efekt podejmowanych kierunków działań (a w ramach kierunków działań - zadań ekologicznych);
- kierunków działań – kierunki służące do osiągnięcia wyznaczonych celów ekologicznych;
- zadań ekologicznych - konkretne przedsięwzięcia prowadzące do realizacji wyznaczonych kierunków działań w ramach danego celu ekologicznego. Poprzez realizację zadań ekologicznych można będzie osiągnąć wymierną poprawę środowiska przyrodniczego, mierzoną za pomocą wskaźników środowiskowych (mierników realizacji).

Cele, zadania, limity i okresy ich uzyskania wynikają przede wszystkim z opracowanych i zatwierdzonych dokumentów, takich jak:

- Polityka ekologiczna państwa na lata 2007-2010, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014 oraz na lata 2012-2015;
- Programu Ochrony Środowiska z planem gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2007-2010 z perspektywą na lata 2011-2014.;
- Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego;
- Program Ochrony Środowiska z Planem Gospodarki Odpadami dla Powiatu Żnińskiego na lata 2008 – 2011, z perspektywą na lata 2012 – 2015 oraz Powiatowy Program Usuwania Azbestu".
- Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Łabiszyn, wraz z Planem Gospodarki Odpadami na lata 2004-2007 z perspektywą na lata 2008-2011;

- Strategia Zrównoważonego Rozwoju na lata 2006-2013

Program Ochrony Środowiska dla gminy Łabiszyn oparty więc został o postanowienia wyżej wymienionych dokumentów oraz o postanowienia wynikające z dokumentów planistycznych, koncepcji i innych opracowań lokalnych, z uwzględnieniem wymogów wynikających z obowiązujących przepisów.

5.2. CELE, KIERUNKI I ZADANIA DO REALIZACJI W RAMACH PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY

Poniżej przedstawiono cele i kierunki działań dla Gminy Łabiszyn w odniesieniu do poszczególnych elementów środowiska. Ich realizacja złoży się na wypełnianie zadań określonych w Polityce Ekologicznej Państwa oraz Programie Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko - Pomorskiego oraz Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu , co powinno prowadzić do zrównoważonego rozwoju gminy. Osiągnięcie określonego celu w ramach wyznaczonych kierunków działań, powinno być realizowane za pomocą konkretnych zadań ekologicznych, które określono szczegółowo w harmonogramie realizacyjnym Programu Ochrony Środowiska.

5.3. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej prowadzi do polepszenia standardu życia mieszkańców gminy. Niemniej jednak wprowadzanie takiej infrastruktury do środowiska prowadzić może do jego dewastacji i zubożenia. Dodatkowo nieprawidłowo prowadzona gospodarka ściekowa może stać się źródłem poważnych lokalnych zagrożeń środowiska przyrodniczego gminy.

Uwzględniając konieczność ochrony zasobów przyrodniczych oraz zagrożenia wynikające z nieprawidłowej gospodarki wodno-ściekowej określono cel ekologiczny: modernizacja i rozbudowa infrastruktury dla zapewnienia lepszej ochrony środowiska oraz poprawy warunków życia mieszkańców.

Dla osiągnięcia w/w celu, według wytycznych określono dwa ogólne kierunki działań ekologicznych:

- Zaopatrzenie w wodę;
- Gospodarka ściekowa.

5.4. ZASOBY PRZYRODNICZE

Ochrona zasobów przyrody ma prowadzić do zachowania istniejącego stanu (różnorodności gatunkowej) oraz prawidłowego wykorzystania jej zasobów, jak również przywracania do stanu właściwego. Tak podjęty cel ochrony stworzy warunki do jak najlepszego rozwoju poszczególnych elementów przyrodniczych, co w wymiernym skutku spowoduje wzrost atrakcyjności gminy.

Uwzględniając konieczność ochrony zasobów przyrodniczych określono cel ekologiczny: zachowanie, właściwe wykorzystanie oraz odnawianie i przywracanie do stanu właściwego składników przyrody, w szczególności ekosystemów zachowanych w stanie naturalnym lub zbliżonym do naturalnego. Dla osiągnięcia w/w celu, określono następujące kierunki działań ekologicznych:

- Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych;
- Integracja aspektów ekologicznych z planowaniem przestrzennym;
- Poprawa różnorodności biologicznej i krajobrazowej;
- Ochrona lasów;
- Zwiększanie lesistości gminy;
- Edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie ochrony przyrody.

5.5. POWIERZCHNIA ZIEMI

Podstawowym działaniem proekologicznym w zakresie ochrony powierzchni ziemi jest zapewnienie racjonalnego sposobu pozyskiwania surowców naturalnych.

Uwzględniając to założenie określony został cel ekologiczny:

Ograniczenie przekształceń ziemi w wyniku eksploatacji kopalin oraz zmniejszenie uciążliwości związanych z istnieniem zdegradowanego nieużytku.

Dla osiągnięcia w/w celu określono następujące kierunki działań ekologicznych:

- Racjonalne pozyskiwanie kopalin,
- Rekultywacja terenów zdegradowanych,
- Monitoring występowania "dzikich" miejsc eksploatacji kopalin.

5.6. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności kształtowanie i ochrona zasobów wodnych oraz korzystanie z wód reguluje ustawa Prawo Wodne. Zakłada ona gospodarowanie wodami uwzględniającą zasadę wspólnych interesów i powinna być realizowana przez współpracę administracji publicznej użytkowników wód i przedstawicieli lokalnych społeczności.

Uwzględniając założenia ochrony zasobów wodnych określono cel ekologiczny:

Zapewnienie wystarczającej ilości wody o odpowiedniej jakości użytkowej oraz ochrona przed powodzią.

Dla osiągnięcia w/w celu określono kierunki działań ekologicznych:

- Zarządzanie zasobami wodnymi,
- Utrzymanie gminnych ujęć wody w odpowiednim stanie oraz ich modernizacja;
- Ochrona zasobów wodnych,
- Ochrona przeciwpowodziowa,

5.7. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

Zgodnie z przepisami polskiego prawa ochrona powietrza polega na zapobieganiu powstawaniu zanieczyszczeń, ograniczaniu lub eliminowaniu wprowadzonych do powietrza pyłów i gazów zanieczyszczających w celu zmniejszenia stężeń do dopuszczalnego poziomu lub utrzymania ich na poziomie dopuszczalnych wielkości. Uwzględniając założenia ochrony powietrza określono cel ekologiczny: Utrzymanie standardów jakości powietrza, redukcja emisji pyłów i gazów.W celu osiągnięcia w/w celu określono kierunki działań ekologicznych:

- Ograniczenie emisji do powietrza ze źródeł komunalnych i technologicznych;
- Ograniczenie emisji w sektorze mieszkalnictwa;
- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych.

5.8. HAŁAS

Zgodnie z Prawem Ochrony Środowiska (Dział V, art. 112), „ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, między innymi poprzez utrzymanie hałasu poniżej poziomu dopuszczalnego lub, co najmniej na tym poziomie oraz przez zmniejszenie poziomu hałasu, co najmniej do dopuszczalnego, w przypadku, gdy jest on dotrzymany". Polityka Ekologiczna Państwa zakłada ograniczenie do roku 2011 hałasu na obszarach miejskich wokół terenów przemysłowych oraz głównych dróg i szlaków kolejowych do poziomu równoważnego nie przekraczającego w porze nocnej 55 dB.

Uwzględniając założenia ochrony przed hałasem określono cel ekologiczny:

- Zminimalizowanie uciążliwego hałasu i utrzymanie jak najlepszej jakości stanu akustycznego środowiska.

W celu osiągnięcia w/w celu określono kierunki działań ekologicznych:

- Ochrona przed hałasem komunikacyjnym,
- Ochrona przed hałasem przemysłowym.

5.9. POLA ELEKTROMAGNETYCZNE

Poziom promieniowania niejonizującego jest jednym z czynników wpływających na jakość życia człowieka. Podstawowa zasada ochrony przed polami elektromagnetycznymi została zapisana w art. 121 Prawa Ochrony Środowiska. Zgodnie z tą zasadą ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub, co najmniej na tych poziomach oraz na zmniejszaniu poziomów pól elektromagnetycznych, co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Uwzględniając założenia ochrony przed promieniowaniem określono cel ekologiczny: Ochrona mieszkańców przed polami elektromagnetycznymi.

W celu osiągnięcia w/w celu określono kierunki działań ekologicznych:

- Inwentaryzacja źródeł pól elektromagnetycznych;
- Preferowanie małokonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego.

5.10. RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW NATURALNYCH

Racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi jest jednym z podstawowych warunków zrównoważonego rozwoju. Uwzględniając to założenie określony został cel ekologiczny: Racjonalizacja zużycia energii, surowców i materiałów oraz wzrost udziału zasobów odnawialnych. W celu osiągnięcia w/w celu określono kierunki działań ekologicznych:

- Racjonalizacja użytkowania wody;
- Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji;
- Zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

Podsumowanie

Zmniejszenie zużycia wody, materiałów i energii oraz wykorzystywanie surowców wtórnych jest bardzo racjonalnym podejściem w dziedzinie poprawy ekonomiki produkcji. Zmniejszy się przez to presja na środowisko, zmniejszeniu ulegną opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska, zmniejszą się także koszty energii i surowców stosowanych w produkcji.

Realizacja powyżej scharakteryzowanego celu ekologicznego zależy przede wszystkim od działań podejmowanych przez lokalne przedsiębiorstwa i energetykę zawodową, a także przez sferę komunalną. Gmina Łabiszyn, mając jednak na uwadze konieczność osiągnięcia założonych limitów powinna uczestniczyć w doskonaleniu organizacji rynku energii, promowaniu energooszczędnych maszyn i urządzeń, stymulowaniu rozszerzenia zakresu inwestycji termoizolacyjnych współpracując i współdziałając z jednostkami samorządowymi wyższego szczebla jak i organizacjami branżowymi.

5.11. EDUKACJA EKOLOGICZNA

Edukacja ekologiczna znalazła swoją rangę zarówno w Konstytucji RP (art. 5 i 74) jak i sektorowych uregulowaniach prawnych, przede wszystkim w ustawach Prawo Ochrony Środowiska, o Ochronie Przyrody i w Ustawie o Systemie Oświaty. Istotne znaczenie dla edukacji ekologicznej wynika również z podpisanych przez Polskę dokumentów międzynarodowych przede wszystkim Agendy 21. W wyniku realizacji ustaleń Agendy 21 przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Ministerstwo Ochrony Środowiska Zasobów

Naturalnych i Leśnictwa, powstał w 2000 roku dokument pn. Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej (NSEE).

Cele zawarte w Strategii Edukacji Ekologicznej i przełożone na konkretne zadania, ujęte zostały w Narodowym Programie Edukacji Ekologicznej (2000/2001). Gminny program edukacji ekologicznej powinien określać główny cel NSEE:

Uwzględniając to założenie określony został cel ekologiczny: Upowszechnienie idei ekorozwoju we wszystkich sferach życia oraz wdrożenie edukacji ekologicznej jako edukacji interdyscyplinarnej.

W celu osiągnięcia w/w celu określono kierunki działań ekologicznych:

Kształtowanie pełnej świadomości i budzenie zainteresowań społeczeństwa gminy wzajemnie powiązanymi kwestiami ekonomicznymi, społecznymi, politycznymi i ekonomicznymi poprzez stworzenie lokalnych mechanizmów pozwalających sprostać wyzwaniom związanym z wdrażaniem idei i zasad zrównoważonego rozwoju;

Kształtowanie w społeczeństwie poczucia odpowiedzialności za stan i potrzebę ochrony środowiska przyrodniczego.

5.12. „GORĄCE PUNKTY" I PRZECIWDZIAŁANIE POWAŻNYM AWARIOM

Jednym z celów polityki ochrony środowiska jest minimalizacja wpływu na środowisko oraz eliminacja ryzyka dla zdrowia ludzi w miejscach największego oddziaływania na środowisko i zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego lub biologicznego, w tzw. „gorących punktach”.

Cel ten łączy działania z zakresu ochrony różnych elementów środowiska. Z tego względu kierunki działań służące do jego osiągnięcia skupiają się na przyczynach i ewentualnych skutkach ich powstawania.

5.13. . STRATEGIA REALIZACJI PRZYJĘTYCH CELÓW

Wyznaczone cele ekologiczne, a w ich ramach kierunki działań, jakie należy podjąć w zakresie ochrony środowiska na terenie gminy, stanowią podstawę dla realizacji konkretnych zadań ekologicznych na przestrzeni kilkunastu lat. Zadania zostały wyznaczone na podstawie analizy stanu środowiska przyrodniczego na terenie powiatu, przewidywanych kierunków rozwoju oraz informacji w zakresie planowanych inwestycji (dziedzina ochrony środowiska), które przekazane zostały przez Urząd Miejski w Łabiszynie oraz instytucje obligatoryjnie zajmujące się ochroną środowiska na obszarze gminy. Z uwagi na szeroki

zakres przedsięwzięć koniecznym do osiągnięcia wyznaczonych celów, spośród wszystkich zadań ekologicznych wybrano pewną grupę zadań, którą należy realizować w pierwszej kolejności. Ich zestawienie stanowi krótkookresowy harmonogram - plan operacyjny Programu Ochrony Środowiska na lata 2008 - 2011 zawarty w rozdziale VI.

Część pozostałych zadań ekologicznych będzie realizowana w okresie długoterminowym w ramach długookresowego harmonogramu - planu operacyjnego Programu Ochrony Środowiska na lata 2012-2015.

W harmonogramach realizacyjnych zestawiono cele i zadania ekologiczne dla gminy w odniesieniu do poszczególnych elementów środowiska.

6. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ EKOLOGICZNYCH

W harmonogramach realizacyjnych przygotowanych dla gminy Łabiszyn, poszczególnym celom strategicznym, w ramach wyznaczonych kierunków działań, przyporządkowano konkretne zadania z określeniem czasu ich realizacji i instytucje, które powinny je realizować lub współrealizować. Z uwagi na specyfikę niektórych zadań np. edukacja ekologiczna, czy zadania kontrolne będą one realizowane zarówno w ramach harmonogramu krótko i długoterminowego (m.in. jako zadania ciągłe).

W ramach wyznaczonych harmonogramów realizacyjnych, zadania podzielono na zadania własne gminy i zadania koordynowane.

- zadania własne gminy - przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy;
- zadania koordynowane - pozostałe zadania związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie powiatu, ale podległych bezpośrednio organom powiatowym, wojewódzkim, bądź centralnym;

Proces zarządzania środowiskiem spoczywa na władzach lokalnych. Mając na uwadze spójność koordynacji działań pomiędzy poszczególnymi szczeblami władz samorządowych i rządowych, a także współpracę z pozostałymi partnerami, zarządzanie środowiskiem gminy przy pomocy Programu Ochrony Środowiska wymagać będzie ustalenia roli i zakresu działania poszczególnych podmiotów zaangażowanych w jego realizację, struktury organizacji Programu oraz systemu monitoringu.

Władze Gminy pełnią w odniesieniu do Programu kilka funkcji. Jedną z ważniejszych jest funkcja regulacyjna, na którą składają się akty prawa lokalnego - uchwały oraz decyzje administracyjne związane odpowiednio z określonymi obszarami zagadnień środowiskowych. Władze pełnią również funkcje wykonawcze (zadania wynikające z ustaw) i kontrolne. Pożądane jest, aby władze gminy pełniły również funkcje wspierające dla podmiotów zaangażowanych w rozwój gminy oraz funkcje kreujące działania ukierunkowane na poprawę środowiska przyrodniczego.

Do podstawowych instrumentów prawnych odnoszących się do zagadnień ochrony środowiska należą: standardy i normy środowiskowe, pozwolenia i odpowiedzialność

administracyjna, karna i cywilna. Głównymi instrumentami finansowymi są opłaty ekologiczne, kary, fundusze celowe, ulgi podatkowe. Wśród instrumentów o charakterze społecznym wyróżniamy dostęp do informacji, komunikację społeczną, edukację i promocję ekologiczną.

GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Cel ekologiczny: ***modernizacja i rozbudowa infrastruktury wodno-ściekowej dla zapewnienia lepszej ochrony środowiska oraz poprawy warunków życia mieszkańców.***

Kierunek działania: **Zaopatrzenie w wodę.**						
1.	Zadanie	**Modernizacja i renowacja ujęć komunalnych i stacji uzdatniania wody zgodnie z Wieloletnim Planem Inwestycyjnym modernizacji i rozbudowy urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych oraz Wieloletnim Planem Inwestycyjnym dla Gminy Łabiszyn (Uchwała nr XX/152/08 Rady Miejskiej w Łabiszynie z dnia 5 listopada 2008 r.).**				
	Jednostka realizująca	Gmina Łabiszyn, ZWiK Łabiszyn				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne i Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty inwestycyjne zgodne z planami inwestycyjnymi jednostek realizujących.				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących, inne środki finansowe.				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Jakość wody ujmowanej i dostarczanej siecią wodociągową, obniżenie energochłonności urządzeń, poprawa zabezpieczenia stref ochrony bezpośredniej ujęć.				
2.	Zadanie	**Sukcesywna wymiana i renowacja wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej w tym sieci z rur azbestowo-cementowych. zgodnie z Wieloletnim Planem Inwestycyjnym modernizacji i rozbudowy urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych oraz Wieloletnim Planem Inwestycyjnym dla Gminy Łabiszyn (Uchwała nr XX/152/08 Rady Miejskiej w Łabiszynie z dnia 5 listopada 2008 r.).**				
	Jednostka realizująca	Gmina Łabiszyn, ZWiK Łabiszyn				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne i Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty inwestycyjne zgodne z planami inwestycyjnymi jednostek realizujących.				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących, inne środki finansowe.				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Długość zmodernizowanej sieci, jakość wody w wodociągach, zmniejszenie strat wody na sieci.				

3.	Zadanie	**Sukcesywna rozbudowa sieci wodociągowej na nowo powstałych osiedlach, terenach przemysłowych, terenach objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego oraz terenach, dla których wydano decyzję o warunkach zabudowy i zagospodarowania przestrzennego.**				
	Jednostka realizująca	Gmina Łabiszyn, ZWiK Łabiszyn				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne i Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty inwestycyjne zgodne z planami inwestycyjnymi jednostek realizujących.				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących, inne środki finansowe.				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	długość sieci wodociągowej, liczba mieszkańców podłączonych,				

Kierunek działania: **Gospodarka ściekowa.**						
1.	Zadanie	**Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami, przepompowniami ścieków i rurociągami tłocznymi. zgodnie z Wieloletnim Planem Inwestycyjnym modernizacji i rozbudowy urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych oraz Wieloletnim Planem Inwestycyjnym dla Gminy Łabiszyn (Uchwała nr XX/152/08 Rady Miejskiej w Łabiszynie z dnia 5 listopada 2008 r.).**				
	Jednostka realizująca	Gmina Łabiszyn, ZWiK Łabiszyn				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne i Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty inwestycyjne zgodne z planami inwestycyjnymi jednostek realizujących.				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących, inne środki finansowe.				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Długość wybudowanej sieci, liczba mieszkańców podłączonych do sieci.				
2.	Zadanie	**Sukcesywna rozbudowa sieci kanalizacyjnej na nowo powstałych osiedlach, terenach objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego oraz terenach, dla których wydano decyzję o warunkach zabudowy i zagospodarowania przestrzennego.**				
	Jednostka realizująca	Gmina Łabiszyn, ZWiK Łabiszyn				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne i Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty inwestycyjne zgodne z planami inwestycyjnymi jednostek realizujących.				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących, inne środki finansowe.				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Długość wybudowanej sieci, liczba mieszkańców podłączonych do sieci.				

3.	Zadanie	**Sukcesywna modernizacja sieci kanalizacyjnej oraz przepompowni sieciowych w miarę zaistniałych potrzeb.**				
	Jednostka realizująca	ZWiK Łabiszyn				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty inwestycyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostki				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	długość i rodzaj zmodernizowanej sieci.				
4.	Zadanie	**Sukcesywna modernizacja istniejącej (rozdział sieci ogólnospławnej na odrębną sieć sanitarną i deszczową) i budowa nowej sieci kanalizacji deszczowej wraz z urządzeniami podczyszczającymi – Wyposażenie sieci wód opadowych w odpowiednie urządzenia neutralizujące przed odprowadzeniem tych wód do wód powierzchniowych.**				
	Jednostka realizująca	Gmina Łabiszyn, ZWiK Łabiszyn				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne i Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty inwestycyjne zgodne z planami inwestycyjnymi jednostek realizujących.				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących, inne środki finansowe.				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	długość i rodzaj zmodernizowanej i wybudowanej sieci. Jakość wód opadowych odprowadzanych do odbiorników, stan czystości odbiorników.				
5.	Zadanie	**Zapewnienie oczyszczania ścieków zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnym – eksploatacja i modernizacja urządzeń na oczyszczalni ścieków w Łabiszynie.**				
	Jednostka realizująca	ZWiK Łabiszyn				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty inwestycyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostki realizującej				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Jakość ścieków odprowadzanych do środowiska wodnego, jakość osadów ściekowych, obniżenie energochłonności urządzeń, sprawność procesów oczyszczania.				

6.	Zadanie	**Pełne zewidencjonowanie zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zintensyfikowanie ich kontroli technicznej oraz częstotliwości opróżniania.**				
	Jednostka realizująca	Gmina Łabiszyn				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty administracyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne gminy, GFOŚiGW				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Ilość zewidencjonowanych i skontrolowanych zbiorników oraz oczyszczalni przydomowych.				
7.	Zadanie	**Budowa oczyszczalni przyzagrodowych na terenach, gdzie budowa sieci kanalizacji sanitarnej jest nieopłacalna z przyczyn ekonomicznych, bądź bardzo trudna do realizacji ze względów technicznych.**				
	Jednostka realizująca	Indywidualni użytkownicy (właściciele gospodarstw)				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszt jednej oczyszczalni ok. 10 000 zł.				
	Źródła finansowania	Środki osób prywatnych, fundusze, dotacje, kredyty, pożyczki				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Ilość przydomowych oczyszczalni ścieków				
8.	Zadanie	**Przeprowadzenie akcji edukacyjnej dotyczącej prowadzenia indywidualnej gospodarki ściekowej: podstaw prawnych, rozwiązań technicznych, praw i obowiązków właścicieli posesji itp.**				
	Jednostka realizująca	Gmina Łabiszyn				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty inwestycyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne gminy, GFOŚiGW				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Poprawa świadomości ekologicznej mieszkańców, zmniejszenie ilości złego oddziaływania na środowisko.				

ZASOBY PRZYRODNICZE

Cel ekologiczny: ***zachowanie, właściwe wykorzystanie oraz odnawianie i przywracanie do stanu właściwego składników przyrody, w szczególności ekosystemów zachowanych w stanie naturalnym lub zbliżonym do naturalnego.***

Kierunek działania: **Ochrona i utrzymanie zasobów przyrody.**

1.	Zadanie	**Rewitalizacja parku „Na Łabiszyńskiej wyspie”**				
	Jednostka realizująca	Gmina				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
			100 tys.	163 608 PLN		
	Koszty realizacji	263 608 PLN				
	Źródła finansowania	Środki własne gminy, PROW, środki pozabudżetowe				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Polepszenie przestrzeni publicznej				
2.	Zadanie	**Przygotowanie planu zabiegów konserwacyjnych i pielęgnacyjnych parków podworskich i pomników przyrody;**				
	Jednostka realizująca	Wojewódzki Konserwator Zabytków, Właściciele nieruchomości, Gmina.				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne i koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	koszty realizacyjne				
	Źródła finansowania	środki własne realizujących zadanie.				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Opracowanie planu				
3.	Zadanie	**Bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych oraz zieleni wiejskiej i miejskiej**				
	Jednostka realizująca	Wojewódzki Konserwator Przyrody, Gmina.				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne i Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty zależne od podjętych działań				
	Źródła finansowania	Środki własne gminy, GFOŚiGW, Środki własne jednostek realizujących.				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Ilość podjętych działań				

Kierunek działania: **Integracja aspektów ekologicznych z planowaniem przestrzennym.**

1.	Zadanie	**Opracowanie Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego** wg Wieloletniego planu inwestycyjnego Gminy Łabiszyn na lata 2008-2013				
	Jednostka realizująca	Gmina				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
				60 tys.	50 tys.	
	Koszty realizacji	110 tys.				
	Źródła finansowania	Środki własne gminy				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Realizacja zadania				
2.	Zadanie	**Lokalizacja obiektów rekreacyjnych i turystycznych podporządkowana wymogom ochrony środowiska przyrodniczego.** **1. Remont kortu tenisowego** **2. Budowa obiektu kubaturowego przy stadionie** wg Wieloletniego planu inwestycyjnego Gminy Łabiszyn na lata 2008-2013				
	Jednostka realizująca	Gmina				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	1.					150 tys
	2.				260 tys	
	Koszty realizacji	koszty inwestycyjne.				
	Źródła finansowania	Środki własne gminy, środki UE, inne środki finansowe.				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	realizacja zadań.				
3.	Zadanie	**Kontrola przestrzegania przepisów o ochronie przyrody w trakcie gospodarczego wykorzystywania jej zasobów**				
	Jednostka realizująca	Starostwo Powiatowe				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Brak danych kosztowych				
	Źródła finansowania	PFOŚiGW, WFOŚiGW				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Realizacja zadania				

Kierunek działania: **Poprawa różnorodności biologicznej i krajobrazowej**						
1.	Zadanie	**Przeciwdziałanie wypalaniu traw (kontrola, edukowanie społeczeństwa, nakładanie kar)**				
	Jednostka realizująca	Gmina, Policja, Straż,				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne i koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Brak danych kosztowych				
	Źródła finansowania	Środki własne gminy, GFOŚiGW				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Ilość interwencji				
2.	Zadanie	**Zalesianie gruntów ornych o niskiej użyteczności gleb, wprowadzenie zadrzewień śródpolnych na terenach rolniczych**				
	Jednostka realizująca	Starostwo, Gmina, Nadleśnictwo, Właściciele gruntów				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne i koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Brak danych kosztowych				
	Źródła finansowania	Budżet Państwa, Fundusze pomocowe, Fundusz leśny, Środki własne właścicieli gruntów, Budżet gminy i budżet starostwa.				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Poprawa środowiska rolniczego				

Kierunek działania: **Ochrona lasów i zwiększenie lesistości gminy**

1.	Zadanie	**Określanie granic polno-leśnych przy okazji aktualizacji i wyznaczaniu planu zagospodarowania przestrzennego.** wg Wieloletniego planu inwestycyjnego Gminy Łabiszyn na lata 2007-2013				
	Jednostka realizująca	Gmina				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Brak danych kosztowych				
	Źródła finansowania	Środki własne gminy				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Ilość użytków				
2.	Zadanie	**Prowadzenie stałego monitoringu środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (choroby, szkodniki)**				
	Jednostka realizująca	Nadleśnictwa				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Brak danych kosztowych				
	Źródła finansowania	Środki własne Nadleśnictw				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Realizacja zadania				
3.	Zadanie	**Prowadzenie zalesiania równolegle z działaniami prowadzącymi do zróżnicowania struktury gatunkowej lasów i poprawy struktury wiekowej drzewostanów**				
	Jednostka realizująca	Nadleśnictwa, prywatni właściciele				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Brak danych kosztowych				
	Źródła finansowania	Środki własne Nadleśnictw i właścicieli				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Realizacja zadania				
4.	Zadanie	**Zalesianie leżących odłogiem oraz słabych bonitacyjnie użytków rolnych**				
	Jednostka realizująca	Prywatni właściciele gruntów				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Brak danych kosztowych				
	Źródła finansowania	Środki własne osób prywatnych				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Realizacja zadania				

Kierunek działania: **Edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie ochrony przyrody**						
1.	Zadanie	**Wykorzystanie elementów przyrodniczych do kreowania wizerunku gminy (ok. poprzez ujednolicony wzór wizytówek, papier listowy z herbem gminy, kalendarz oraz inne materiały reklamowe z motywami przyrodniczymi- widokówki)**				
	Jednostka realizująca	Gmina				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	5000 PLN/rok				
	Źródła finansowania	Środki własne gminy				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Ilość rozdysponowanych materiałów				
2.	Zadanie	**Promowanie zachowań związanych z codziennym bytowaniem mieszkańców zgodnych z zasadami ochrony krajobrazu i przyrody oraz utrzymaniem porządku i czystości w gminie (popularyzowanie idei ochrony przyrody w społeczeństwie – promowanie zachowań proekologicznych)**				
	Jednostka realizująca	Gmina, Powiat, Szkoły, Nadleśnictwa				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne i koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty zależne od podjętych działań				
	Źródła finansowania	Środki własne gminy, PFOŚiGW, GFOŚiGW, środki Nadleśnictw				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Ilość podjętych akcji ekologicznych				
3.	Zadanie	**Przeprowadzenie konkursu na „Piękną Zagrodę" na terenie Gminy,**				
	Jednostka realizująca	Gmina,				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	1 500 PLN/rok				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących, sponsoring				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Liczba zgłoszeń do konkursu				

POWIERZCHNIA ZIEMI

Cel ekologiczny: ***Ograniczenie przekształceń ziemi oraz zmniejszenie uciążliwości związanych z istnieniem zdegradowanych obszarów.***

Kierunek działania: **Racjonalne pozyskiwanie kopalin.**

1.	Zadanie	**Rozpoznawanie i pozyskiwanie zasobów kopalin zgodnie z przepisami prawa geologicznego i górniczego oraz wydanymi koncesjami**				
	Jednostka realizująca	Użytkownicy środowiska				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Brak danych kosztowych				
	Źródła finansowania	Środki własne osób prywatnych				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Ilość wydanych koncesji na rozpoznawanie i pozyskiwanie kopalin				

Kierunek działania: **Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych złóż surowców.**

1.	Zadanie	**Sukcesywna rekultywacja terenów eksploatacji zgodnie z przepisami prawa geologicznego i górniczego oraz wydanymi koncesjami**				
	Jednostka realizująca	Użytkownicy środowiska – eksploatatorzy złóż				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Brak danych kosztowych				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Ilość wydanych koncesji na rozpoznawanie i pozyskiwanie kopalin, ogólna powierzchnia obszarów i terenów górniczych według wydanych i obowiązujących koncesji, powierzchnia terenów zrekultywowanych.				
2.	Zadanie	**Rekultywacja terenów po zakończeniu eksploatacji złoża z przywróceniem użytkowych walorów środowiska przez ich właścicieli.**				
	Jednostka realizująca	Koncesjonariusze i podmioty gospodarcze eksploatujące złoża				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Brak danych kosztowych				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Przeprowadzona rekultywacja, powierzchnia obszarów zrekultywowanych				

Kierunek działania:	**Zinwentaryzowanie, likwidacja i rekultywacja wszystkich „dzikich" miejsc eksploatacji kopalin oraz innych terenów zdegradowanych.**					
1.	Zadanie	**Zinwentaryzowanie, określenie charakteru i przyczyn zanieczyszczeń lub przekształceń (antropogeniczne, naturalne).**				
	Jednostka realizująca	Gmina we współpracy z mieszkańcami				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty administracyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne gminy				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Przeprowadzona inwentaryzacja, liczba miejsc.				
2.	Zadanie	**Likwidacja i rekultywacja wszystkich „dzikich" miejsc eksploatacji kopalin oraz terenów na których zakończono eksploatację a nie zostały zrekultywowane.**				
	Jednostka realizująca	Podmioty lub właściciele gruntów zdegradowanych				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Brak danych kosztowych				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Powierzchnia gruntów zrekultywowanych, liczba miejsc.				

Kierunek działania: Ochrona zasobów glebowych przed degradacją i nieracjonalnym użytkowaniem						
1.	Zadanie	**Ochrona gruntów ornych wysokiej jakości przed przeznaczeniem ich na cele nieleśne.**				
	Jednostka realizująca	Wojewoda, Starostwo Powiatowe, Gmina				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Wojewoda (własne), Starostwo powiatowe, gmina (koordynowane)				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty administracyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek, WFOŚiGW				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	realizacja zadania.				
2.	Zadanie	**Ograniczenie procesów erozji wodnej i wietrznej gleb w gminie.**				
	Jednostka realizująca	Właściciele gruntów, Starostwo Powiatowe (zgodnie z art. 15 ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych)				
	Rodzaj przedsięwzięcia	właściciele gruntów (własne), starostwo powiatowe (koordynowane)				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Brak danych kosztowych				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	realizacja zadania.				
3.	Zadanie	**Prowadzenie okresowych badań jakości gleby i ziemi.**				
	Jednostka realizująca	Powiat				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty zależne od podjętych działań				
	Źródła finansowania	PFOŚiGW, budżet powiatu				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Ilość podjętych działań				
4.	Zadanie	**Wprowadzenie pasów zadrzewień i zakrzewień wokół obszarów intensywnie użytkowanych rolniczo, pozbawionych szaty roślinnej i zadrzewień.**				
	Jednostka realizująca	Właściciele gruntów				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty zależne od podjętych działań				
	Źródła finansowania	koszty własne jednostek realizujących				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Ilość podjętych działań				

5.	Zadanie	**Wdrażanie kodeksu dobrej praktyki rolniczej.**				
	Jednostka realizująca	Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Gmina				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne i koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty zależne od podjętych działań				
	Źródła finansowania	środki jednostek realizujących, środki pomocowe UE				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Ilość podjętych działań				
6.	Zadanie	**Rozwój rolnictwa ekologicznego – promowanie rolnictwa ekologicznego.**				
	Jednostka realizująca	Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Gmina				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne i koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty zależne od podjętych działań				
	Źródła finansowania	środki jednostek realizujących, środki pomocowe UE				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Ilość podjętych działań				

WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Cel ekologiczny: ***Właściwe zarządzanie zasobami wodnymi.***
Dążenie do polepszenia jakości wód oraz ich ochrona przed zanieczyszczeniami oraz ochrona przed powodzią.

Kierunek działania: **Zarządzanie zasobami wodnymi**						
1.	Zadanie	**Realizacja gospodarki wodno – ściekowej zgodnie z założeniami dokumentów planistycznych i wytycznych jednostek nadrzędnych.**				
	Jednostka realizująca	Eksploatatorzy urządzeń				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne i koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty zależne od podjętych działań – zgodne z planami budżetowymi i WPI.				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących, środki UE, inne środki pomocowe.				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	realizacja działań.				

Kierunek działania:	***Dążenie do polepszenia jakości wód oraz ich ochrona przed zanieczyszczeniami.***					
1.	Zadanie	**Opracowanie i wdrożenie programu działań na rzecz ograniczenia spływu zanieczyszczeń ze źródeł rolniczych do wód powierzchniowych.**				
	Jednostka realizująca	Starostwo Powiatowe we współpracy z Samorządem Gminy, RZGW Poznań, K-P ZMiUW				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne i koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty zależne od podjętych działań				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących, FOŚiGW; środki pomocowe UE, inne środki finansowania.				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	podjęte działania.				
2.	Zadanie	**Bieżące modernizacje i utrzymanie stacji uzdatniania wody wprowadzanie nowych technologii.**				
	Jednostka realizująca	Eksploatatorzy urządzeń				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty inwestycyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących; środki pomocowe UE				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Funkcjonowanie stacji uzdatniania, jakość wody w wodociągach.				
3.	Zadanie	**Ustanowienie i stosowanie reżimów stref ochrony wokół ujęć a także kontrolowanie przestrzegania ochrony w obrębie stref.**				
	Jednostka realizująca	Eksploatatorzy urządzeń				
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty inwestycyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Ilość ustanowionych stref.				
4.	Zadanie	**Sukcesywna modernizacja istniejącej sieci kanalizacyjnej sanitarnej i deszczowej (w tym rozdział kanalizacji ogólnospławnej) i realizacja nowych sieci na terenie gminy.**				
	Jednostka realizująca	Eksploatatorzy urządzeń				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne i koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty inwestycyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne gminy, GFOŚiGW, fundusze, dotacje, kredyty, pożyczki, środki pomocowe UE.				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Wzrost długości sieci kanalizacyjnej, ilość przyłączy, procent mieszkańców korzystających ze zbiorczej sieci kanalizacyjnej, ilość ścieków oczyszczonych.				

5.	Zadanie	**Właściwa eksploatacja i modernizacja w miarę potrzeb zbiorczej oczyszczalni ścieków komunalnych.**				
	Jednostka realizująca	Eksploatatorzy urządzeń				
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty inwestycyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne gminy, GFOŚiGW, fundusze, dotacje, kredyty, pożyczki, środki pomocowe UE.				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Wzrost długości sieci kanalizacyjnej, ilość przyłączy, procent mieszkańców korzystających ze zbiorczej sieci kanalizacyjnej, ilość ścieków oczyszczonych.				
6.	Zadanie	**Budowa oczyszczalni przyzagrodowych na terenach, gdzie budowa sieci kanalizacji sanitarnej jest nieopłacalna z przyczyn ekonomicznych, bądź bardzo trudna do realizacji ze względów technicznych (ukształtowanie terenu) – wsparcie finansowe dla mieszkańców realizujących oczyszczalnie przyzagrodowe**				
	Jednostka realizująca	Gmina, indywidualni użytkownicy				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne i koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszt jednej oczyszczalni ok. 8 000 zł				
	Źródła finansowania	Środki osób prywatnych, środki własne gminy, GFOŚiGW, fundusze, dotacje, kredyty, pożyczki				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Ilość przydomowych oczyszczalni ścieków				
7.	Zadanie	**Inwentaryzacja miejsc zrzutu ścieków nieczyszczonych (w tym nielegalnych podłączeń do kanalizacji deszczowej).**				
	Jednostka realizująca	Gmina				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty administracyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne gminy, GFOŚiGW				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	realizacja zadania				
8.	Zadanie	**Zewidencjonowanie zbiorników bezodpływowych oraz częstotliwości opróżniania**				
	Jednostka realizująca	Gmina				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty administracyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne gminy, GFOŚiGW				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Ilość zewidencjonowanych zbiorników				

9.	Zadanie	**Regulacja i konserwacja rzek.**				
	Jednostka realizująca	Urząd Marszałkowski, RZGW, K-P ZMWiUW				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty administracyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	podjęte działania.				
10.	Zadanie	**Uporządkowanie legislacyjne ochrony obrzeży jezior.**				
	Jednostka realizująca	Urząd Marszałkowski, Urząd Wojewódzki, RZGW, Starostwo Powiatowe.				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty zależne od podjętych działań				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Poprawa jakości środowiska				
11.	Zadanie	**Modernizacja i utrzymanie w dobrym stanie technicznym urządzeń wodnych (zastawki)**				
	Jednostka realizująca	Właściciele urządzeń, RZGW, WZMiUW, Gminna Spółka Wodna.				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty inwestycyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Stan urządzeń wodnych				
12.	Zadanie	**Inwentaryzacja, odbudowa oraz prawidłowa eksploatacja systemów melioracji**				
	Jednostka realizująca	Właściwy Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2004	2008	2009	2010	2011-2011
	Koszty realizacji	Koszty inwestycyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostki realizującej				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Drożność systemów melioracji				

13.	Zadanie	**Regulacja cieków podstawowych: - rozbudowa i regulacja cieków i rowów; - bieżąca konserwacja rowów będąca własnością gminy.**				
	Jednostka realizująca	Właściwy Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, Spółka Wodna.				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty inwestycyjne, Budżet państwa, Budżet gminy, Środki własne jednostki realizującej zadanie.				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostki realizującej				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Drożność systemów melioracji				

POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

Cel ekologiczny: ***Utrzymanie standardów jakości powietrza, redukcja emisji pyłów i gazów***

Kierunek działania:	**Ograniczenie emisji do powietrza ze źródeł komunalnych i technologicznych (przemysłowych)**					
1.	Zadanie	**Przedsięwzięcia i modernizacje urządzeń i instalacji technologicznych ograniczające emisję pyłów i gazów.**				
	Jednostka realizująca	Zakłady przemysłowe, przedsiębiorstwa				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty inwestycyjne.				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe				
2.	Zadanie	**Właściwa eksploatacja, systematyczna renowacja i modernizacja kotłowni zbiorczych i sieci ciepłowniczej na terenie gminy.**				
	Jednostka realizująca	Eksploatatorzy Urządzeń				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty inwestycyjne.				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe				
3.	Zadanie	**Kontrola przedsiębiorstw w zakresie emisji pyłów i gazów do powietrza.**				
	Jednostka realizująca	WIOŚ				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty jednostki realizującej				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostki realizującej				

	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń				
4.	Zadanie	**Objęcie pozwoleniami emisyjnymi zakładów przemysłowych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.**				
	Jednostka realizująca	Zakłady, Starostwo Powiatowe, Urząd Wojewódzki.				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty jednostki realizującej				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń				

Kierunek działania:	**Ograniczenie emisji w sektorze mieszkalnictwa (emisja niska)**					
1.	Zadanie	**Promowanie nowych nośników energii ekologicznej pochodzących ze źródeł odnawialnych - energia słoneczna, biomasa, pompy ciepła.**				
	Jednostka realizująca	Gmina				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty administracyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne gminy, GFOŚiGW				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Wzrost zużycia paliw odnawialnych				
2.	Zadanie	**Eliminowanie węgla na rzecz paliw niskoemisyjnych**				
	Jednostka realizująca	Właściciele nieruchomości				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty inwestycyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne właścicieli nieruchomości, dotacje z GFOŚiGW.				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Wzrost zużycia paliw niskoemisyjnych				
3.	Zadanie	**Edukacja ekologiczna społeczeństwa na temat wykorzystania proekologicznych nośników energii i szkodliwości spalania odpadów (szczególnie tworzyw sztucznych)**				
	Jednostka realizująca	Gmina				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty administracyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne gminy, GFOŚiGW				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Ilość przeprowadzonych szkoleń				

4.	Zadanie	**Termomodernizacja budynków (w tym budynków użyteczności publicznej i należących do gminy).**				
	Jednostka realizująca	Właściciele budynków (Gmina – budynki komunalne i użyteczności publicznej)				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane i własne				
	Koszty realizacji					
	Źródła finansowania	Środki własne osób prywatnych, środki własne gminy, fundusze termorenowacyjne, inne środki pomocowe.				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Ilość przeprowadzonych renowacji.				
5.	Zadanie	**Udział w upowszechnianiu informacji na temat zasad i możliwości termorenowacji budynków**				
	Jednostka realizująca	Gmina				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty administracyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne gminy				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Liczba rozdysponowanych materiałów				

Kierunek działania: **Ograniczenie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych.**						
1.	Zadanie	**Bieżące utrzymanie oraz modernizacja dróg i ciągów komunikacyjnych o charakterze gminnym (utwardzanie dróg, poprawa nawierzchni, budowa chodników).** wg Wieloletniego Planu Inwestycyjnego Gminy Łabiszyn na lata 2008-2013.				
	Jednostka realizująca	Gmina				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	wg Wieloletniego Planu Inwestycyjnego Gminy Łabiszyn na lata 2008-2013				
	Koszty realizacji	Koszty inwestycyjne.				
	Źródła finansowania	Środki własne gminy, dotacje, kredyty, pożyczki				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Poprawa nawierzchni dróg i bezpieczeństwa na drogach				
2.	Zadanie	**Współpraca z zarządcami dróg powiatowych i wojewódzkich w sprawie potrzeb modernizacji ciągów komunikacyjnych**				
	Jednostka realizująca	Powiat; Zarządy Dróg Powiatowych i Wojewódzkich				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty inwestycyjne eksploatatorów				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostki realizującej;				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Poprawa jakości dróg powiatowych i wojewódzkich				

HAŁAS

Cel ekologiczny: ***Zminimalizowanie uciążliwego hałasu i utrzymanie jak najlepszej jakości stanu akustycznego środowiska.***

Kierunek działania: **Monitoring emisji hałasu.**						
1.	Zadanie	**Prowadzenie monitoringu poziomu hałasu wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych przechodzących przez teren gminy oraz w obszarze oddziaływania podmiotów gospodarczych i źródeł emisji hałasu.**				
	Jednostka realizująca	WIOŚ,				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty jednostki realizującej				
	Źródła finansowania	Środki jednostki realizującej				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Monitorowany poziom emisji hałasu				
Kierunek działania: **Ochrona przed hałasem komunikacyjnym**						
1.	Zadanie	**Modernizacja dróg (optymalizacja płynności ruchu)**				
	Jednostka realizująca	Właściwi zarządcy dróg, Gmina				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne i koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty inwestycyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Zachowanie standardów akustycznych środowiska na terenie gminy				
Kierunek działania: **Ochrona przed hałasem przemysłowym.**						
1.	Zadanie	**Egzekwowanie w przedsiębiorstwach zmian technologicznych w przypadku przekroczeń emisji hałasu (stosowania obudów dźwiękochłonnych, ekranów oraz tłumików akustycznych).**				
	Jednostka realizująca	WIOŚ				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty administracyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Zachowanie standardów akustycznych środowiska				

2.	Zadanie	**Systematyczna kontrola przedsiębiorstw, zwłaszcza tych zlokalizowanych w pobliżu jednostek osadniczych lub na ich terenie.**				
	Jednostka realizująca	WIOŚ				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty własne jednostek realizujących				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Zachowanie standardów akustycznych środowiska				

POLA ELEKTROMAGNETYCZNE

Cel ekologiczny: ***Ochrona mieszkańców przed polami elektromagnetycznymi i promieniowaniem niejonizującym.***

Kierunek działania: **Monitoring poziomu pól elektromagnetycznych.**						
1.	Zadanie	**Ocena poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacja zmian w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska**.				
	Jednostka realizująca	WIOŚ				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty administracyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostki realizującej				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	wyniki monitoringu.				
2.	Zadanie	**Inwentaryzacja istniejących źródeł pól elektromagnetycznych, w tym instalacji wymagających pozwolenia na emitowanie pól elektromagnetycznych.**				
	Jednostka realizująca	WIOŚ, PWIS, Wojewoda, operatorzy sieci komórkowej, Energetyka, Starostwo powiatowe.				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty administracyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostki realizującej				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Ilość zinwentaryzowanych źródeł.				

Kierunek działania:	**Preferowanie małokonfliktowych lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych**					
1.	Zadanie	**Przestrzeganie granic stref ochronnych zgodnie z ocenami oddziaływania na środowisko dla urządzeń nadawczych**				
	Jednostka realizująca	Właściciele i użytkownicy urządzeń				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty administracyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Realizacja zadania				
2.	Zadanie	**Utworzenie rejestru obszarów, na których stwierdzono występowanie przekroczenia wielkości dopuszczalnych promieniowania elektromagnetycznego.**				
	Jednostka realizująca	WIOŚ, PWIS, Wojewoda, operatorzy sieci komórkowej, Energetyka, Starostwo powiatowe.				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty administracyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostki realizującej				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Realizacja zadania.				

GOSPODARKA ODPADAMI

Cel ekologiczny: ***Wdrażanie Planu gospodarki odpadami dla Miasta i Gminy Łabiszyn poprzez realizacje wyznaczonych w nim celów, kierunków i zadań.***

RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW NATURALNYCH

Cel ekologiczny: ***Racjonalizacja zużycia energii, surowców i materiałów oraz wzrost udziału zasobów odnawialnych.***

Kierunek działania: **Racjonalizacja użytkowania wody, energii i surowców.**

1.	Zadanie	**Wspieranie działań mających na celu zagospodarowanie wód opadowych w gospodarstwach domowych i rolnych.**				
	Jednostka realizująca	Gmina				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty administracyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne gminy				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Oszczędność wody				
2.	Zadanie	**Prowadzenie gospodarki wodomierzowej. Montaż wodomierzy głównych u wszystkich odbiorców wody, okresowa legalizacja wodomierzy i kontrole wskazań.**				
	Jednostka realizująca	Eksploatator sieci i urządzeń				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty realizacyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostki realizującej				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Realizacja zadania, kontrola zużycia wody, ograniczenie strat wody na sieci.				
3.	Zadanie	**Systematyczna konserwacja i modernizacja urządzeń SUW oraz sieci wodociągowej w celu ograniczenia awarii i strat wody na sieci.**				
	Jednostka realizująca	Eksploatatorzy Urządzeń				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty inwestycyjne i realizacyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostki realizującej				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Realizacja zadania, kontrola zużycia i sprzedaży wody, ograniczenie strat wody na sieci.				
4.	Zadanie	**Rozbudowa i modernizacja sieci gazowej.**				
	Jednostka realizująca	Zakład gazowniczy				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty inwestycyjne i realizacyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostki realizującej				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Realizacja zadania, zwiększenie udziału paliw alternatywnych, zwiększenie stopnia zgazyfikowania gminy i liczby osób podłączonych do sieci gazowej.				

Kierunek działania: **Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji**						
1.	Zadanie	**Wprowadzenie przez podmioty przemysłowe lepszych dostępnych technik w celu osiągnięcia wyższych standardów produkcji.**				
	Jednostka realizująca	Zakłady przemysłowe i produkcyjne, podmioty gospodarcze				
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty inwestycyjne i realizacyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	zmniejszenie zużycia materiałów i produkcji odpadów.				
Kierunek działania: **Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych**						
1.	Zadanie	**Promowanie i wprowadzanie energii odnawialnej na terenie gminy.**				
	Jednostka realizująca	Gmina				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty administracyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne gminy				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń				

EDUKACJA EKOLOGICZNA

Cel ekologiczny: ***Upowszechnienie idei ekorozwoju we wszystkich sferach życia oraz wdrożenie edukacji ekologicznej jako edukacji interdyscyplinarnej***

Kierunek działania:		***Kształtowanie pełnej świadomości i budzenie zainteresowań społeczeństwa gminy wzajemnie powiązanymi kwestiami ekonomicznymi, społecznymi, politycznymi i ekonomicznymi poprzez stworzenie lokalnych mechanizmów pozwalających sprostać wyzwaniom związanym z wdrażaniem idei i zasad zrównoważonego rozwoju***				
1.	Zadanie	**Współpraca z przedstawicielami szkół w zakresie edukacji ekologicznej**				
	Jednostka realizująca	Gmina				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty administracyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne gminy, GFOŚiGW				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Realizacja zadania				
2.	Zadanie	**Szkolenie rolników w zakresie rolnictwa ekologicznego i agroturystyki**				
	Jednostka realizująca	ODR , ARiMR				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty jednostek realizujących				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Ilość przeprowadzonych szkoleń i spotkań				
3.	Zadanie	**Prowadzenie proekologicznej działalności wydawniczej (ulotki, informatory, gazetki). Propagowanie tematyki ekologicznej w mediach.**				
	Jednostka realizująca	Gmina				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty administracyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne gminy, GFOŚiGW				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Ilość rozdysponowanych ulotek				

4.	Zadanie	**Promowanie i pomoc w rozwoju organizacji proekologicznych działających na rzecz rozwoju ekologicznego gminy**				
	Jednostka realizująca	Gmina				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty administracyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne gminy, GFOŚiGW				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Ilość działających organizacji pozarządowych w dziedzinie ochrony środowiska				

Kierunek działania: ***Kształtowanie* w *społeczeństwie poczucia odpowiedzialności* za *stan i potrzebę ochrony środowiska przyrodniczego***						
1.	Zadanie	**Koordynowanie dnia pn.: "Sprzątania Gminy" - zadanie może być realizowane z udziałem całego społeczeństwa i władz gminnych oraz innych organizacji proekologicznych**				
	Jednostka realizująca	Gmina				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	2004	2008	2009	2010	2011-2011
	Koszty realizacji	Koszty administracyjne				
	Źródła finansowania	Środki własne gminy, GFOŚiGW				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Ustanowienie aktem prawa miejscowego i organizowanie akcji				
2.	Zadanie	**Dalsze kreowanie aktywnych form edukacji ekologicznej (Dzień Ziemi, Sprzątanie Świata, konkurs: ”Piękna Zagroda, podwórko, balkon”)**				
	Jednostka realizująca	Gmina, Nadleśnictwa, Szkoły, Organizacje pozarządowe				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne i koordynowane				
	Lata realizacji	2004	2008	2009	2010	2011-2011
	Koszty realizacji	Koszty jednostek realizujących				
	Źródła finansowania	Środki własne gminy, GFOŚiGW, sponsoring				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Organizowanie akcji				

PRZECIWDZIAŁANIE POWAŻNYM AWARIOM

Cel ekologiczny: ***minimalizacja wpływu na środowisko oraz eliminacja ryzyka dla zdrowia ludzi w miejscach największego oddziaływania na środowisko i zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego lub biologicznego, w tzw. gorących punktach.***

Kierunek działania:	***Minimalizacja wpływu na środowisko oraz eliminacja ryzyka dla zdrowia ludzi; zapewnienie bezpieczeństwa***					
1.	Zadanie	**Zwiększenie bezpieczeństwa przewozów substancji niebezpiecznych przez kontrolę przewozów i stanu technicznego pojazdów oraz czasu pracy kierowców**				
	Jednostka realizująca	Policja, Inspekcja ruchu drogowego				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty jednostek realizujących				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Realizacja zadania				
2.	Zadanie	**Zwiększenie bezpieczeństwa pożarowego lasów**				
	Jednostka realizująca	Nadleśnictwa, Straż Pożarna				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2008	2009	2010	2011	2012-2015
	Koszty realizacji	Koszty jednostek realizujących				
	Źródła finansowania	Środki własne jednostek realizujących				
	Miernik realizacji zadania (wskaźnik środowiskowy)	Zmniejszenie ilości poważnych pożarów lasów				

7. KONCEPCJA EDUKACJI EKOLOGICZNEJ

7.1. ZAŁOŻENIA OGÓLNE

Edukacja ekologiczna znalazła stosowną rangę zarówno w Konstytucji RP (art. 5 i 74) jak i sektorowych uregulowaniach prawnych, przede wszystkim w ustawach: Prawo ochrony środowiska, o ochronie przyrody i w ustawie o systemie oświaty.

Istotne znaczenie dla edukacji ekologicznej wynika również z podpisanych przez Polskę dokumentów międzynarodowych przede wszystkim Agendy 21.

W wyniku realizacji ustaleń Agendy 21 przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Ministerstwo Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, powstał w 2000 r. dokument pn. Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej (NSEE). Zostały w nim określone cele, z których do podstawowych należą miedzy innymi, upowszechnianie idei ekorozwoju we wszystkich sferach życia oraz wdrożenie edukacji ekologicznej jako edukacji interdyscyplinarnej.

Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej identyfikuje i hierarchizuje główne cele edukacji środowiskowej, wskazując jednocześnie możliwości ich realizacji. Jednym z podstawowych zapisów Strategii jest założenie, iż edukacja ekologiczna powinna obejmować całe społeczeństwo, wszystkie grupy wiekowe, zawodowe, a także decydentów na szczeblu centralnym i lokalnym

Cele zawarte w Strategii Edukacji Ekologicznej i przełożone na konkretne zadania, ujęte zostały w Narodowym Programie Edukacji Ekologicznej (2000/2001). Na podstawie postanowień tego dokumentu powinna być realizowana edukacja ekologiczna na obszarach jednostek samorządowych.

7.2. POTRZEBA EDUKACJI EKOLOGICZNEJ

Edukacja środowiskowa (edukacja ekologiczna) jest koncepcją kształcenia i wychowywania społeczeństwa w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego zgodnie z hasłem **„myśleć globalnie, działać lokalnie"**. Ważnym elementem jest łączenie wiedzy przyrodniczej z humanistyczną oraz działaniami praktycznymi.

Obejmuje ona przedstawianie we wszystkich działaniach tematyki z zakresu ochrony i kształtowania środowiska. Musi docierać do wszystkich grup społecznych

i wiekowych. W związku z tym ważne jest znalezienie odpowiednich środków przekazu tak, aby w najprostszy i najskuteczniejszy sposób przekazywać informację ekologiczną.

Uwzględniając konieczne zróżnicowanie form i treści przekazu, można przyjąć podział mieszkańców na pięć głównych grup, do których trafiać będą odpowiednio przygotowane formy edukacyjne:

- pracownicy samorządowi gminy (zarząd i pracownicy urzędów);
- nauczyciele;
- dzieci i młodzież;
- dorośli mieszkańcy;
- przedsiębiorcy działający na terenie gminy.

Przewidziany do realizacji program edukacji ekologicznej powinien zawierać następujące zagadnienia:

- potrzebę edukacji ekologicznej,
- przedstawianie we wszystkich działaniach tematyki z zakresu ochrony i kształtowania środowiska, a zwłaszcza gospodarki odpadami,
- znalezienie odpowiednich środków przekazu tak, aby w najprostszy i najskuteczniejszy sposób przekazywać informację ekologiczną,
- zróżnicowanie form i treści przekazu (sposoby prowadzenia akcji edukacyjnej społeczeństwa),
- podział mieszkańców na grupy, do których trafiać będą odpowiednio przygotowane formy edukacyjne (np. pracowników samorządowych gminy, dziennikarzy i nauczycieli, dzieci i młodzież, dorosłych mieszkańców oraz przedsiębiorców),

Należy równocześnie wyznaczyć cele i efekty, jakie ma przynieść prowadzona akcja edukacyjno-informacyjna. Są nimi przede wszystkim:

- Ograniczenie zanieczyszczania wód – poprawa jakości wód;
- Dające się zmierzyć, ograniczenie masy odpadów wytwarzanych przez gospodarstwa domowe, a tym samym wydłużenie okresu wykorzystania składowiska odpadów;
- Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza;
- Poprawa stanu zieleni (parki, lasy);

- Powstanie trwałych grup mieszkańców, współpracujących z samorządem lokalnym, podejmujących nowe wyzwania w zakresie edukacji ekologicznej;
- Zwiększenie sprzyjającego nastawienia społeczności lokalnej do ochrony środowiska.

Właściwie opracowany Program edukacji ekologicznej powinien również uwzględniać nakłady finansowe oraz możliwości finansowania zadań edukacyjnych przewidzianych harmonogramem programu.

Istotna jest również spójność tego programu z założeniami programów edukacyjnych wyższych szczebli (powiatowym i wojewódzkim).

Należy wspomnieć, iż gmina Łabiszyn realizuje zadania w zakresie edukacji ekologicznej. Należą do nich:

- Realizacja konkursów na najładniejszy balkon na terenie gminy oraz najładniejszą posesję-zagrodę.
- Dofinansowanie każdego roku do edukacji ekologicznej realizowanej w szkołach (w tym wyjazdy na wycieczki, zakup pomocy naukowych, realizacja konkursów).
- Gmina również angażuje się w organizowanie corocznej akcji Sprzątanie Świata.

Jednym z rozwiązań może być opracowanie Koncepcji Edukacji Ekologicznej. Dodatkowo dla wygody mieszkańców, potrzeby szybkiego i sprawnego przekazywania informacji proponuje się opracowanie specjalnego modułu internetowego (edukacyjnego) na gminnej stronie internetowej pn.: *Gminny Serwis Ekologiczno-Informacyjny*. Serwis ten zawierałby informacje przydatne dla mieszkańców gminy i regionu w zakresie obowiązków mieszkańców, odnośnie gospodarki odpadami i prawidłowego gospodarowania nimi.

Gminne jednostki ochrony środowiska mogłyby również współpracować z Powiatowym Centrum Edukacji Ekologicznej w zakresie kształtowania świadomości ekologicznej mieszkańców gminy Łabiszyn. W tym celu Gmina również mogłaby stworzyć Gminne Centrum Edukacji Ekologicznej. Jednostka ta byłaby odpowiedzialna za wprowadzanie i monitorowanie informacji internetowych dla mieszkańców gminy oraz

dostosowywałaby pakiet edukacyjny dla mieszkańców względem ich potrzeb. (np. wprowadzanie informacji na temat obowiązków unieszkodliwiania odpadów azbestowych przez mieszkańców gminy). Zadaniem GCEE byłoby podjęcie kompleksowych działań edukacyjnych w zakresie ekologii wśród dzieci, młodzieży, mieszkańców i przedsiębiorców z terenu gminy Łabiszyn. Przyczyniłoby się to w znaczącym stopniu do polepszenia standardu i jakości życia każdego mieszkańca gminy, jak również polepszenia środowiska przyrodniczego gminy

8. SYSTEM FINANSOWANIA

8.1. KRAJOWE I MIĘDZYNARODOWE PROGRAMY PROMUJĄCE ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY, INTEGRACJĘ I WSPÓŁPRACĘ MIĘDZYNARODOWĄ

Po uzyskaniu przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej zrodziły się dla naszego kraju nowe możliwości i szanse na lepszy rozwój gospodarczy zgodny z ideą ekorozwoju. Uzyskanie funduszy pochodzących ze źródeł unijnych bądź innych organizacji międzynarodowych jest obecnie możliwe poprzez przystępowanie zainteresowanych stron do konkretnych programów i projektów. W obecnych warunkach gospodarczych kraju, są to często jedyne źródła finansowania i realizacji inwestycji. Bardzo ważnym jest by władze lokalne podejmowały próby uzyskania tych funduszy, a tym samym wykorzystały szansę na rozwój zrównoważony swojego regionu i polepszenie w nim warunków życia ludności.

Poniżej przedstawiono wybrane programy dotyczące działań w zakresie ochrony oraz kształtowania środowiska przyrodniczego i kulturowego, dzięki którym możliwe jest uzyskanie środków na konkretne projekty rozwojowe.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (2007-2013)

Głównym celem programu jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska przyrodniczego, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej. Źródłem finansowania projektów mają być środki Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Wzrost atrakcyjności Polski i regionów będzie osiągnięty dzięki inwestycjom w sześciu obszarach – transportu, środowiska, energetyki, kultury, ochrony zdrowia i szkolnictwa wyższego – poprzez realizację następujących celów szczegółowych programu:

1. Budowa infrastruktury zapewniającej, że rozwój gospodarczy Polski będzie dokonywał się przy równoczesnym zachowaniu i poprawie stanu środowiska naturalnego.
2. Zwiększenie dostępności głównych ośrodków gospodarczych w Polsce poprzez

powiązanie ich siecią autostrad i dróg ekspresowych oraz alternatywnych wobec transportu drogowego środków transportu.

3. Zapewnienie długookresowego bezpieczeństwa energetycznego Polski poprzez dywersyfikację dostaw, zmniejszenie energochłonności gospodarki i rozwój odnawialnych źródeł energii.
4. Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego o znaczeniu światowym i europejskim dla zwiększenia atrakcyjności Polski.
5. Wspieranie utrzymania dobrego poziomu zdrowia zasobów pracy.
6. Rozwój nowoczesnych ośrodków akademickich, w tym kształcących specjalistów w zakresie nowoczesnych technologii.

Do głównych priorytetów POIiŚ zalicza się:

I. **Gospodarkę wodno-ściekowa**
II. **Gospodarkę odpadami i ochronę powierzchni ziemi**
III. **Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska**
IV. **Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska**
V. **Ochronę przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych**
VI. **Drogową i lotniczą sieć TEN-T**
VII. **Transport przyjazny środowisku**
VIII. **Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe**
IX. **Infrastrukturę energetyczną przyjazna środowisku i efektywność energetyczną**
X. **Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii**
XI. **Kulturę i dziedzictwo kulturowe**
XII. **Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawę efektywności systemu ochrony zdrowia**
XIII. **Infrastrukturę szkolnictwa wyższego**

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko oraz Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka realizują cele Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (NSRO). Instytucją Zarządzającą w obu tych programach jest Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

Program Operacyjny Europa Środkowa

Głównym celem programu jest wzmocnienie spójności terytorialnej, promowanie wewnętrznej integracji oraz poprawa konkurencyjności obszaru Europy Środkowej.

Cele cząstkowe przyczyniające się do realizacji celu głównego to:

1. Podnoszenie konkurencyjności obszaru Europy Środkowej poprzez wzmacnianie struktur innowacyjności i dostępności.

2. Poprawa równomiernego i zrównoważonego terytorialnego rozwoju poprzez podniesienie jakości środowiska oraz rozwój atrakcyjnych miast i regionów w obszarze Europy Środkowej

Jednym z najważniejszych priorytetów programu, który w szczególny sposób porusza aspekt środowiskowy jest priorytet 3 – Odpowiedzialne korzystanie ze środowiska. Priorytet ten wspierać będzie wykorzystanie źródeł energii odnawialnej oraz wzrost efektywności energetycznej na przestrzeni obszaru współpracy.

Obszarami interwencji omawianego priorytetu są:

- Rozwój środowiska wysokiej jakości poprzez zarządzanie naturalnymi zasobami i dziedzictwem.
- Redukcja ryzyka i wpływu zagrożeń naturalnych i wywołanych działalnością człowieka.
- Wspieranie wykorzystywania źródeł energii odnawialnej i zwiększania efektywności energetycznej.
- Wspieranie ekologicznych (przyjaznych środowisku) technologii i działań.

Podstawowymi grupami docelowymi są wszyscy krajowi, regionalni, lokalni decydenci oraz instytucje działające w obszarze środowiska, zarządzania zasobami naturalnymi, gospodarki wodnej, zarządzania zagrożeniami środowiskowymi, efektywności energetycznej takie jak: władze lokalne i regionalne, środowiskowe grupy interesu, stowarzyszenia środowiskowe, instytuty stosowanych badań środowiskowych, stowarzyszenia, dostawcy energii, jak i wszystkie grupy obywateli i ich przedstawiciele działający w danym obszarze interwencji.

Program Unii Europejskiej Inteligentna Energia dla Europy (IEE)

Głównymi celami IEE jest przede wszystkim:

1. promowanie wydajności energetycznej oraz racjonalnego wykorzystania zasobów energetycznych;
2. promowanie nowych i odnawialnych źródeł energii i wspieranie różnorodności energetycznej;
3. promowanie wydajności energetycznej oraz zastosowania nowych i odnawialnych źródeł energii w transporcie.

Europejski Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (2007-2013)

Program ma na celu:

1. Poprawę konkurencyjności sektora rolnego i leśnego;
2. Poprawę środowiska naturalnego i obszarów wiejskich;
3. Poprawę jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej;

Program INTERREG IVC

Program INTERREG IVC jest realizowany w ramach celu Europejskiej Współpracy Terytorialnej wspieranej w zgodzie z założeniami polityki Funduszy Strukturalnych na lata 2007-2013. Ogólnym celem Programu INTERREG IVC, skupiającego się również na współpracy międzyregionalnej, jest poprawa skuteczności polityki rozwoju regionalnego w obszarach: innowacji, gospodarki opartej na wiedzy, ochrony środowiska i zapobiegania ryzyku, a także wkład w unowocześnianie gospodarki oraz wzrost konkurencyjności w Europie. Cel ten należy realizować poprzez wyminę, współdzielenie oraz transfer doświadczeń, wiedzy i dobrych praktyk. Promując ogólnoeuropejską współpracę, INTERREG IVC wspiera władze regionalne i lokalne w postrzeganiu współpracy międzyregionalnej jako środka rozwoju poprzez dostęp do doświadczeń innych.

Program INTERREG IVC jest finansowany przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR).

Program opiera się na dwóch priorytetach tematycznych powiązanych z agendami z Lizbony i Gothenburga, z których najważniejszym w analizowanym aspekcie jest

priorytet 2 – Środowisko naturalne i zapobieganie ryzyku. Do głównych zagadnień zawartych w tym priorytecie należą:

- Ryzyko naturalne i technologiczne
- Gospodarka wodna
- Gospodarka odpadami
- Różnorodność biologiczna i zachowanie dziedzictwa naturalnego
- Energia i zrównoważony transport
- Dziedzictwo kulturowe i krajobraz

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2007-2013)

Przedstawiony program oferuje szereg możliwości, jednak osiągnięcie poprzez niego konkretnych funduszy może być utrudnione ze względu na niezgodność współfinansowanych projektów z dyrektywami unijnymi.

Innym źródłem finansowania zadań w zakresie gospodarki odpadami, gospodarki wodno-ściekowej i szeroko rozumianej ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego na terenie gminy Łabiszyn i całego kraju są Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, wśród których wyróżniamy:

- Narodowy FOŚiGW
- Wojewódzki FOŚiGW
- Powiatowy FOŚiGW
- Gminny FOŚiGW

Szczególną uwagę samorządu lokalnego gminy Łabiszyn powinny zwrócić programy dotyczące problemu gospodarki odpadami oraz gospodarki wodno-ściekowej. Opracowanie w tym zakresie konkretnego projektu inwestycyjnego dla gminy w ramach jednego z tych programów jest szansą na uzyskanie środków i faktyczną realizację projektu.

Działania w zakresie poprawy warunków środowiska przyrodniczego, efektywności energetycznej oraz stanu infrastruktury technicznej gminy Łabiszyn, przy założeniu rozwoju zrównoważonego, powinny być jednym z głównych celów strategicznych gminy, których osiągnięcie staje się możliwe m.in. dzięki wykorzystaniu środków oferowanych przez powyższe programy i fundusze.

Szczegółowe informacje dotyczące przedstawionych programów odnaleźć można na stronie internetowej www.kujawsko-pomorskie.pl.

Jest jeszcze wiele innych źródeł finansowania inwestycji, jednak Gmina każdorazowo i indywidualnie powinna dopasować system możliwości finansowania danej inwestycji i przedsięwzięcia.

9. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA

Warunkiem realizacji Programu Ochrony Środowiska jest ustalenie systemu zarządzania tym programem. Zarządzanie Programem odbywa się z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, w oparciu o instrumenty zarządzania zgodne z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających.

W odniesieniu do gminnego Programu Ochrony Środowiska jednostką, na której spoczywać będą główne zadania zarządzania tym programem będzie Urząd Gminy, jednak całościowe zarządzanie środowiskiem w gminie będzie odbywać się na kilku szczeblach. Oprócz szczebla gminnego są jeszcze szczeble powiatowy i wojewódzki obejmujące działania podejmowane w skali województwa i powiatu, a także szczeble jednostek organizacyjnych, obejmujących działania podejmowane przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska. Na każdą z tych jednostek nałożone są różne (czasami zbieżne) obowiązki.

Na trochę innych zasadach odbywa się zarządzanie w stosunku do podmiotów gospodarczych korzystających ze środowiska. Kierują się one głównie rachunkiem (efektami) ekonomicznym i zasadami konkurencji rynkowej, choć od jakiegoś czasu uwzględniają one także głos opinii społecznej. Na tym szczeblu zarządzane środowiskiem odbywa się przez:

- dotrzymywanie wymagań stawianych przez przepisy prawa,
- porządkowanie technologii i reżimów obsługi urządzeń,
- modernizacje stosowanych technologii,
- eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska,
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska,
- stałą kontrole zanieczyszczeń.

Instytucje działające w ramach administracji a odpowiedzialne za wykonanie i egzekwowanie prawa mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniom poprzez

- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska,
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska.

Instrumenty służące do zarządzania programem ochrony środowiska wynikają z obowiązujących aktów pranych (np. Prawo ochrony środowiska, o zagospodarowaniu

przestrzennym, o ochronie przyrody, o odpadach itp.) i można je podzielić na instrumenty prawne, finansowe, społeczne oraz strukturalne.

9.1. INSTRUMENTY PRAWNE

Do instrumentów prawnych zaliczamy:

- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia zintegrowane,
- decyzje zatwierdzające plany gospodarki odpadami,
- koncesje geologiczne wydawane na rozpoznanie i eksploatacje surowców mineralnych,
- raporty oddziaływania na środowisko planowanych czy istniejących inwestycji,
- uchwały zatwierdzające plany zagospodarowania przestrzennego,
- decyzje ustalające lokalizację inwestycji celu publicznego lub warunków zabudowy i zagospodarowania terenu.

Szczególnym instrumentem prawnym jest od niedawna monitoring czyli kontrola jakości stanu środowiska. Prowadzony on jest zarówno jako badania jakości środowiska jak też w odniesieniu do ilości zasobów środowiska. Obecnie, wprowadzenie badań monitoringowych jako obowiązujących przez zapisy w niektórych aktach prawnych czynią je instrumentem o znaczeniu prawym.

9.2. INSTRUMENTY FINANSOWE

Do instrumentów finansowych zaliczamy:

- opłaty za korzystanie ze środowiska – za emisje zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków do wód lub ziemi, za składowanie odpadów, za powierzchnie, z której odprowadzane są ścieki,
- administracyjne kary pieniężne,
- odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna,
- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska,
- pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych.

9.3. INSTRUMENTY SPOŁECZNE

Wśród instrumentów społecznych jako najważniejszy należy wymienić współdziałanie. Uzgodnienia i usprawnienia instytucjonalne są ważnym elementem skutecznego zarządzania opartego o zasady zrównoważonego rozwoju. Można je podzielić na:

- narzędzia dla usprawnienia współpracy i budowania partnerstwa tzw. „uczenie się poprzez działanie". Można w nich wyróżnić dwie kategorie dotyczące:
  a) działań samorządów (dokształcanie profesjonalne i system szkoleń, interdyscyplinarny model pracy, współpraca i partnerstwo w systemach sieciowych),
  b) powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem (udział społeczeństwa w zarządzaniu poprzez system konsultacji i debat publicznych, wprowadzenie mechanizmów, tzw. budowania świadomości – kampanie edukacyjne)
- narzędzia dla formułowania, integrowania i wdrożenia polityk środowiskowych
  a) środowiskowe porozumienia, karty, deklaracje, statuty,
  b) strategie i plany działań,
  c) systemy zarządzania środowiskiem,
  d) ocena wpływu na środowisko,
  e) ocena strategii środowiskowych.
- narzędzia włączające mechanizmy rynkowe w realizacje zrównoważonego rozwoju:
  a) opłaty, podatki, grzywny (na rzecz środowiska),
  b) regulacje cenowe,
  c) regulacje użytkowania, oceny inwestycji,
  d) środowiskowe zalecenia dla budżetowania,
  e) kryteria środowiskowe w procedurach przetargowych.
- narzędzia dla pomiaru, oceny i monitorowania skutków zrównoważonego rozwoju
  a) wskaźniki równowagi środowiskowej,
  b) ustalenie wyraźnych celów operacyjnych,
  c) monitorowanie skuteczności procesów zarządzania.

Kolejnym bardzo istotnym elementem instrumentów społecznych jest edukacja ekologiczna. Pod tym pojęciem należy rozumieć różnorodne działania, które zmierzają do kształtowania świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska

nawyków. Podstawą jest tu rzetelne i ciągłe przekazywanie wiedzy na temat ochrony środowiska oraz komunikowanie się władz samorządów lokalnych ze społeczeństwem na drodze podejmowanych działań inwestycyjnych.

Ważna dla ochrony środowiska jest również współpraca pomiędzy powiatowymi i gminnymi służbami ochrony środowiska, instytucjami naukowymi, organizacjami społecznymi oraz podmiotami gospodarczymi. Powinny to być relacje partnerskie, które będą prowadziły do wspólnej realizacji poszczególnych przedsięwzięć. I tak pozarządowe organizacje ekologiczne mogą zajmować się zarówno działaniami planistycznymi (np. przygotowywać plany ochrony rezerwatów i parków narodowych, opracowywać operaty ochrony przyrody dla nadleśnictw), prowadzić konstruktywne (i jak najbardziej fachowe) programy ochrony różnych gatunków czy typów siedlisk, realizować prośrodowiskowe inwestycje (np. związane z alternatywnymi źródłami energii) itp. Tradycyjną rolą organizacji jest też prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ochrony środowiska i monitoringu.

Niezbędne jest, aby prowadzona komunikacja społeczna objęła swym zasięgiem wszystkie grupy społeczeństwa. Bardzo ważną sprawą jest właściwe, rzetelne i odpowiednio wcześniejsze informowanie tych mieszkańców, których planowane inwestycje będą dotyczyły w sposób bezpośredni (np. mieszkańców przez tereny, których posesji będzie przebiegać wodociąg). Nie może mieć miejsca sytuacja, że o planowanych zamierzeniach dowiadują się oni z „innych" źródeł np. prasy. W takim przypadku wielokrotnie zajmą oni postawę negatywną (czasami nawet wrogą) w stosunku do planowanej inwestycji. Jak uczy doświadczenie wydłuża to lub nawet czasami uniemożliwia realizacje planowanych celów.

Należy jednak pamiętać, że głównym celem prowadzonej edukacji ekologicznej będzie zmiana postaw (nawyków) społeczeństwa w odniesieniu do poszczególnych dziedzin życia tak, aby były one zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju. Z uwagi na specyfikę tego zagadnienia trzeba mieć świadomość, że będzie to proces wieloletni, co nie oznacza, że nie należy go prowadzić.

Działania edukacyjne powinny być realizowane w różnych dziedzinach, różnych formach oraz na różnych poziomach, począwszy od szkół wszystkich stopni a skończywszy na tematycznych szkoleniach adresowanych do poszczególnych grup zawodowych i organizacji.

W szczególności szkolenia ekologiczne powinny być organizowane dla:

- pracowników administracji;
- samorządów mieszkańców;

- nauczycieli szkół wszystkich szczebli;
- dziennikarzy;
- dyrekcji i kadry zakładów produkcyjnych.

Edukacja i informacja z komunikacją są ze sobą ściśle powiązane, bowiem dobra i właściwa informacja potęguje proces edukacji.

9.4. INSTRUMENTY STRUKTURALNE

Do instrumentów strukturalnych należą wszelkie programy strategiczne np. strategie rozwoju wraz z programami sektorowymi a także program ochrony środowiska i to one wytyczają główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska. Nadrzędnym dokumentem powinna być strategia rozwoju gminy. Dokument ten jest bazą dla opracowania programów sektorowych np. dotyczących rozwoju obszarów wiejskich, przemysłu, ochrony zdrowia, turystyki, ochrony środowiska itp.

W programach tych powinny być uwzględnione z jednej strony kierunki rozwoju poszczególnych dziedzin gospodarki i ich konsekwencje dla środowiska, a z drugiej wytyczono pewne ramy tego rozwoju, warunkowane troską o stan środowiska.

Oznacza to, że ochrona środowiska na terenie gminy wymaga podejmowania pewnych działań w określonych dziedzinach gospodarki jak i codziennego życia jego mieszkańców.

9.5. MONITOROWANIE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

9.6. ZASADY MONITORINGU

W procesie wdrażania Programu ważna jest kontrola przebiegu tego procesu oraz ocena stopnia realizacji zadań w nim wyznaczonych z punktu widzenia osiągnięcia założonych celów. Z tego względu ważne jest wyznaczenie systemu monitorowania, na podstawie którego będzie możliwe dokonanie oceny procesu wdrażania, jak i również będą mogły być dokonane ewentualne modyfikacje Programu.

Monitoring powinien być sprawowany w następujących zakresach:

- monitoring środowiska;
- monitoring programu;
- monitoring odczuć społecznych.

Monitoring środowiska – system kontroli środowiska, jest narzędziem wspomagającym prawne, finansowe i społeczne instrumenty zarządzania środowiskiem. Dostarcza informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska i może być traktowany jako podstawa do oceny całej polityki ochrony środowiska. Jest jednym z najważniejszych kryteriów, na podstawie których tworzona jest nowa polityka. Mierniki efektów ekologicznych są w znacznym stopniu dostępne jako wielkości mierzone w ramach istniejących systemów kontroli i monitoringu. Pomiary poziomów emisji i imisji, zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych, są wykonywane w ramach działalności np. WIOŚ, RZGW, IMGW, a przyrost obszarów aktywnych przyrodniczo (lasów, łąk, terenów parkowych, użytków ekologicznych) znany jest instytucjom takim jak np. Urzędy Gmin, RDLP i innym.

Monitoring programu – najważniejszym wskaźnikiem jest monitorowanie realizacji poszczególnych zadań. Zarząd Gminy będzie oceniał co dwa lata stopień wdrożenia Programu, natomiast na bieżąco będzie kontrolowany postęp w zakresie wykonania przedsięwzięć zdefiniowanych w programie. Po dwóch latach nastąpi ocena realizacji przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w „Harmonogramie realizacyjnym". Wyniki oceny będą stanowiły wkład dla listy przedsięwzięć, obejmujących kolejny okres realizacji. Ten cykl będzie się powtarzał co każde dwa lata, co zapewni ciągły nadzór nad wykonaniem Programu. W przypadku nie osiągnięcia zaplanowanych zamierzeń należy dokonać analizy sytuacji i poznać jej przyczyny. Powodem mogą być np. brak czasu, pieniędzy, zasobów ludzkich lub też zmiana kolejności przewidzianych w programie zadań priorytetowych.

W cyklach czteroletnich będzie oceniany stopień realizacji celów ekologicznych (określonych w tym dokumencie dla okresu do 2012 roku). Ocena ta będzie bazą do ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie Prawo ochrony środowiska, a dotyczących okresu, na jaki jest przyjmowany program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska.

Ocena postępów we wdrażaniu programu ochrony środowiska, w tym przygotowanie raportu - co dwa lata,

Aktualizacja listy przedsięwzięć - co dwa lata,

Aktualizacja polityki ochrony środowiska, tj. celów ekologicznych i kierunków działań - co cztery lata.

Na poniższym schemacie przedstawiono harmonogram monitoringu realizacji Programu.

Monitoring	2008	2009	2010	2011	Itd.
Monitoring stanu środowiska					
Mierniki efektywności Programu					
Ocena realizacji listy przedsięwzięć					
Raporty z realizacji Programu					
Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska					

Monitoring odczuć społecznych – jest on sprawowany na podstawie badań opinii społecznej i specjalistycznych opracowań służących jakościowej ocenie udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz poprawy stanu środowiska, a także ocenie odbioru przez społeczeństwo efektów Programu, między innymi przez ilość i jakość interwencji zgłaszanych do powiatowych władz środowiskowych.

9.7. MONITOROWANIE ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW EKOLOGICZNYCH

W ocenie postępu wdrażania Programu Ochrony Środowiska oraz jego faktycznego wpływu na środowisko pomocna jest analiza i monitorowanie założonych efektów ekologicznych. Powinno być ono realizowane przy pomocy wskaźników (mierników) stanu środowiska i zmian presji na środowisko, a także na wskaźnikach świadomości społecznej.

W niniejszym Programie Ochrony Środowiska zaproponowano system wskaźnikowej oceny stanu środowiska i infrastruktury na rok 2007 i początek 2008 r.

Oceny tej dokonano także dla okresu wyjściowego dokumentu (rok 2003/2004), czyli dla okresu w którym wykonywany był poprzedni Program Ochrony Środowiska. Przyczyną takiego zestawienia był fakt, że ze względu na brak oceny w poprzednim programie niemożliwe było szybkie i jednoznaczne określenie zmian w określonych dziedzinach.

Wskaźniki te będą podstawą oceny założonej poprawy stanu środowiska i oceny jakości życia człowieka oraz umożliwią weryfikację programu w określonych prawnie okresach monitoringu programu.

Wyłoniona grupa wskaźników oceniających (mierników) zebrana została w :wskaźnikowej ocenie stanu środowiska gminy Łabiszyn (rozdział 4.9).

Dla monitoringu założonych efektów ekologicznych ważna jest również ocena realizacji zadań określonych w polityce ekologicznej – harmonogramie realizacyjnym Programu Ochrony Oceny realizacji zadań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej „Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Łabiszyn wraz z Planem Gospodarki Odpadami na lata 2004-2007 z perspektywą na lata 2008-2011" określonych w rozdziale 10.1. CELE, PRIORYTETY i ZADANIA DLA GMINY ŁABISZYN W LATACH 2004-2007 i 2008-2011).